

መጽሐፍ ቅዱስን ለሁለንተናዊ ጥቅሙ ማጥናት

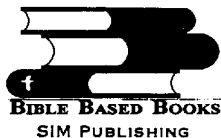
መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት የሚጠቅም
መምሪያ

ከጎርደን ዲ. ፊ እና ዳግላስ ስቱአርት
ትርጉም፡- ግርማዊ

እርማት፡- በመሐሪ ታደሠ እና ኃይሉ ልመንህ

Copyright

© 2000 by SIM- ETHIOPIA AREA, Addis Ababa, Ethiopia.
Originally published in the U.S.A under the title How to Read the
Bible for All It's Worth, 2nd Edition. Copyright © 1981, 1993 by
Gordon D. Fee and Douglas Stuart, Grand Rapids, Michigan.
All rights reserved.



ማውጫ

ለአንባቢያን ማስታወሻ

መቅደም

1. መግቢያ፡- የመተርጎም አስፈላጊነት	1
2. መሠረታዊ መሣሪያ፡- በጥሩ ሁኔታ የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ	18
3. መልእክቶች፡- ዓውደ ንባባዊ አስተሳሰብ.....	37
4. መልእክቶች፡- የሥነ አፈታት ጥያቄዎች.....	55
5. የብሉይ ኪዳን ትሪካዎችና ተገቢ አጠቃቀማቸው	74
6. የሐዋርያት ሥራ፡- የታሪካዊ አርአያነት ጥያቄ	92
7. ወንጌላት፡- ብዙ አቅጣጫዎች ያሉት አንድ ታሪክ.....	114
8. ምሳሌዎች፡- መልእክቱን አገኘህ?	139
9. ሕግ(ሕግጋት)፡- የእስራኤል የቃል ኪዳን ትእዛዛት	155
10. ነቢያት፡- በእስራኤል የቃል ኪዳን አስከባሪዎች.....	171
11. መዝሙረ ዳዊት፡- የእስራኤልና የእኛም ጸሎቶች	195
12. ጥበብ፡- ያኔ እና አሁን.....	217
13. የዮሐንስ ራእይ፡- የፍርድና የተስፋ ምስሎች.....	245
14. ተጨማሪ አሳቦች፡- የማብራሪያ መጻሕፍት ግምገማና አጠቃቀም.....	262

ለአንባቢያን ማስታወሻ

ይህ መጽሐፍ በሥነ መለኮት ትምህርት ቤቶች ውስጥ የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም (ሄርሚዩኒቲክስ) መግሪያነት ከሚያገለግሉት መጻሕፍት መካከል አንዱ በመሆኑ፤ ለአንባቢያን የሚያበረክተው አስተዋጽኦ እጅግ ከፍተኛ ነው። ሥነ መለኮታዊ ትምህርቶችን (ቴዎሎጂ) በክፍል ውስጥ ተገኝተው መማር የቻሉትም ሆኑ ያልቻሉት በዚህ መጽሐፍ ብዙ እንደሚጠቀሙ ይታመናል።

በሌላ በኩል መጽሐፉ ጠለቅ ያሉና ከዚህ በፊት በአገራችን ታትመው በወጡት መጻሕፍት ውስጥ የማይገኙትን አገላለጾች ስለሚጠቀም አሳቡን በአማርኛ ቃላት ለማስተላለፍ መቸገራችን አልቀረም። ለዚህም እንደ ጥሩ አማራጭነት የተወሰደው አንዳንድ ሙያዊ (ቴክኒካል) ቃላትን እንዳሉ በእንግሊዝኛ ማቅረብና አሳቦቹን በዓውደ ንባቡ መግለጽ ሆኗል። ለአንዳንዶች ደግሞ የፈጠራ፣ ቀደም ሲል በአንዳንድ ሥራዎቻችን ያካተትናቸውን ቃላት፣ ወዘተ. . . ለመጠቀም ጥረት አድርገናል።

ከተፈጠሩት ቃላት መካከል “exegesis” የሚለውን የአተረጓጎም ሙያዊ ቃል «ሐቲት» ብለንዋል (ሐተተ ከሚለው ቃል የመጣ ነው፤ በቁሙ መፍታት፣ መተርተር፣ መግለጥ፣ መክፈት፣ ማውለቅ፣ ማናዘዝ እንደ ማለት) ነው። ለዚህም ምክንያቱ «ኤክስጂስስ» ደራሲው በመንፈስ ቅዱስ ምሪት አንድን የመጽሐፍ ቅዱ ምንባብ በሚጽፍበት ጊዜ ማለትም ያኔ (then)፣ እዚያ (there) ለነበሩት ሰዎች ለማስተላለፍ የፈለገው አሳብ ምን ነበር? የሚለውን ጥያቄ የሚመልስልን በመሆኑ ነው። ለ “hermeneutics”ም ተመሳሳይ እርምጃ በመውሰድ የአፈታት ጥበብ (ሥነ አፈታት) የሚል ቃል ተጠቅመናል። ምንም እንኳን የአፈታት ጥበብ (ሥነ አፈታት) ጠቅላላውን የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም የሚያንጸባርቅ ቃል ቢሆንም፣ የዚህ መጽሐፍ ደራሲያን «አሁን፣ በዚህ ዘመን» ላለው ክርስቲያን አንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የሚሰጠውን ፍቺ ለማመልከት ጠበብ አድርገው ተጠቅመውበታል። እኛም ይህንኑ በመከተል «ሥነ አፈታት» የሚለውን ቃል ተጠቅመናል።

ከዚህም በላይ በእንግሊዝኛ ቋንቋ መጽሐፍ ቅዱስን መጀመሪያ ከተጻፈባቸው ቋንቋዎች /ዕብራይስጥ፣ አረማይክ፣ ግሪክ/ ወደ እንግሊዝኛ ወይም አማርኛ መተርጎም “translation” ሲባል፣ አሳቡን የመተንተኑ ጉዳይ ግን “interpretation” ይባላል። በአማርኛችን ግን ሁለቱም «ትርጉም» ስለሚባሉ በአንዳንድ ስፍራዎች ግራ መጋባትን እንዳይፈጥር ከወዲሁ ለማሳሰብ እንሻለን። ስለሆነም «ትርጉም»

የሚለው ቃል በሚያጋጥማችሁ ጊዜ ስለ የትኛው ትርጉም ነው? ብሎ መጠየቅና ከዓውደ ንባቡ አንጻር ትክክለኛውን አሳብ መውሰዱ ጠቃሚ ነው።

ሌላው የመጽሐፉ ጸሐፊዎች ምሳሌዎችን የሚያቀርቡት እንድ ኤን. አይ. ቪ.፣ ኪጀቪ፣ የመስሰሉትን የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች በመጠቀም ነው። በእኛ አገር ግን እነዚህ ትርጉሞች በአማርኛ ቋንቋ ተዘጋጅተው ስለማይገኙ፣ ለምሳሌነት ያቀረቡዎቸውን ጥቅሶች ከመተርጎም የተሻለ አማራጭ አላገኘንም።

በመሆኑም፣ አንባቢው እነዚህን ጉዳዮች ከግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ይህንን መጽሐፍ እንደ ትልቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ማጥኛ መሣሪያ እንዲጠቀምበት እንሻለን። እነ ጎርደን ፊ ከአንድ የትርጓሜ መጽሐፍ የሚጠበቀውን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ይዘት ከመፍታት አልፈው ተግባራዊ ምሳሌዎችን ያቀረቡ በመሆናቸው፣ ይህ መጽሐፍ ለመጽሐፍ ቅዱስ መምህርም ሆነ ተማሪ እጅግ ጠቃሚ እንደሚሆን ይታመናል። እንደ ኢ.ቲ.ሲ. (Evangelical Theological College) በመሳሰሉት የሥነ መለኮት ኮሌጆች ሳይቀር በመማሪያ መጽሐፍነት የሚያገለግለው ይህ መጽሐፍ በተለይ ለመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶች አንድ ተጨማሪ በረከት እንደሚሆን አይጠረጠርም።

ተርጓሚው

መቅደም

በአንድ ወቅት ለዚህ መጽሐፍ «መጽሐፍ ቅዱስን ስለመረዳት የሚያትት ተራ መጽሐፍ እንዳልሆነ» የሚገልጽ ርእስ ለመስጠት አስበን ነበር። በኋላ የዚህ ዓይነቱን ርእስ ከመጠቀም ብንቆጠብም፤ እንዲህ ዓይነቱ ርእስ ለዚህ መጽሐፍ መጻፍ ያነሣሣንን አንገብጋቢ ምክንያት ማሳየቱ ግልጽ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት መረዳት እንደሚቻል የሚያስረዱ መጻሕፍት በቁጥር የበረከቱ ናቸው። ከእነዚህ መካከል አንዳንዶቹ ጥሩዎች ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ግን ያን ያህል አይደሉም። በመጽሐፍ ቅዱስ መምህራን የተጻፉት ግን ብዙዎች አይደሉም። አንዳንዶች መጽሐፍ ቅዱስን ለማጥናት የተለያዩ ዘዴዎችን ሲጠቀሙ፤ ሌሎች ግን መሠረታዊ የሄሮሚዩኒቲክስ (የአፈታት ጥበብ) ጥናት ለተራ ሰዎች ያቀርባሉ። የኋለኞቹ ብዙውን ጊዜ አጠቃላይ ሕግጋት የሚገኙበትን ረዥም ክፍል እና ውስን ሕግጋት የሚገኙበትን ሌላ ክፍል ያቀርባሉ። (አጠቃላይ ሕግጋት የሚገኙበት ክፍል ለሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጣቦች የሚያገለግሉትን ሕግጋት ያካተተ ሲሆን፤ ውስን ሕግጋት የሚገኙበት ክፍል ግን እንደ ትንቢት፣ ፈሊጣዊ አነጋገሮችና ታይፖሎጂ የመሳሰሉ የተለዩ ችግሮች የሚስተናገዱበት ነው።)

ከመሠረታዊዎቹ መጻሕፍት መካከል “Knowing Scripture” በሚል ርእስ በ«Inter Varsity» የታተመው የአር.ሲ. ስፐርል መጽሐፍ ጥሩ ሆኖ አግኝተነዋል። ተመሳሳይ ይዘት ኖሮት ለማንበብ ከበድ የሚለውና በኢርድማንስ የታተመው የኤ.በርክሊ ማይክልስን “Interpreting the Bible” መጽሐፍም ጠቃሚ አሳቦች አሉት። ከዚህ መጽሐፍ ጋር በጣም የሚቀራረበው ግን በሪጋል የታተመው የበርክሊና አልቪራ ማይክልስን “Better Bible Study” ነው።

ይህ ግን «ሌላው ተራ መጽሐፍ» እንዳልሆነ ተስፋ እናደርጋለን። የሙከራችን ልዩ ገጽታዎች አያሌዎች ናቸው።

1. ከማውጫው መረዳት እንደሚቻለው፤ ይህ መጽሐፍ በመሠረታዊነት ያተኮረው በተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጾች (genres) ላይ ነው። ምንም እንኳን ስለ ሌሎች ጉዳዮች ማንሣታችን ባይቀርም ይህ የሥነ ጽሑፋዊ ቅርጾች ጉዳይ ሁሉንም ነገር ይቆጣጠራል። በመዝሙረ ዳዊትና በመልእክት መካከል ትክክለኛ ልዩነት እንዳለ እንገልጻለን። ትኩረታችን እንባቢው መዝሙረ ዳዊትን እንደ ግጥሞች፣ መልእክቶችን ደግሞ እንደደብዳቤዎች ለማንበብ እንዲችል መርዳት ነው። እነዚህ

ልዩነቶች ዋናዎች እንደሆኑ፤ አንድ ሰው እነዚህን ክፍሎች በሚያነብበትና ለዛሬው ዘመን በሚገነዘብበት ሁኔታ ላይ ተጽዕኖ እንደሚያሳድሩ እናሳያለን ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

2. ምንም እንኳን በመጽሐፉ ውስጥ እያንዳንዱን ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ ማጥናት የሚቻልባቸውን መመሪያዎች ደጋግመን የሰጠን ቢሆንም፤ መጽሐፍ ቅዱስ በማስተዋል ሁኔታ የመነበቡም ጉዳይ ያሳስበናል። መካንያቱም ብዙዎቻችን በአብዛኛው ይህንኑ ስለምናደርግ ነው። ኦሪት ዘሌዋውያንን፤ ትንቢተ ኤርምያስን ወይም መጽሐፈ ምሳሌን ከ1ኛ ሳሙኤል ወይም የሐዋርያት ሥራ ጋር በአንጻራዊነት ያነበበ ሰው ብዙ ልዩነቶች እንዳሉ በትክክል ሊገነዘብ ይችላል። ዘሌዋውያንን የሚያነብ ሰው ደግሞ ከዳር ለመድረስ ይቸገር ይሆናል። ትንቢተ ኢሳይያስን ወይም ኤርምያስን የሚያነብ ሰው ደግሞ አልጨርሰውም ይሆናል ብሎ ሊሰጋና «ሄራው» ምን እንደሆነ ሊያስብ ይችላል። ከዚህ በተቃራኒ፤ 1ኛ ሳሙኤልና የሐዋርያት ሥራ ለማንበብ የማያስቸግሩ ክፍሎች ናቸው። አንባቢው የመጽሐፍ ቅዱስን የትረካ ክፍሎች በማስተዋልና በትርፋማ መንገድ ያነብ ዘንድ እነዚህን ልዩነቶች ይገነዘባል ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

3. ይህ መጽሐፍ የተጻፈው አንዳንድ ጊዜ ሰዎችን በሚያደርቁና በሚያደናግሩ ሁለት የሰሚናሪ መምህራን ነው። አንድ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት የሰሚናሪ ትምህርት አያስፈልገውም ሲባል ሰምተናል። ያ እውነት በመሆኑ በሙሉ ልባችን እንቅበለዋለን። ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ የሰሚናሪ ትምህርት ወይም መምህራን መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት እንቅፋቶች ናቸው የሚለውም አላብ ያሳስበናል። «ኤክስፐርቶች»ም እንኳ የሚሉት አላቸው ብለን በድፍረት እንናገራለን።

በተጨማሪም፤ እነዚህ ሁለት መምህራን መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ ወይም ማጥናት ብቻ ሳይሆን መታዘዝም አለብን ብለው የሚያስቡ አማኞች ናቸው። በመጀመሪያ ደረጃ ወደ ምሁርነቱ የመራንም ይኸው እምነት ነው። በሃያ አንደኛው ክፍለ ዘመን ስለ እግዚአብሔርና ስለ ፈቃዱ ምን ልናውቅ እንደሚገባን ለመረዳት ከፍተኛ ጉጉት ነበረን።

ሁለቱ የሰሚናሪ መምህራን በተለያዩ አብያተ ክርስቲያናትም የእግዚአብሔርን ቃል የሚሰብኩና የሚያስተምሩ አገልጋዮች ናቸው። ስለሆነም የተጠራነው ምሁራን እንድንሆን ብቻ ሳይሆን መጽሐፍ ቅዱስ ከክብደዎቻችን ጋር የሚዛመድበትን መንገድ ለመሻት ጭምር ነው። ይህም ወደ አራተኛው ነጥብ ያሸጋግረናል።

4. ለዚህ መጽሐፍ መጻፍ ከፍተኛ መሻትን ያስከተለው ሄርሜኒዩቲክስ ነው። በተለይም ደግሞ አንባቢዎች ከተዛምዶ ጥያቄዎች ጋር እንዲታገሉ በማለብ ነው የጻፍነው። ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚገኙ አንገብጋቢ ችግሮች የሄርሜኒዩቲክስ ክፍተት የመደልደል ትግሎች ናቸው። እነዚህም «በዚያን ጊዜና በዚያ ስፍራ» ከነበረው መሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ «አሁን እዚሁ» ወዳለው የራሳችን የህይወት ሁኔታ የማሸጋገር ጥረቶች ናቸው። ይህ ደግሞ በምሁሩና በተራ ምእመኑ መካከል ያለውን ክፍተት የማጥበብ ተግባርም ነው። የምሁሩ ጭንቀት በቀዳሚነት መጀመሪያ ለነበሩት አንባቢያን ምን ፍች ነበረው? የሚል ነው። የተራው ምእመን ጭንቀት ግን በአብዛኛው ለእኔ ምን ፍች አለው? የሚል ነው። መጽሐፍ ቅዱስን ለእኛ በሚሰጠው ፍች ላይ ባተኮረ መልኩ ማንበብ፣ ልጋም የሌለው አካሄድ በመሆኑ ፈር የለቀቀና ለማንኛውም ስሕተት የሚዳርግ መሆኑ ግልጽ ነው። ደግነቱ አብዛኞቹ አንባቢያን ከሁሉም የሄርሜኒዩቲካል ችሎታዎች የበለጠ መለኪያ አላቸው። ይህም ተራ የማገናዘብ ብቃት ነው።

በሌላ በኩል፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትን ታሪካዊ ግምገማ የሚካሄድበት የቀለም ትምህርት ብቻ የማድረግን ያህል ቤተ ክርስቲያንን ደረቅና ሕይወት-አልባ የሚያደርግ ነገር እንደሌለ መገንዘቡ ጠቃሚ ነው። ምንም እንኳን የእግዚአብሔር ቃል መጀመሪያ በትክክለኛ ታሪካዊ ዓውድ ውስጥ የተሰጠ ቢሆንም፣ ያ ቃል ሁሌም ሕያው ሆኖ የሚሠራ ልዩ ባሕርይ እንዳለው መረዳት ይኖርብናል።

ስለሆነም፣ ትኩረት የምንሰጠው ለሁለቱም አቅጣጫዎች ይሆናል። በመጽሐፍ ቅዱስ የሚያምን ምሁር የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ከሁሉም በፊት የሚሰጠን ፍች ቀደም ሲል የሰጠውን እንደሆነ ይገነዘባል። ይህም ማለት እኛ የምንጠቀምበት የእግዚአብሔር ቃል መጽሐፍ ቅዱስ በተጻፈበት ዘመን ለነበሩት ምእመናን የደረሰው ነው። ይህም ሁለት ተግባራትን እንድናከናውን ያስገድደናል። ይህም መጀመሪያ፣ ምንባቡ ለመጀመሪያዎቹ አንባቢያን ምን ፍች እንደነበረው መረዳት እንዳለብን ያሳያል። ይህም ሐቲት ይባላል። ሁለተኛ፣ በዛሬው የተለዩ አውዶቻችን ያንኑ ተመሳሳይ መልእክት መስማት አለብን። ይህ ሁለተኛው ከንውን ሥነ አፈታት ይባላል። በአመዛኙ ሥነ አፈታት ሁለቱንም ተግባራት የሚወክል ቢሆንም፣ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ግን ይህንኑ ጠበብ ያለ ትርጉም ለመስጠት እንጠቀምበታለን። የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዓላማ ሁለቱንም ተግባራት በሚገባ ከመወጣቱ ላይ ያነጣጠረ ሊሆን ይገባል።

ስለሆነም፣ አሥር የተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ ጽሑፋዊ ይዘቶች (ዓይነቶች) በሚቀርቡባቸው ከምዕራፍ 3-13 ባሉት ክፍሎች ውስጥ ለሁለቱም ጉዳዮች ትኩረት ሰጥተናል። ሐቲት የመጀመሪያው ሥራ በመሆኑ፣ የእያንዳንዱን ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ ልዩ መሆን በመግለጽ ሰፊ ጊዜ አጥፍተናል። መዝሙራት ምንድን ናቸው? ልዩ ልዩ ዓይነቶቻቸው የትኞቹ ናቸው? የዕብራውያን የግጥም ባሕርይና ስልት እንዴት ነው? እነዚህ ሁሉ በግንዛቤአችን ላይ የሚያስከትሉት ተጽዕኖስ ምንድን ነው? ነገር ግን የተለያዩ መዝሙራት እንደ እግዚአብሔር ቃል እንዴት እንደሚያገለግሉም ተመልከተናል። እግዚአብሔር ምን ለማለት እየፈለገ ነው? ልንማር የሚገባን ነገር ምንድን ነው? የምንታዘዘውስ እንዴት ነው? እዚህ ሕግጋትን ከመስጠት ይልቅ መመሪያዎችን፣ ጠቃሚ አሳቦችንና እገዛዎችን ማስፈሩን መርጠናል።

ሐቲት የተባለው የመጀመሪያው ተግባር ብዙውን ጊዜ ለሥነ መለኮት ምሁራን እንደሚተው እንገነዘባለን። አንዳንድ ጊዜ ያ እውነት ነው። ነገር ግን አንድ ሰው መሠረታዊ ሐቲታዊ ተግባራትን በጥሩ ሁኔታ ለማከናወን የግድ ኤክስፐርት መሆን አይጠበቅበትም። ስለሆነም አንባቢው ለእያንዳንዱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሥነ ጽሑፍ ቅርጽ ተገቢዎቹን ጥያቄዎች ለማንሳት ወደሚችልበት አቅጣጫ እንመራለን ብለን እናምናለን። አንባቢው በመጨረሻው ኤክስፐርቶችን ለማግኘት የሚፈልግበት ጊዜ ሊኖር ይችላል። በዚህ ጉዳይ ላይ እኛም ተግባራዊ መመሪያዎችን እናቀርባለን።

እያንዳንዱ ደራሲ ለጻፋቸው ምዕራፎች ኃላፊነትን ይወስዳል። ስለሆነም ፕሮፌሰር ፊ ምዕራፍ 1-4፣ 6-8 እና 13ን ሲጽፉ፣ ፕሮፌሰር ስቱአርት ምዕራፍ 5ን እና ከ9-12ን ጽፈዋል። ምንም እንኳን እያንዳንዱ ደራሲ እርሱ ከጻፋቸው ውጭ ላሉት ምዕራፎች ጠቃሚ እገዛዎችን ያደረገና መጽሐፉም በትክክል የጋራ ሥራ እንደሆነ ብናምንም፣ በጥንቃቄ የሚያነብ ሰው እያንዳንዱ ደራሲ የራሱ የግል አቀራረብና ስልት እንዳለው ሊገነዘብ ይችላል። በዚህ አጋጣሚ ረቂቁን አንብበው አስተያየት ለሰጡንና በትየባ ላገለገሉን ሁሉ ምስጋናችን የላቀ ነው።

አጉስቲን በተለወጡበት ወቅት ከሮሜ መልእክት እንዲያነቡ ጥሪ ባቀረበላቸው ልጅ ቃላት፣ «Tolle, lege,» አንሣና አንብበው» ስንል ግብዣችንን እናቀርባለን። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ቃል ስለሆነ፣ ልታነቡት፣ ልትረዱትና ልትታዘዙት ይገባል።

መግቢያ፡ የመተርጎም አስፈላጊነት

ብዙውን ጊዜ በጋላ ስሜት፡ «መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም አያስፈልግም። ዝም ብለህ አንብበውና የሚለውን ፈጽም» የሚሉ ሰዎች ያጋጥሙናል። ይህም በአመዛኙ ምእመናን መጽሐፍ ቅዱስን በመተርጎም ፍችውን የሚሰውር ለሚመስላቸው ምሁር፣ መጋቢ፣ መምህር ወይም የሰንበት ትምህርት አስተማሪ «ሙያዊ» ተግባር ላይ የሚሰነዝሩት ተቃውሞ ነው። ይህን ሲሉ መጽሐፍ ቅዱስ ስውር መጽሐፍ አይደለም ማለታቸው ነው። «እንዲያውም ግማሽ ጭንቅላት ያለው ሰው አንብቦ ሊረዳው ይችላል። የብዙ ሰባኪያንና አስተማሪዎች ችግር ዙሪያውን በመቆፈር ውኃውን ማደፍረሳቸው ነው። በፊት ስናነብ ግልጽ የነበረው አሳብ እነርሱ ሲነካኩት ይደበዝዛል» የሚሉ ተቃውሞዎች ይቀርባሉ።

በዚህ ተቃውሞ ውስጥ ብዙ እውነት እንዳለ እናምናለን። ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ፣ ማመንና መታዘ እንዳለባቸው እንስማማለን። በተለይም መጽሐፍ ቅዱስ በአግባቡ ከተነበበና ከተጠና ከባድ እንደማይሆን እንገነዘባለን። እንዲያውም መጽሐፍ ቅዱስን አስመልክቶ አንዱና ዋንኛው ችግር የግንዛቤ እጥረት ሳይሆን ብዙ ነገሮችን መረዳታቸው እንደሆነ እናምናለን! ለምሳሌ፡ «ሳታንጎራጉሩ. . . ሁሉን አድርጉ» (ፊልጵ. 2:14-15) የሚለውን ዓይነት ምንባብ አስመልክቶ ችግሩ የመረዳት ሳይሆን የመታዘዝና ተግባራዊ የማድረግ ነው።

እንዲሁም ደግሞ ሰባኪው ወይም አስተማሪው ብዙውን ጊዜ ከላይ የሚገኘውን ፍች ፍለጋ ከመመልከቱ በፊት እንደሚቆፍር እንስማማለን። የጥሩ ትርጉም ዓላማ ልዩ ምሥጢር መፈለግ እንዳልሆነ ከመጀመሪያው እስከ መጨረሻው መገንዘቡ ጠቃሚ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የሚተረጉም ሰው የሚጥረው ማንም ቀደም ብሎ ያላየውን ምሥጢር ለማግኘት አይደለም።

ልዩ ምሥጢር በመፈለግ ላይ የተመሠረተ አተረጓጎም ብዙውን ጊዜ ከኩራት (ክሌሎች ሁሉ ለመላቅ)፣ ከተሳሳተ የመንፈሳዊነት ግንዛቤ (መጽሐፍ ቅዱስ ለመንፈሳዊ ነገሮች ንቁ የሆነ ሰው ሊያስተውላቸው በሚገቡ ጥልቅ እውነቶች ተሞልቶ ሳለ) ወይም የራስን አቋም ለመጠበቅ (የተሳሳተ ሥነ መለኮታዊ አቋምን ለመደገፍ) ከሚደረግ ጥረት የሚመነጭ ሊሆን ይችላል። ልዩ አተረጓጎሞች

ብዙውን ጊዜ የተላላቱ ናቸው። ይህ ግን ትክክለኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ገንዘቢ በአብዛኛው ለመጀመሪያ ጊዜ ለግሊግ ሰው ልዩ አይሆንም ግለት ሳይሆን፣ የተለየ ነገር መረጠግ የሥራችን ዓላማ እንዳልሆነ ለማሳሰብ ነው።

የጥሩ አተረጓጎም ዓላማ ተላላ ሲሆን፣ ይህም «የምንባቡን ግልጽ ፍች ማግኘት» ነው። አንድ ሰው በዚያ ሥራ ላይ ሊጨምር የሚችለው እጅግ አስፈላጊው ነገር ብሩህ የሆነ ተራ ገንዘቢ ነው። የጥሩ ትርጉም መረተኛው ምንባቡን ጣእም ያለው ማድረጉ ነው። ስለሆነም ትክክለኛ ትርጉም ለአእምሮና ለልብ እርይይታን ያጎናጽፋል።

ነገር ግን የአተረጓጎም ዓላማው ግልጽ ፍች ማግኘት ከሆነ፣ መተርጎም የሚያስፈልገው ለምንድነው? ለምን ዝም ብለን አናነብም? ግልጹን ፍች በተጠቃ ከማንበብ ማግኘት ይቻል የለ? ነገሩ እንደዚያ ሊመስል ይችላል። በእውነተኛ ገጽታው ግን እንዲህ ዓይነቱ ሙገት በሁለት ምክንያቶች ሳቢያ ሞኝነትም ከእውነታ መራቅም ነው። ከሁለቱ ምክንያቶች አንደኛው የአንባቢው ባሕርይ ሲሆን፣ ሁለተኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ባሕርይ ነው።

አንባቢ እንደ ተርጓሚ

አንድ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት መተርጎም እንደሚቻል መግር የሚኖርበት የመጀመሪያው ምክንያት ወደደም ጠላም እያንዳንዱ አንባቢ በተመሳሳይ ጊዜ ተርጓሚ መሆኑ ነው። በተጨማሪም እኛ አንብበን የምንረዳው አላብ መንፈስ ቅዱስ ወይም መጽሐፉን የጻፈው ሰው የሚረዳው እንደሆነ እናስባለን። ይሁንና፣ ከገጠሞቻችን፣ ከባሕላችንና ቀደም ሲል ከምናውቃቸው ቃላትና አሳቦች ሳቢያ እያንዳንዳችን ማንነታችንን በምንባቡ ውስጥ በተለያዩ ሁኔታ እንጨምራለን። አንዳንድ ጊዜ ላናውቅ ወደ ምንባቡ የምናስገባቸው ነገሮች ወደ ጥፋት ይመሩናል። ወይም ደግሞ የተለያዩ ባዕድ አሳቦችን ወደ ምንባቡ አስገብተን እንድናነብ ያደርጉናል።

ስለሆነም፣ አንድ ሰው በባሕላችን «መስቀል» የግሏ ቃል ሲሰማ ለብዙ ምእተ ዓመታት ሲካሄዱ የነበሩት ክርስቲያናዊ ሥነ ጥበባትና ተምሳሌቶች ስለ ርግውያን መስቀል (†) እንዲያስብ ያደርጉታል። ይህም ምናልባትም ሙጥሚ ከሚመስለው የኢየሱስ መስቀል ጋር ብዙም ተመሳሳይነት የሌለው ነው። አብዛኞቹ ካተሊኮችና ፕሮቴስታንቶች ስለ ቤተ ክርስቲያን ወይም አምልኮ የሚናገሩ ምንባቦችን በሚያነቡበት ጊዜ ሰዎች የራሳቸውን በሚመስሉ አገዳሚ ወንበሮች ላይ የተቀመጡበት ትእይንት በዓይነ ሕሊናቸው ይታያቸዋል። ጳውሎስ «ምኞቱንም እንዲፈጽም ለሥጋ አታስቡ»

(ሮሜ 13:14) ሲሉ ብዙ የእንግሊዝኛ ተናጋሪ አገሮች ነዋሪዎች «ሥጋ» የሚለውን ከሰውነት ጋር በማምታታት ጳውሎስ «ሰውነት ስለሚፈልጋቸው ነገሮች» መናገሩ ነው ብለው ያስባሉ።

ነገር ግን «ሥጋ» የሚለው ቃል ጳውሎስ በተጠቀመበት መልኩ እምብዛም ሰውነትን አያመለክትም። በዚህ ዓውደ ንባብ ደግሞ ስለ ሰውነት የሚናገር ምንም አሳብ አይገኝበትም። ይልቁንም አንዳንድ ጊዜ «የኃጢአት ባሕርይ» የሚባለውን የመንፈሳዊ ህላዌ ደዌ የሚያሳይ ነው። ስለሆነም አንባቢው መጽሐፍ ቅዱስን በሚያነብበት ጊዜ ሳያስብ የመተርጎሙንም ኃላፊነት ይወጣል። የሚያሳዝነው ግን በአብዛኛው በትክክል አይተረጉም።

ይህም የአግርኛ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያነብ ሰው የመተርጎሙንም ተግባር እንደሚወጣ ሊያስገነዝብን ይገባል። ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላው መመለስ ራሱ ወላኝ የትርጉም ዓይነት ነው። የትኛውንም እትም ብትጠቀም፣ የመነሻ ነጥብህ የሆነው መጽሐፍ ቅዱስህ የብዙ ምሁራዊ ተግባራት ውጤት ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች (translators) ፍችን አስመልክቶ ምርጫዎችን ግድረግ ስለነበረባቸው፣ ምርጫዎቻቸው የግንዛቤህን መጠን ይወስኑታል።

በመሆኑም ምሁራን የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች የቋንቋ ችግራችንን ከግንዛቤ ውስጥ ይከቱታል። ይህ ግን ቀላል ተግባር አይደለም። ለምሳሌ፣ በሮሜ 13:14 የሚገኘውን «ሥጋ» (KJV, RSV, NRSV, NASB, etc. እንዳደረጉት) ጳውሎስ የተጠቀመው ቃል በመሆኑ እንዳለ ወስደን «ሥጋ» በዚህ ስፍራ «ሰውነት» አለመሆኑን የማስረዳቱን ኃላፊነት በተንታኙ ላይ እንጣል? ወይስ ጳውሎስ ለማስተላለፍ የፈለገው መልእክት ይኸው በመሆኑ አንባቢውን «በመርዳት» (NIV, GNB, etc. እንዳደረጉት) «የኃጢአት ባሕርይ» ብለን እንተርጉመው? በቀጣዩ ምዕራፍ ይህንኑ ጉዳይ ጠለቅ ብለን ስለምንመረምር፣ ለጊዜው መጽሐፍ ቅዱስን ከዕብራይስጥና ግሪክ ወደ አግርኛና ሌሎችም ቋንቋዎች የመመለሱ ተግባር የመተርጎምም አካል መሆኑን ግጤት ይበቃል።

በተጨማሪም የመተርጎም አስፈላጊነት ሁለጊዜም በአካባቢያችን የሚሆነውን ከማስተዋልም ግንዛቤ ሊያገኝ ይችላል። ለምሳሌ፣ ብዙም ሳንደክም አሁን ያለችውን ቤተ ክርስቲያን ብንመለከት «ግልጽ ፍችዎች» ሁሉ ለሁሉም ሰው በእኩል ደረጃ ግልጽ አለመሆናቸውን እንገነዘባለን። ዛሬ 1ኛ ቆሮንቶስ 14:34-35ን መሠረት አድርገው ሴቶች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ዝም ግለት እንዳለባቸው የሚያስተምሩ ወገኖች በተመሳሳይ ጊዜ የልሳንና የትንቢትን አስፈላጊነት ይከዳሉ።

«የዝምታ» ምንባቡ የሚገኘው በዚህ ዓውድ ውስጥ ነው። በ1ኛ ቆይታ 11:2-16 ላይ ተመሥርተው ወንዶችም ሴቶችም ሊጸልዩና ትንቢት ሊናገሩ እንደሚገባ የሚያስተምሩት ደግሞ ይህንኑ አገልግሎት ለመስጠት ራሳቸውን መሸፋፈን እንደሌለባቸው ያስረዳሉ። ለአንዳንዶች የመጽሐፍ ቅዱስ አማኞች ውኃ ውስጥ ተዘፍቀው መጠመቅ እንዳለባቸው «በግልጽ ያስተምራል፤» ሌሎች ሕጻናትን ለማጥመቅ መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያዛቸው ያስረዳሉ። «ዘላለማዊ የደግነት ዋስትና» እና «ደግነትን ማጣት» ሁለቱም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ይሰበካሉ፤ በአንድ ሰው ሳይሆን በተለያዩ ሰዎች! ሁለቱም አሳቦች ግን ግልጽ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ግልጽ ፍቅሮች እንደሆኑ ይነገረናል። የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊዎች እንኳ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች «በግልጽ» ምን መልእክት ለማስተላለፍ እንደሚፈልጉ በአሳብ የሚለያዩበት ጊዜ አለ። ነገር ግን ሁላችንም አንዱን መጽሐፍ የምናነብ ክርስቲያኖች ስንሆን፣ ምንባቡ «በግልጽ» የሚሰጠንን መልእክት ለመታዘዝ እንጥራለን።

«መጽሐፍ ቅዱስን በሚያምኑ ክርስቲያኖች» መካከል ከሚከሰቱት ከእንዲህ ዓይነት ልዩነቶች በተጨማሪ ሌሎችም እንግዳ ነገሮች በአየር ላይ ሲንሳፈቱ እናያለን። መናፍቃንን በቀላሉ መለየት የሚቻልበት ምክንያት ከመጽሐፍ ቅዱስ ሌላ የማጣቀሻ ሥልጣናት ስላሏቸው ነው። ይህ ግን የሁሉም ልምምድ አይደለም። ከመጽሐፍ ቅዱስ የሚመርጧቸውንም ምንባቦች አጣምመው የሚያቀርቡ ሞልተዋል። የክርስቶስን አምላክነት ከሚከዱት አሪዮሳውያን የይሖዋ ምስክሮችና ሙታንን ከሚያጠምቁት ሞርሞኖች አንሥቶ እባቦችን እስከሚይዙት የአፓላቺያን የእምነት ዘርፎች ድረስ መናፍቃን ሁሉ የመጽሐፍ ቅዱስ «ድጋፍ» እንዳላቸው ይናገራሉ።

ይበልጥ ጤናማ ሥነ መለኮታዊ ትምህርት እንደሚሰጥ በሚነገርባቸው ወገኖች አካባቢ ሳይቀር ብዙ እንግዳ አሳቦች በተለያዩ ደረጃዎች ተቀባይነትን ያገኛሉ። ለምሳሌ፣ በአሜሪካ ፕሮቴስታንቶች በተለይም ካሪዝማቲኮች መካከል የሚታየው የጤናና የብልጽግና ወንጌል ነው። «መልካሙ የምሥራች» መዋዕለ ንዋያዊና ቁሳዊ ብልጽግና እንድታገኝ የእግዚአብሔር ፈቃድ መሆኑ ነው! ከዚህ «ወንጌል» አስፋፊዎች አንዱ መጽሐፍን የጀመረው ለመጽሐፍ ቅዱስ በዚህ ጉዳይ ላይ «ግልጽ መልእክት» እንደሚያስተላለፍ በመከራከርና በጥናቱ ሁሉ የእግዚአብሔርን ቃል እንደሚያስቀድም በመግለጽ ነበር። ይህ ሰው ዋናው ነገር እኛ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል ብለን የምናሰበው ሳይሆን በትክክል መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረው እንደሆነ ገልጾአል። እርሱ የሚፈልገው «ግልጹን ፍቅር» እንደሆነ አስረድቷል።

ነገር ግን ይህ ሰው እንደ 3ኛው የዮሐንስ መልእክት ቁጥር 2 ዓይነቶቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች እየተጠቀመ የገንዘብ ብልጽግና የእግዚአብሔር ፈቃድ መሆኑን ማስረዳት ሲጀምር «ግልጽ ፍች» ምን እንደሆነ በማሰብ መገረማችን አይቀርም። ይህ «ወዳጅ ሆይ፣ ነፍስህ እንደሚከናወን፣ በነገር ሁሉ እንዲከናወንልህና ጤና እንዲኖርህ እጸልያለሁ» የሚለው ምንባብ ከገንዘብ ብልጽግና ጋር ምንም ግንኙነት የሌለው ነው። ሌላው ምሳሌ የሀብታሙ ወጣት ምሳሌ (ማር. 10:17-22) ምንባቡ «በትክክል ከሚለው» በተቃራኒ መንገድ ተወስዶ መንፈስ ቅዱስ «እንደ ተረጎመው» የተገለጸበት ነው። ይህም ሰዎች እውን ግልጹን ፍች እየፈለጉ ነው ወይ? የሚያሰኝ ነው። ምናልባትም ግልጽ ፍች የሚባለው እንዲህ ዓይነት ጸሐፊዎች የሚፈልጉትን አሳብ ለማስደገፍ የሚጠቀሙበት ምንባብ ሳይሆን አይቀርም።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥም ሆነ ከቤተ ክርስቲያን ውጭ፣ ብሎም «ደንቦቹን» ያውቃሉ ተብለው በሚገመቱ ምሁራንም መካከል እንዲህ ዓይነት ብዙ ልዩነቶች እየታዩ ባለበት ሁኔታ አንዳንዶች ዝም ብሎ ማንበብ እንጂ መተርጎም አያስፈልግም ማለታቸው አስገራሚ አይሆንም። ይህም ሆኖ የመጥፎ አተረጓጎም መፍትሔው አለመተርጎም ሳይሆን በተራ ግንዛቤ መርሆች ላይ የተመሠረተ ጥሩ አተረጓጎም ነው።

የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊዎች መርሆቻችንን በማንበብና በመከተል ሁሉም ሰው በምናቀርበው «ግልጽ ፍች» እንዲስማማ ጥረት አድርገናል። በዚህም ጥረታችን አንባቢው በእያንዳንዱ ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ ውስጥ ለሚገኙት የተለዩ ችግሮች ንቁ እንዲሆን፣ የተለያዩ አማራጮች ለምን እንደሚኖሩ እንዲያውቅና እንዴት የተራ ግንዛቤ ውሳኔዎችን እንደሚያስተላልፍ፣ በተለይም ደግሞ ጥሩውን ትርጉም ጥሩ ካልሆነው ለይቶ እንዲያውቅና ለምን ጥሩ እንደሆነ ወይም እንዳልሆነ እንዲለይ የሚረዱ አሳቦችን እናቀርባለን ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

የመጽሐፍ ቅዱስ ባሕርይ

ለትርጉም ይበልጥ አስፈላጊው ምክንያት ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስ ባሕርይ ነው። በታሪክ ደረጃ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስን የተረዳችው እንደ ክርስቶስ ማንነት ሁሉ ሰብአዊና መለኮታዊ አድርጋ ነበር። በአንድ ወቅት ፕሮፌሰር ጆርጅ ላድ እንደገለጹት፦ «መጽሐፍ ቅዱስ በታሪክ በሰዎች ቃላት የተገለጸ የእግዚአብሔር ቃል ነው።» እንግዲህ የትርጉምን አስፈላጊነት የሚጠይቀው ይህ መንታ ባሕርይ ነው ።

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ ዘላለማዊ ተዛምዶ አለው። በየትኛውም ዕድሜና ባሕሪ ውስጥ ለሚገኙ ሰዎች ሁሉ የሚያስተላልፈው መልእክት አለው። የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ ልንሰማውና ልንታዘዘው ይገባል። ነገር ግን እግዚአብሔር ቃሉን በታሪክ በሰው ቃላት ለመግለጽ ስለመረጠ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኝ እያንዳንዱ መጽሐፍ ታሪካዊ ወጥነት አለው። እያንዳንዱ መጽሐፍ መጀመሪያ በተጻፈበት ቋንቋ፣ ጊዜና ባሕሪ (አንዳንድ ጊዜም ከመጻፉ በፊት በነበረው ሥነ ቃላዊ ታሪክ) ቅድመ ሁኔታነት የሚታይ ነው። ስለሆነም በዘላለማዊ ተዛምዶውና በታሪካዊ ወጥነቱ መካከል ያለው «ውጥረት» የመጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም አስፈላጊ ያደርገዋል።

በርግጥ መጽሐፍ ቅዱስ የሰው መጽሐፍ ብቻ እንደሆነ በመግለጽ በታሪክ ውስጥ የታዩትን ሰዎች ቃላት ብቻ እንደሚያካትት የሚያስረዱ ወገኖች አሉ። የእነዚህ ሰዎች አተረጓጎም በታሪካዊ ገጽታው ላይ ብቻ የተወሰነ ይሆናል። ሲሰር ወይም ሚልተን እንዳደረጉት ሁሉ የእነዚህ ሰዎች ትኩረት የአይሁዶችን፣ የኢየሱስን ወይም የቀድሞዎቹን ቤተ ክርስቲያን ሃይማኖታዊ አሳቦች ከመለየት ያለፈ አይሆንም። ስለሆነም የእነዚህ ሰዎች ሥራ ሙሉ በሙሉ ታሪካዊ ይዘት ያለው ነው። እነዚህ ቃላት ለጻፉዋቸው ሰዎች ምን ፍች ነበሯቸው? ስለ እግዚአብሔር ምን ያስቡ ነበር? ራሳቸውን የሚረዱት እንዴት ነበር?

በሌላ በኩል፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከዘላለማዊ ተዛምዶው አንጻር ብቻ የሚረዱት ሰዎች አሉ። የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ የሚያምኗቸውና የሚታዘዟቸው አሳቦች የተሰባሰቡበት አድርገው ይወስዳሉ። ይህንንም የሚያደርጉት ብዙዎቹን አሳቦች መርጠው በማውጣት ነው። ለምሳሌ፣ በዘዳግም 22:5፦ «ሴት የወንድ ልብስ አትልበስ» የሚለውን ምንባብ በቀጥታ በመውሰድ፣ ሴት ሱሪ ወይም ቁምጣ መልበስ እንደሌለባት የሚከራከሩ ሰዎች አሉ። ነገር ግን እነዚህ ሰዎች በዚያው ዝርዝር ውስጥ የተጠቀሱትን ሌሎች ጉዳዮች በቀጥታ ወስደው ሲጠቀሙ አንመለከትም። ይህም በቤት ጣሪያ ዙሪያ መከታ አለማድረግ (ቁ.8)፣ በወይን ቦታ ሁለት ዓይነት ዘር አለመዝራት (ቁ.9)፣ በልብስ አራት ግዕዝን ዘርፍ አለማድረግን (ቁ.12) የሚያካትት ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ግን የትእዛዛትና የምክርቻ ክምችት አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስ፦ «ፕሬዚዳንት እግዚአብሔር» ከሰማይ ወደ ምድር አሸቆልቁሎ እየተመለከተ፦ «እናንተ እዚያ ምድር ላይ ያላችሁ፣ እነዚህን እውነቶች ማወቅ አለባችሁ። አንደኛ፣ ከአንዱ አምላክ በቀር አምላክ የለም! እርሱም እኔው ነኝ። ሁለተኛ፣ ሰውን ጨምሮ

ሁሉንም ነገር የፈጠርሁት እኔ ነኝ» ወዘተ... እያለ 7,777 አሳቦችንና 777 ትእዛዛትን የሚሰጥበት የንግግር ስምችት አይደለም።

በርግጥ እነዚህ አሳቦች (አሁን በቀረበው መልክ ባይሆንም) በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መኖራቸው እውነት ነው። እንዲህ ዓይነቱ መጽሐፍ ብዙ ነገሮችን ሊያቃልልን እንደሚችልም አይጠረጠርም። እንደ መታደል ሆኖ ግን እግዚአብሔር ሊናገረን የመረጠው በዚህ መንገድ አይደለም። ነገር ግን ዘላለማዊ እውነቶቹን ሊናገር የመረጠው በተወሰኑ የሰው ታሪክ ወጥ ሁኔታዎችና ከስተቶች አግካሻነት ነው። ይህ ደግሞ ተስፋ የሚሰጠን ነገር ነው። እግዚአብሔር በእውነተኛ የሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ለመናገር ስለመረጠ፣ እነዚህ ቃላት በእኛም «እውነተኛ» ታሪክ ውስጥ ተደጋጋሚ መልእክት አላቸው ብለን እንጽናናለን። ለዚህም መረጃችን በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የተጻፈውት ሚና ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ሰብአዊ ገጽታ ያለው መሆኑ የሚያበረታታን ነገር ነው። ይህም ብቻ ሳይሆን የሚገዳደረንም እውነት በመሆኑ ለመተርጎም እንገደዳለን። በዚህ ረገድ ሁለት ነገሮችን ግጤት ተገቢ ነው።

1. ለ1500 ዓመታት ያህል በእውነተኛ ሰዎች መካከል በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ሲናገር በመቆየቱ፣ የእግዚአብሔር ቃል በእነዚያ ሰዎች ቃላትና የአስተሳሰብ ቅርጽ የተገለጸ ሲሆን፣ የተመሠረተውም በእነዚያ ጊዜያትና ሁኔታዎች ላይ ነው። ይህም ለእኛ የደረሰው የእግዚአብሔር ቃል ለእነርሱ የደረሰው ነው ግለት ነው። ቃሉን እንዲሰሙ ከተፈለገ ሊረዱቸው በሚችሏቸው ከስተቶችና ቋንቋ መቅረብ ነበረበት። የእኛም ችግር በጊዜና አንዳንድ ጊዜም በአስተሳሰብ ከእነርሱ ብዙ የምንራራቅ መሆናችን ነው። አንድ ሰው የመጽሐፍ ቅዱስን አተረጓጎም መግር ያለበት ዋናው ምክንያት ይህ ነው። ሴቶች የወንዶችን ልብስ ስለመልበላቸው ወይም በቤት ጣሪያ ዙሪያ መከታን ስለማድረግ የእግዚአብሔር ቃል የሚያስተላልፈው መልእክት ለእኛ እንዲሠራ ከተፈለገ፣ ለመጀመሪያዎቹ አድማሶች ምን ፍች እንደ ነበረውና ለምን እንደ ተሰጠ አስቀድመን ልናውቅ ይገባል።

ስለሆነም የትርጉም ሥራ ተግሪው ወይም አንባቢው በሁለት ደረጃዎች የሚወጣው ነው። በመጀመሪያ፣ ቀዳሚዎቹ ሰዎች የሰሙትን ቃል መስማት ያሻል። በዚያን ጊዜና በዚያ ስፍራ ለነበሩት ሰዎች የተላለፈው መልእክት ምን እንደ ነበር መረዳት ይኖርበታል። በሁለተኛ

ደረጃ፣ ያንኑ መልእክት እዚሁ አሁን መስማት ይኖርበታል። ከዚህ በታች ስለ እነዚህ ሁለት ነገሮች ሰፊ ያለ ማብራሪያ እናቀርባለን።

2. እጅግ አስፈላጊ ከሆኑት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰብአዊ ገጽታዎች አንዱ ለጠቅላላ የሰው ልጅ ሁኔታዎች የሚናገር መሆኑ ነው። እግዚአብሔር አሉ የተባሉትን የተግባቦት መንገዶች ሁሉ ለመጠቀም መርጧል። እነዚህም የታሪክ ትሪካ፣ የዘር ሐረግ፣ ዜና፣ ሁሉም ዓይነት ሕግጋት፣ ሁሉም ዓይነት ግጥሞች፣ ምሳሌዎች፣ መልእክቶች፣ ስብከቶችና ገላጭ ትንበያዎች ናቸው።

«ያን ጊዜ እዚያ የተነገሩትን» የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ለመተርጎም የሚፈልግ ሰው ለመጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ሁሉ የሚያገለግሉትን አንዳንድ አጠቃላይ ሕግጋትን ብቻ ሳይሆን ለእነዚህ ለእያንዳንዳቸው ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጾች የተሰጡትን ልዩ ሕግጋት መጠቀም ይኖርበታል። እግዚአብሔር ቃሉን «እዚህ አሁን» የሚጠቀምበት መንገድ ከአንዱ ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ ወደ ሌላ ስንሄድ የተለየ ሆኖ እናገኘዋለን። ለምሳሌ፡ ብዙውን ጊዜ ለእግዚአብሔር የቀረበው መዝሙረ ዳዊትና አሁን በሌሎች ባሕላዊ ሁኔታዎች ውስጥ ለነበሩት ሰዎች የተሰጡት ሕግጋት ለእኛ እንደ እግዚአብሔር ቃል እንዴት እንደሚያገለግሉ ልናውቅ ይገባል። እንደዚህ ዓይነት «ሕግጋት» የሚናገሩን እንዴት ነው? እነዚህ «ሕግጋት» በሁሉም ሁኔታዎች ውስጥ ከሚሠሩት የሥነ ምግባር «ሕግጋት» የሚለዩት እንዴት ነው? የመጽሐፍ ቅዱስ መንታ ባሕርያት የሚጭኑብን ጥያቄዎች እንደዚህ ዓይነቶች ናቸው።

የመጀመሪያው ተግባር፡ ሐቲት

የተርጓሚው የመጀመሪያ ተግባር ሐቲት ይባላል። ሐቲት የተፈለገውን የመጀመሪያ ፍቅር ለማግኘት መጽሐፍ ቅዱስን በጥንቃቄና በዘዴ የማጥናት ተግባር ነው። ይህ በመሠረታዊነት ታሪካዊ ሥራ ነው። በመሆኑም ተርጓሚው የመጽሐፍ ቅዱስን ቃላት የመጀመሪያ ዓላማ ያገኘ ዘንድ እንደ መጀመሪያዎቹ አድማጮች ቃሉን ለመስማት የሚያደርገው ጥረት ነው። ይህ ብዙውን ጊዜ የ«ኤክስፐርት»ን እገዛ የሚጠይቅ ተግባር ነው። ኤክስፐርቱ በሥልጠናው በመታገዝ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች በመጀመሪያ ዓውዳቸው የነበራቸውን የቋንቋና የሁኔታዎች ምንነት ይረዳል። ይሁንና፣ ጥሩ ሐቲት ለመሥራት የግድ ኤክስፐርት መሆን አያስፈልግም።

እንዲያውም ሁሉም ሰው ይህን ማድረግ ይችላል። ጥያቄው በጥሩ ሁኔታ ሐቲትን መሥራት ትችላለህ ወይ? የሚል ብቻ ነው። ለምሳሌ፡ «ኢየሱስ ይህን ሲል. . .» ወይም «በዚያን ጊዜ. . .» የሚሉ ዓይነት

አገላለጾችን ምን ያህል ጊዜ ሰምተሃል? እነዚህ የሐቲት አገላለጾች ናቸው። ብዙውን ጊዜ «በእነርሱ» እና «በእኛ» መካከል ያሉትን ልዩነቶች ለማብራራት ያገለግላሉ። በዚህም ዓይነት ለምሳሌ በቤታችን ጣሪያ ዙሪያ ለምን መከታ እንደማንሠራ፣ ለምን እጅ መጨባበጥ የ«ቅዱስ መሳሳም»ን ስፍራ እንደወሰደ፣ በአጠቃላይም አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ለምን በአዲስ ወይም የተለየ መንገድ እንደምንጠቀም ማብራራት ይቻላል። እንዲህ ዓይነት አሳቦች በይፋ በማይገለጹበት ጊዜ እንኳ ተራ ግንዛቤን በሚመስል መንገድ ሁልጊዜም የሚካሄዱ ናቸው።

የዚህ አሠራር ችግር፣ (1) እንዲህ ዓይነቱ ሐቲት ብዙውን ጊዜ በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ ማተኮሩና (2) የማጣቀሻ ምንጮቹ ከእውነተኛ «ኤክስፐርቶች» የቀረቡ አለመሆናቸው ነው። ይህም ማለት አሳቦቹ በስማ በለው የሚተላለፉ እንጂ ከሁነኛ ሐታቲ የሚቀርቡ አይደሉም። ስለ እነዚህ ስለ እያንዳንዳቸው መጠነኛ ማብራሪያ መስጠቱ ተገቢ ይሆናል።

1. ምንም እንኳ ሁሉም ሰው አንዳንድ ጊዜ ሐቲት ተግባራትን ቢያከናውንና ብዙውን ጊዜ እንዲህ ዓይነቱ ሐቲት ጥናት በጥሩ ሁኔታ የሚሠራ ቢሆንም፣ ተግባራዊ የሚሆነው በመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦችና በአሁኑ ዘመን ባሕል መካከል ግልጽ ችግር በሚኖርበት ጊዜ ብቻ ነው። ለእንዲህ ዓይነት ምንባቦች ሐቲት መሥራቱ ተገቢ ቢሆንም፣ ሁሉንም የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ በማንበቡ ረገድ የመጀመሪያ ደረጃ ብቻ እንደሆነ እናስባለን። መጀመሪያ ይህንን ማድረግ ቀላል አይሆንም። ነገር ግን በሐቲታዊ መንገድ ማሰብን መማሩ ግንዛቤን በመጨመር ማጥናቱን እንተወውና መጽሐፍ ቅዱስ ማንበቡን ይበልጥ አስደሳች ተግባር ያደርገዋል። ነገር ግን በሐቲታዊ መንገድ ማሰቡ ሙሉ ሥራ ሳይሆን የሥራው የመጀመሪያ ደረጃ እንደሆነ አስተውል።

በምርጫ የሚካሄድ ሐቲት ትልቁ ችግር፣ ሰዎች ሙሉ ለሙሉ እንግዳ የሆነውን የራሳቸውን አሳብ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ በማስገባት የእግዚአብሔርን ቃል እግዚአብሔር ከተናገረው የተለየ ነገር ማድረጋቸው ነው። ለምሳሌ ያህል፣ ከዚህ መጽሐፍ ጸሐፊዎች አንዱ አጠራጣሪ የእምነት አቋም ካለው ታዋቂ ሰው ጋር በኮንፍራንሶች ላይ መገኘት እንደሌለበት የሚያስረዳ ደብዳቤ ከአንድ ታዋቂ የወንጌል አማኝ ተቀብሏል። ደብዳቤውን የጻፈው አማኝ ያቀረበው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምክንያት፡- «ከማናቸውም ዓይነት ክፉ ነገር ራቁ» የሚለውን የ1ኛ ተሰሎንቄ 5:22 ምንባብ ነው። ወንድማችን መጽሐፍ ቅዱስን በሐቲታዊ መንገድ ማንበብን ተረድቶ ቢሆን ኖሮ ጥቅሱን በዚህ ዓይነት መንገድ አይጠቀምም ነበር።

ጳውሎስ በአንቀጹ ውስጥ በማጎበር የጸጋ ስጦታዎችን ስለ መጠቀም ያስተላለፈው የመጨረሻው መልእክት ይኸው ነው። ጳውሎስ፤ «ትንቢትን አትናቁ» ይልና «ሁሉን ፈትኑ፤ መልካሙንም ያዙ፤ ከማናቸውም ዓይነት ክፉ ነገር ራቁ» ሲል አስረድቷል። «መራቅ» የሚያስፈልገው ተፈትነው ከመንፈስ ቅዱስ አለመሆናቸው ከተረጋገጠላቸው ትንቢቶች ነው። ይህ ጥቅስ እግዚአብሔር ያላሰበውን እንዲል ማድረጉ ማበላሸት እንጂ መጠቀም አይሆንም። እንዲህ ዓይነት ስሕተቶችን ለማስወገድ በሐቲታዊ መንገድ ማሰብ፣ ማለትም ያን ጊዜ በዚያ ስፍራ ከነበረው መልእክት ጋር መጀመሩ ጠቃሚ ነው። ይህንንም ለሁሉም ምንባቦች መጠቀም ያሻል።

2. ቀጥለን እንደምንመለከተው፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሚጀምረው «የኤክስፐርቶችን» ምክር በማስቀደም አይደለም። ነገር ግን ይህንን ማድረጉ አስፈላጊ በሚሆንበት ጊዜ ጥሩ መጻሕፍትን መጠቀሙ አስፈላጊ ነው። ለምሳሌ፡- በወጣቱ ሀብታም ታሪክ መደምደሚያ ላይ ኢየሱስ፡- (በማርቆስ 10:23፤ ማቴ. 19:23፤ ሉቃስ 18:24)፤ «ገንዘብ ላላቸው ወደ እግዚአብሔር መንግሥት መግባት እንዴት ጭንቅ ይሆናል» ብሏል። በመቀጠልም፤ «ባለ ጠጋ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ከሚገባ ግመል በመርፌ ቀዳዳ ቢያልፍ ይቀላል» ብሏል። በኢየሱሳም ግመሎች ተንበርክከው በብዙ ድካም የሚያልፉበት «የመርፌ ቀዳዳ» የሚባል በር እንዳለ ሲነገር እንሰማለን። የዚህ «ሐቲት» ችግር እውነት አለመሆኑ ነው። በኢየሱሳም ታሪክ እንዲህ ዓይነት በር ኖሮ አያውቅም። ይህ አሳብ የመጣበት እጅግ ጥንታዊ የሆነው መረጃ የሚገኘው በ11ኛው ክፍለ ዘመን (!) ቴዎፊሌይት የተባለ የግሪክ የቤተ ክርስቲያን ሰው በጻፈው ማብራሪያ ውስጥ ነው። ግመል በመርፌ ቀዳዳ ሊያልፍ እንደማይችል የታወቀ ሲሆን፣ ኢየሱሳም ለማለት የፈለገው ይህንኑ ነበር። በገንዘብ የሚታመን ሰው ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም። የሀብታም ሰው መዳን ተአምር ነው። ቀጣዩም ነጥብ የሚለው ይህንኑ ነው፤ «በእግዚአብሔር ዘንድ ሁሉ ይቻላል»።

ሐቲት ለመሥራት መማር

ጥሩ ሐቲት ለመሥራትና ከመንገድ ላይ ያሉትን ችግሮች የምናስወግደው እንዴት ነው? በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ከቀረቡት ምዕራፎች የአብዛኞቹ የመጀመሪያ ክፍሎች ለእያንዳንዳቸው ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጾች እንዴት ሐቲት መሥራት እንደሚቻል የሚያስረዱ ናቸው። እዚህ ግን የየትኛውንም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንባብ ሐቲት በምንሠራበት ጊዜ ስለሚከናወኑት ነገሮች ጠቅለል ያለ አሳብ እናቀርባለን።

በላቀ ደረጃው ሐቲት ብዙ ነገሮች ማወቅን የሚጠይቅ ሲሆንም፤ የዚህ መጽሐፍ አንባቢዎች ይህንን ሁሉ ያውቃሉ ብለን አንጠብቅም። ከእነዚህ ጠቃሚ ነገሮች መካከል የአይሁዶችን፣ የሴማውያንና ሄለኒስቲክ (የግሪኮችን) ሥሪ መሠረቶችና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቋንቋዎችን ማወቅ፤ የተለያዩ መዛግብት በሚያጋጥሙበት ጊዜ አሪጂናሉን ምንባብ እንዴት መለየት እንደሚቻል መገንዘብ፤ የሁሉንም ዓይነት ቀዳማዊ ምንጮችና መሣሪያዎች አጠቃቀምን የሚመለከቱ ይገኙባቸዋል። ነገር ግን እነዚህ ሁሉ ችሎታዎችና መሣሪያዎች ባይኖሩም ሐቲት መሥራት ይቻላል። ይህን ለማድረግ ግን በመጀመሪያ ደረጃ፤ ባሉህ ችሎታዎች ምን ልትሠራ እንደምትችል መገንዘብና በሁለተኛ ደረጃ፤ የሌሎችን ሥራ መጠቀም ይኖርብሃል።

ለጥሩ ሐቲትና በዚያውም መጽሐፍ ቅዱስን በተሻለ ማስተዋል ለማንበብ ቁልፉ ነገር፤ ምንባቡን በጥንቃቄ ማንበብና ስለ ምንባቡ ትክክለኛ ጥያቄዎችን መጠየቅ መቻል ነው። [ለዚህም እንደ Mortimer, J. Adler, How to Read a Book, (1940, rev. ed. with Charles Van Doren, New York: Simon and Schuster, 1972) የእዚህ ዓይነቶቹን መጻሕፍት ማንበቡ ጠቃሚ ነው።] ለረዥም ዓመታት በኮሌጅና በሰሚናሪ በማስተማር ካገኘነው ልምድ ለመረዳት እንደቻልነው፤ ብዙ ሰዎች እንዴት ጥሩ አድርጎ ማንበብ እንደሚቻል አያውቁም። መጽሐፍ ቅዱስን በማስተዋል ማንበብ ወይም ማጥናት በጥንቃቄ ማንበብን የሚጠይቅ ሲሆን፤ ይህም ስለ ምንባቡ ትክክለኛ ጥያቄዎች መጠየቅን ያካትታል።

አንድ ሰው ለእያንዳንዱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንባብ ሊጠይቃቸው የሚገቡ ሁለት ዓይነት መሠረታዊ ጥያቄዎች አሉ። እነዚህም ከዓውደ ንባቡ ጋር የሚዛመዱና ከይዘቱ ጋር የሚዛመዱ ጥያቄዎች ናቸው። የዓውደ ንባብ ጥያቄዎች ደግሞ ታሪካዊና ሥነ ጽሑፋዊ ተብለው ለሁለት ይከፈላሉ። እነዚህን ቀጥለን በአጭሩ እንመለከታለን።

ታሪካዊ ዓውደ ንባብ

ከመጽሐፍ መጽሐፍ የሚለያየው ታሪካዊ ዓውደ ንባብ ከአያሌ ነገሮች ጋር ይዛመዳል። ከእነዚህም መካከል የደራሲውና የአንባቢያኑ ዘመንና ባሕር፤ ማለትም ከደራሲው ጋር የሚዛመዱ መልካዓ ምድራዊና ፖለቲካዊ ሁኔታዎች፤ መጽሐፉ፤ መልእክቱ፤ መዘመሩ፤ ትንቢቱ ወይም ሌላው ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ እንዲጻፍ ያደረገው ሁኔታ ይገኙባቸዋል። እነዚህ ሁሉ አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ለመረዳት አስፈላጊዎች ናቸው።

የአሞፅን፣ የሆሴፊን ወይም የኢሳይያስን ግላዊ ሥረ መሠረት፣ የሐጌ ትንቢት ከምርኮ በኋላ መሆኑን ወይም መጥምቁ የሐንሰና ኢየሱስ በመጡ ጊዜ አይሁዶች ከሚመጣው መረዳት ምን ይጠብቁ እንደነበር ወይም በቆሮንቶስና በፊልጵስዩስ ከተሞች መካከል የነበሩትን ልዩነቶችና እነዚህም ልዩነቶች በየከተሞቹ በነበሩት አብያተ ክርስቲያናት እንዴት ተጽዕኖ እንደሚያሳድሩ መረዳቱ ከፍተኛ የግንዛቤ ለውጥ ያስከትላል። ኢየሱስ በምድር ላይ በነበረበት ጊዜ ስለነበረው ሁኔታ መረዳቱ የተናገራቸውን ምሳሌዎች በአግባቡ እንድንገነዘብ ያስችለናል። በማቴዎስ 20:1-16 የተጠቀሰው ዲናር የሠራተኞች የአንድ ቀን ምንዳ እንደሆነ መረዳቱ ለውጥ እንደሚያመጣ ግልጽ ነው። የመልከዓ ምድሩም አቀማመጥ ራሱ አስፈላጊ ነው። በአሜሪካ ያደገ ሰው «ተራሮች በኢየሱስም ዙሪያ እንደሆኑ» [መዝ. (125):2] የሚለውን አሳብ ከራሱ የተራሮች ግንዛቤ አንጻር ለመረዳት መሞከር የለበትም!

ከዚህ ዓይነት ጥያቄዎች አብዛኞቹን ለመመለስ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌሎች ነገሮችን ማወቅ ያስፈልጋል። የሚከተሉትን መሳይ ጥሩ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ለዚህ ከፍተኛ እገዛ ያደርጋሉ። /አራት ቅጽ ያለው International Standard Bible Encyclopedia (ed. G.W. Bromiley, Grand Rapids: Eerdmans, 1988) ወይም አምስት ቅጽ ያለው Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible (ed. Merrill C. Tenney, Grand Rapids: Zondervan, 1975) ወይም ባለአንድ ቅጽ New Bible Dictionary (ed. J. D. Douglas, Grand Rapids: Eerdmans, 1962.) የጠለቀ እውቀት ለማግኘት የሚፈልግ ሰው ካለ ከእያንዳንዱ መጣጥፍ (አርቲክል) መጨረሻ የሰፈሩትን ማጣቀሻዎች (ቢብሊዮግራፊ) መጠቀም ይችላል።

ይሁንና፣ የታሪካዊ ዓውደ ንባብ ይበልጥ ጠቃሚው ጥያቄ የእያንዳንዱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መጽሐፍና የተለያዩ ክፍሎቹ የመጻፍ ምክንያትና ዓላማ ነው። እንዲህ ዓይነቱ ሰነድ እንዲጻፍ ያደረገው የዚያን ጊዜ የእስራኤል ወይም የቤተ ክርስቲያን ሁኔታ ምን ነበር? ወይም ጸሐፊው እንዲጻፍ ያደረገው ግላዊ ሁኔታ ምን ነበር? ለሚሉ ጥያቄዎች አሳብ ማግኘቱ አስፈላጊ ነው። ይህ ከመጽሐፍ መጽሐፍ የሚለያይ ሲሆን፣ ለምሳሌ ከ1ኛ ቆሮንቶስ ይልቅ ለመጽሐፈ ምሳሌ ብዙም ወሳኝ አለመሆኑን እንገነዘባለን።

የዚህ ጥያቄ መልስ የሚገኘው (መልስ ካለው) ብዙውን ጊዜ በመጽሐፉ ውስጥ ነው። ነገር ግን እንዲህ ያሉ ነገሮችን ዓይኖችህን ከፍተህ ማንበብ ይኖርብሃል። በእነዚህ ጥያቄዎች ላይ ያገኘኸውን

መልስ ከሌሎች ጋር ለማስተያየት ከፈለግህ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላትህን፤ በምታጠናው መጽሐፍ ላይ የተጻፈን ጥሩ ማብራሪያ ወይም Eerdman's Handbook to the Bible (ed. David Alexander and Pat Alexander, Grand Rapids: Eerdmans+ 1973) የተባለውን መጽሐፍ ልትመለከት ትችላለህ። ነገር ግን መጀመሪያ የራስህን ጥናት ማካሄድ ይኖርብሃል!

ሥነ ጽሑፋዊ ዓውደ ንባብ

ብዙ ሰዎች አንድን ነገር በዓውደ ንባቡ ስለማንበብ ሲናገሩ ይህንን ማለታቸው ነው። ይህ በሐቲት ውስጥ ወሳኝ ተግባር ሲሆን፤ ደግነቱ የግድ «ኬክስፐርቶችን» ማማከር ሳያስፈልግ ማከናወን የሚችልበት ነው። በመሠረታዊ ፍችው ሥነ ጽሑፋዊ ዓውደ ንባብ ማለት ቃላት ትርጉም የሚሰጡት በዓረፍተ ነገር ውስጥ ብቻ ነው ማለት ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ዓረፍተ ነገሮች ደግሞ ፍች የሚሰጡት ከፊታቸውና ከኋላቸው ካሉት ዓረፍተ ነገሮች ጋር በመተባበር ነው።

ሊነሣ የሚችለውና በእያንዳንዱ ዓረፍተ ነገርና አንቀጽ ሊጠየቅ የሚገባው እጅግ አስፈላጊ የዓውደ ንባብ ጥያቄ፤ «መልእክቱ ምንድን ነው?» የሚል ነው። የጸሐፊውን አሳብ ለመከተል መሞከር አለብን። ጸሐፊው ምን እያለ ነው? እዚህ ቦታ ላይ ይህንን ያለው ለምንድን ነው? ብለን መጠየቅ አለብን። ያንን ካሰፈርን በኋላ፤ በመቀጠል ምን እያለ ነው? ለምን? ብለን መጠየቅ አለብን።

ይህ ጥያቄ ከአንዱ ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጽ ወደ ሌላው ስንሄድ የሚለያይ ቢሆንም፤ ሁልጊዜም ወሳኝ ጥያቄ ነው። እንደምታስታውሰው፤ የሐቲት ዓላማ መጽሐፉን የጻፈው ሰው ለማስተላለፍ የፈለገውን መልእክት ማግኘት ነው። ይህን ለማድረግ ደግሞ ግጥሞችንና አንቀጾችን የሚለይ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መጠቀሙ የግድ አስፈላጊ ነው። የኪንግ ጄምስ ቨርኻንና በመጠኑ ደግሞ የኒው አሜሪካን ስታንዳርድ የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞችን የሚጠቀሙ ሰዎች ጥሩ ሐቲት ከማይሠሩባቸው ዐበይት ምክንያቶች አንዱ እያንዳንዱ ቁጥር እንደ አንቀጽ የተገለጸ መሆኑ ነው። እንዲህ ዓይነቱ አቀማመጥ የጸሐፊውን አሳብ ያደበዘዘዋል። ከሁሉም በላይ አንቀጾችን (ለወግ ጽሑፍ ወይም) የሆኑ መስመሮችና የተወሰኑ ክፍሎች (ለግጥም) የአሳብን አሐዶች (thought units) ማወቁ አስፈላጊ ነው። ይህ አንባቢው የተሟላ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉምን በመጠቀም የሚያከናውነው ተግባር ነው።

የይዘት ጥያቄዎች

አንድ ሰው ስለ የትኛውም ምንጣብ የሚያነሳቸው ጥያቄዎች የሚገኙበት ሁለተኛው ምድብ፣ ከጸሐፊው ትክክለኛ ይዘት ጋር የሚዛመድ ነው። «ይዘት» ደግሞ ከቃላት ፍቺ፣ በዓረፍተ ነገሮች መካከል ካሉት ሰዋሰዋዊ ግንኙነቶችና መዛግብቱ የተለያዩ በሚሆኑባቸው ምንጣቦች የመጀመሪያ ምንጣቡ ከተመረጠበት ሁኔታ ጋር የሚዛመድ ነው። በተጨማሪም፣ «ታሪካዊ ዓውደ ንባብ» ከሚለው ሥር የተጠቀሱትን ነገሮች ያካትታል። ከእነዚህም መካከል እንደ የዲናር፣ የሰንበት መንገድ፣ ወይም «የከፍተኛ ቦታዎች»፣ ወዘተ. . . ፍቺዎች ለአብነት ሊጠቀሱ ይችላሉ።

በአብዛኛው እነዚህ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ምንጣብ የሚቀርቡ የፍቺ ጥያቄዎች ናቸው። ጳውሎስ በ2ኛ ቆሮንቶስ 5:16፣ ላይ «ክርስቶስንም በሥጋ እንደሆነ ያወቅነው ብንሆን እንኳ፣ አሁን ግን ከእንግዲህ ወዲህ እንደዚህ አናውቀውም» ሲል የጻፈውን በሚያነብበት ጊዜ፣ «በሥጋ» የተባለለት ማን ነው? ክርስቶስ ነው ወይስ እርሱን የሚያውቀው ሰው? ብሎ መጠየቅ አለበት። ጳውሎስ ክርስቶስን የምናውቀው «ከዓለማዊ አስተሳሰብ አንጻር አይደለም» ለማለት የፈለገው አላብ፣ አሁን ክርስቶስን የምናውቀው «በምድራዊ ሕይወቱ አይደለም» ከሚለው ፍጹም የተለየ ነው።

እንደዚህ ዓይነት ጥያቄዎችን ለመመለስ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌላ እገዛ ማግኘቱ አስፈላጊ ይሆናል። እንዲሁም አንድ ሰው ለእንደዚህ ዓይነት ጥያቄዎች የሚሰጣቸው መልሶች ጥራት በሚጠቀምባቸው ምንጮች ጥራት ላይ ይደገፋል። ጥሩ ሐቲታዊ ማብራሪያ ለመጠቀም የምትፈልገው እዚህ ላይ ነው። ነገር ግን በማብራሪያ መጽሐፍ መጠቀሙ አስፈላጊ ቢሆንም እንኳ የመጨረሻው ተግባር መሆኑን አትዘንጋ።

መሣሪያዎች

ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የምትጠቀምባቸው የመርጃ መሣሪያዎች ከፍተኛ ጥራት ካላቸው ጥሩ ሐቲት ለመሥራት የግድ ብዙዎቹን መጠቀም አያስፈልግም። ከእንደዚህ ዓይነት መሣሪያዎች አራቱ የሚከተሉት ናቸው፡- ጥሩ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ ቃላት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ፣ በጥሩ ሁኔታ የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስና ሌሎች ማብራሪያዎች አስፈላጊዎች ናቸው። በተለይ ርእሳዊ ወይም ጭብጣዊ ለሆኑት ጥናቶች ሌሎችንም መሣሪያዎች መጠቀም ይቻላል። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስን መጽሐፍ በመጽሐፍ ለማጥናት እነዚህ ወሳኝ መሣሪያዎች ናቸው።

በጥሩ ሁኔታ የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ (መጽሐፍ ቅዱሶች) አሪጂናል ቋንቋዎችን ለማያውቁ ሰዎች ፍጹም መሠረታዊ መሣሪያዎች በመሆናቸው፣ በቀጣዩ ምዕራፍ ስለዚህ ጉዳይ እናጠናለን። ጥሩ የማብራሪያ መጽሐፍ መምረጡም ጠቃሚ ነው። ነገር ግን ያ የመጨረሻው ነገር ስለሆነ በመጽሐፉ ማጠቃለያ ውስጥ ስለ ማብራሪያዎች ተጨማሪ አሳቦችን በምንሰጥበት ክፍል ውስጥ እናቀርባለን።

ሁለተኛው ተግባር፡ የአፈታት ጥበብ (ሥነ አፈታት)

ምንም እንኳ ሥነ አፈታት የሚለው ቃል ሐቲትን ጨምሮ ሁሉንም የትርጉም መስክ የሚያጠቃልል ቢሆንም፣ ጥንታዊ ምንባቦች ለአሁኑ ዘመን ስለሚኖራቸው ተዛምዶ በሚያስረዳ ጠበብ ያለ አገባብም ያገለግላል። ስለሆነም፣ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቃሉን የምንጠቀመው «እዚህ አሁን» መጽሐፍ ቅዱስ ምን ይላል? በሚለው አሳብ ዙሪያ የሚነሡትን ጥያቄዎች ለማስተናገድ ነው።

ቀድሞ ነገር ወደ መጽሐፍ ቅዱስ እንድንመጣ የሚያደርገን ይኸው የአሁንና እዚህ ጥያቄ ነው። እንግዲያው ለምን ከዚህ አሳብ አንጀምርም? ስለ ሐቲት ለምን እንጨነቃለን? በእስትንፋሱ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲጻፍ ያደረገው መንፈስ ቅዱስ፣ በምናነብበት ጊዜም ይህንኑ ሊያደርግ ይችላል። ይህ በአንድ በኩል ትክክል ነው። እኛም ይህንን መጽሐፍ ያዘጋጀነው መጽሐፍ ቅዱስን በጥምናዊ ይዘቱ በማንበብ የሚረኩትን ሰዎች ደስታና በዚህ ዓይነቱ ንባብ የሚገኘውን የቀጥተኛ ተግባቦት ስሜት ለመንጠቅ አይደለም። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ሊነበብ የሚገባው በጥምናዊ መንገድ ብቻ ሊሆን አይገባም። ለመማርና ለመረዳትም መጽሐፍ ቅዱስን ማንበቡ ጠቃሚ ነው። በአጭሩ፣ መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት ማጥናት እንደሚቻል ማወቁ አስፈላጊ ነው። ይህም ወደ ጥምናዊ ንባብ ይመራል። ለዚህም ነው ተገቢው «ሥነ አፈታት» ከጠንካራ «ሐቲት» ይጀምራል የምንለው።

አንድ ሰው በእዚህና አሁን የማይጀምርበት ምክንያት ተገቢው የአፈታት ጥበብ ቁጥጥር የሚገኘው የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ በተዳፈበት የመጀመሪያ አሳብ ውስጥ በመሆኑ ነው። በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ቀደም ብለን እንደተመለከትነው፣ የሚፈለገው «ግልጽ ፍች» ይኼ ነው። ይህ ካልሆነ ሰዎች የመጽሐፍ ቅዱስን ቃል እየጠመዘዙ እንዳሻቸው ሊተረጉሙት ይችላሉ። እንዲህ ዓይነቱ ሥነ አፈታት ሙሉ ለሙሉ ግላዊ ስለሚሆን፣ የእገሌ አተረጓጎም ትክክል ነው፤ የእገሌ ግን ትክክል አይደለም ማለት ከማይቻልበት ደረጃ ይደረጋል። ሁሉም የሚያስኬድ ይሆናል።

ከእንዲህ ዓይነቱ ግላዊነት በተቃራኒ፤ ልንመረምር እስከቻልን ድረስ የምንባቡ አራጂናል ፍች አማናዊ የቁጥጥር ነጥብ እንደሆነ እንረዳለን። ሞርሞኖች በ1ኛ ቆሮንቶስ 15:29 ላይ ተመሥርተው ሙታንን ማጥመቃቸው፤ ወይም የይሖዋ ምስክሮች የክርስቶስን አምላክነት መከዳቸው፤ ወይም ማርቆስ 16:18ን መሠረት አድርገው እባብ የሚይዙ ሰዎች፤ ወይም የብልጽግና ሰባኪዎች በ3ኛ ዮሐንስ 2 ላይ ተመሥርተው የሚያስተላልፉት ትምህርት የተዛባ አተረጓጎምን የተከተለ መሆኑን እንገልጻለን። የእያንዳንዳቸው ስሕተት የተንጸባረቀው ሥነ አፈታት ላይ ሊሆን፤ ለዚህም ምክንያቱ የአፈታት ጥበባቸው በጥሩ ሐቲት ቁጥጥር ያልተደረገበት መሆኑ ነው። ከእዚህና አሁን ጀምረው መጀመሪያ በምንባባቹ ውስጥ የሌሎችን ፍችዎች አስገብተዋል። አንድ ሰው የፍታሔ እንዳደረገው የሞኝነት ስለት ተስሎ ልጁን እንዳይገድል (መሳ. 11:29-40) ወይም ሌቶች ፀጉራቸውን ከጳላ እንዳያገፍሩ (መጽሐፍ ቅዱስ በማርቆስ 13:15 «ከሰገነትም ያለ ወደ ቤት አይውረድ» ስለሚል) የሚከልክላቸው ምንድን ነው?

በእርግጥ ማንም ሰው እንዲህ ዓይነቱን የሞኝነት ተግባር እንዳይፈጽም የጋራ ግንዛቤው ይረዳዋል ብሎ ማሰብ ይቻላል። የሚያሳዝነው ግን የጋራ ግንዛቤ ያንን ያህል የጋራ አለመሆኑ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ለራሳችን ምን እንደሚል ለማወቅ እንፈልጋለን። ነገር ግን ደስ ያለንን እንዲል አድርገን ስናበቃ መንፈስ ቅዱስን «ተጠያቂ» ልናደርገው አንችልም። መንፈስ ቅዱስ ራሱን እንዲቃረን ልንጠይቀው አንችልም። የመጀመሪያውን አሳብ ያስተላለፈው እርሱ ነውና። ስለሆነም፤ ለእኛ የሚያደርግልን እገዛ የመጀመሪያውን ፍች እንድናገኝ መርዳትና የተገኘውን አሳብ ከሁኔታችን ጋር ለማዛመድ በታማኝነት በምንጣጣርበት ጊዜ ከጎናችን መቆም ነው።

ሥነ አፈታት ጥያቄዎች ቀላል ባለመሆናቸው፤ በዚህ ጉዳይ ላይ ብዙ መጻሕፍት አልተጻፉም። በሌላ በኩል ሁሉም ሰው በአፈታት ጥበብ ጉዳዮች ላይ ይስማማል ተብሎ አይጠበቅም። ይህም ሆኖ፤ ይህ ዋንኛ ጉዳይ በመሆኑ አማኞች ስለ እነዚህ ጥያቄዎች ለመናገርና ለመስማት መግር አለባቸው። በዚህች አሳብ ላይ ግን ስምምነት ሊኖር ይገባል። ይኸውም አንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ መጀመሪያ ያሳስተላለፈውን መልእክት ዛሬ ሊያስተላልፍ እንደማይችል ነው። በሌላ አገላለጽ፤ ለእኛ የሚተላለፈው እውነተኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ፍች እግዚአብሔር መጀመሪያ በተናገረበት ጊዜ እንዲተላለፍ የፈለገው ነው። ይህ የመነሻ ነጥብ ነው። ከዚያ ነጥብ ተነሥተን

የምናከናውነው ተግባር በመሠረታዊነት የዚህ መጽሐፍ መልእክት ነው።

አንድ ሰው፡ «የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ መጀመሪያ እንዲያስተላልፍ ከተፈለገው መልእክት ተጨማሪ (ወይም ሙሉ፣ ወይም የጠለቀ) ፍች ሊኖረው አይችልም? ይህ ደግሞ አዲስ ኪዳንም ብሉይ ኪዳንን በሚጠቀምበት ጊዜ አንዳንድ ጊዜ ሲከሰት የምንመለከተው ነው» ሊል ይችላል። ትንቢትን አስመልክቶ ለዚህ አሳብ ሙሉ ለሙሉ በር አንዘጋም፣ ስለሆነም፣ ሁለተኛውና ሙሉው ፍች በጥንቃቄ ሊያዝ ይገባል እንላለን። ነገር ግን በሌሎች ነጥቦች ላይ የአሳቡን ትክክለኛነት የሚያጸድቀው ማን ነው? ችግራችን ቀላል ነው። በእግዚአብሔር ቦታ የሚወሰነው ማን ነው? በዚህ ጉዳይ ላይ የርም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ብዙም ችግሮች የሉባትም። የቤተ ክርስቲያኒቱ ይፋዊ አስተምህሮ የምንባቡን የተሟሉ ፍችዎች ሁሉ ይወስናል። ፕሮቴስታንቶች ግን እንዲህ ዓይነት ሥልጣን-አዘል አካል ስለሌለን፣ አንድ ሰው የጠለቀ መልእክት እንዳገኘ በሚናገርበት ጊዜ በጥንቃቄ ልንይዘው ይገባል። በተለይም የተጠቀሰው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አሁን ተገኘ የተባለውን ፍች የማይሰጥ ከሆነ፣ ጥብቅ ጥንቃቄ ማድረግ ተገቢ ነው። እጅግ ብዙ ኑፋቂዎች የተከሰቱት በዚህ መንገድ ነው።

ለሥነ አፈታት ሕግጋት ማውጣቱ አስቸጋሪ ነው። ስለሆነም በቀጣይ ምዕራፎች ውስጥ የምናቀርባቸው መርሆዎች ብቻ ናቸው። ስለሆነም መርሆዎቻችን ላያስደስቱህ ይችላሉ። ይህም ከክርስቲያናዊ አስተሳሰብህ ጋር የሚዛመድና ምናልባትም እነዚህ መርሆዎች የራስህን መርሆች እንድትነድፍ ይረዱሃል ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

**መሠረታዊ መሣሪያ፣ በጥሩ ሁኔታ
የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ**

ሰድላ ስድስቱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት መጀመሪያ በሦስት ቋንቋዎች ነበር የተጻፉት። አብዛኛው የብሉይ ኪዳን ክፍል በዕብራይስጥ፣ የዳንኤል ግግሽና ከዕዝራ ሁለት ምንባቦች የዕብራይስጥ እገት ቋንቋ በሆነው በአረማይክና ጠቅላላው አዲስ ኪዳን በፅርዕ (በግሪክ) ተጽፎአል። አብዛኛዎቹ የእነዚህ መጻሕፍት አንባቢዎች እነዚህን ቋንቋዎች አያውቋቸውም ብለን እንገምታለን። ይህም ማለት መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብና ለማጥናት የሚያስፈልገው በተጣራ ሁኔታ ከእነዚህ ቋንቋዎች የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ ነው ማለት ነው። በሌላ በኩል፣ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ እንደምንመለከተው ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞችን መጠቀም አለብን የሚሉም አሉ።

ባለፈው ምዕራፍ ውስጥ እንደተመለከትነው፣ የእግዚአብሔርን ቃል ከሌላ ቋንቋ በተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ ማጥናቱ ራሱ ፍችውን ለማግኘት የሚካሄደው ትርጉም አካል መሆንህን ያሳያል። ይህ ደግሞ ወደድንም ጠላንም እውነት ነው። ከሌላ ቋንቋ የተተረጎመውን መጽሐፍ ቅዱስ ማንበባችን ደግሞ መጥፎ ነገር አይደለም። እናደርገው ዘንድ የተገደድነው ብቻ ነው። ይህም መጽሐፍ ቅዱስን በአማርኛ (በእንግሊዝኛ) ቋንቋ ብቻ የሚያነበው ሰው በተርጓሚዎቹ ላይ የሚደገፍ ሲሆን፣ ብዙውን ጊዜ ተርጓሚዎቹ የዕብራይስጡ ወይም የግሪኩ ምንባብ መጀመሪያ ምን መልእክት ለማስተላለፍ እንደሚፈልግ ለመወሰን ምርጫዎችን የማድረግ ግዴታ እንደወደቀባቸው የሚያሳይ ነው።

አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ብቻ መጠቀም አስቸጋሪ የሚሆነው ምንም ያህል በጥሩ ሁኔታ ቢተረጎምም አንባቢው የዚያን ትርጉም ሐቲታዊ ምርጫዎች እንደ እግዚአብሔር ቃል ለመውሰድ የሚገደድ በመሆኑ ነው። እየተጠቀምህ ያለኸው ትርጉም ጥሩ ሊሆን ይችላል፤ ላይሆንም ይችላል።

እስኪ 1ኛ ቆሮንቶስ 7:36 የተገለጸባቸውን አራት ትርጉሞች እንመልከት

- KJV: «አንድ ሰው ስለ ድንግልናው ካፈረ. . .»
- NASB: «አንድ ሰው ድንግል ልጁን እንደሚያፍር ካለበ. . .»

NIV: «አንድ ሰው ያሜትን ልጁ ገረድ እንደሚያፍር ካለበ. . .»

NEB: «አንድ ሰው የፈቃደ ሥጋ ግንኙነት ማድረግ የማትችል ባደኛ ብትኖረውና ከእርሷ ጋር ጥሩ ግንኙነት እያደረገ እንዳልሆነ ካለበ. . .»

የኬ ጂ ቪ ትርጉም በጣም ቀጥተኛ ቢሆንም፣ ብዙም ጠቃሚ አይደለም። ለዚህም ምክንያቱ «ድንግል» የሚለውን ቃልና በሰውዬውና በድንግሊቱ መካከል ስላለው ግንኙነት አሻሚ ትርጉም የሚሰጥ በመሆኑ ነው። ስለ አንድ ነገር ግን ሙሉ ለሙሉ እርግጠኛ መሆን ይቻላል። ይህም ጳውሎስ አሻሚ መልእክት የማስተላለፍ ፍላጎት ያልነበረው መሆኑ ነው። ከሌሎች ሦስት አማራጮች መካከል አንዱን ሊነግራቸው ፈልጎ ስለነበር፣ በደብዳቤያቸው ላይ ችግሩን የገለጹት የቆሮንቶስ አማኞች ችግራቸው የትኛው እንደሆነ ያውቁ ነበር። እንዲያውም ስለ ሌሎች ሁለቱ የሚያውቁት አልነበራቸውም።

እዚህ ላይ ከሌሎች ሦስት ትርጉሞች የትኞቹም መጥፎ ትርጉሞች ሊባሉ እንደማይችሉ ማስታወሱ ተገቢ ነው። ሦስቱም ጳውሎስ ለማስተላለፍ የፈለጋቸውን አሳቦች የሚገልጹ አማራጮች ናቸው። ይሁንና፣ ትክክለኛ ትርጉም ሊሆን የሚችለው አንዱ ብቻ ነው። ችግሩ ትክክለኛው የትኛው ነው? የሚለውን መለየቱ ነው። ለአያሌ ምክንያቶች በዚህ ስፍራ የኤን አይ ቪ ትርጉም ከሌሎቹ የተሻለ ሐቲታዊ አማራጭ ሆኖ ቀርቧል። ነገር ግን (በዚህ ስፍራ ብዙም ትክክለኛ ሊሆን የማይችለውን) የኤን ኤ ኤስ ቢ ትርጉም በመደበኛነት የምትጠቀም ከሆነ፣ ትክክል ላይሆን የሚችል የምንባብ አተረጓጎም ለመከተል ትገደዳለህ ማለት ነው። እንዲህ ዓይነቱን ነገር ሺህ ጊዜ ደጋግሞ ማብራራት ይቻላል። ስለዚህ ምን ማድረግ ያሻል?

በመጀመሪያ፣ የትርጉሙ ቀጥተኛነት በትክክል ከተረጋገጠ አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በመደበኛነት መጠቀሙ መልካም ልማድ ሊሆን ይችላል። ይህ ለቃል ጥናት ከማገዙም በላይ በቀጣይነት እንድትሠራ ይረዳሃል። ከጥሩዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች አንዱን የምትጠቀም ከሆነ ደግሞ፣ ለመረዳት የሚያስቸግሩ ምንባቦች ባሉባቸው አካባቢዎች የግርጌ ማስታወሻዎችን ያቀርብላሃል። ይህም ሆኖ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በምታጠናበት ጊዜ አያሌ ምርጥ ትርጉሞችን መጠቀም ይኖርብሃል። ከሁሉም የሚሻለው ደግሞ የተለየ አሳብ እንደሚያቀርቡ የምትገምታቸውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች መጠቀሙ ነው። ይህም ብዙዎቹ የሐቲት ችግሮች ያሉባቸውን ስፍራዎች ይጠቁማል። እነዚህን ችግሮች ለማስወገድ ብዙውን ጊዜ የማብራሪያ መጻሕፍት መጠቀምህ የማይቀር ነው።

ነገር ግን የትኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መጠቀም ይኖርብሃል? የትኞቹን አያሌ ትርጉሞች ተጠቅመህ ታጠናለህ? በዚህ ጉዳይ ላይ አንዱ ሰው ለሌላው ሊነግረው አይችልም። ያም ሆኖ ግን ለመረጥኸው የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ምክንያትህ «ስለምወደው ነው» ወይም «በቀላሉ ስለሚነበብልኝ ነው» የሚል ብቻ ሊሆን አይገባም። የምታጠናውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እንድትወደው እንፈልጋለን። መጽሐፉ በትክክል ጥሩ ትርጉም ከሆነ ደግሞ ተነባቢ እንደሚሆንልህ አይጠረጠርም። ነገር ግን ማስተዋል የታከለበትን ምርጫ ለማካሄድ ስለ ትርጉም ሳይንስም ሆነ፣ ስለ ተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች አንዳንድ አሳቦችን ልታውቅ ይገባል።

የትርጉም ሳይንስ

ተርጓሚው ሊያካሂዳቸው የሚገቡ ሁለት ዓይነት ምርጫዎች አሉ። እነዚህም ሰነዳዊና ልሳናዊ ናቸው። የመጀመሪያው የምንባቡን የቀድሞ አቀራረብ የሚመለከት ሲሆን፣ ሁለተኛው አንድ ሰው የሚከተለውን የትርጉም ቴዎሪ ያስረዳል።

የሰነድ ጥያቄ

የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚው የመጀመሪያው ጭንቀት እርሱ የሚጠቀምበት የዕብራይስጥ ወይም የፅርዕ (የግሪክ) ቃል ከጸሐፊው ብዕር ከፈለቀው ወይም እየተነገረው ከሚጽፍ ሰው ከወጣው የመጀመሪያው ቃል ጋር የሚቀራረብ መሆኑን ማረጋገጥ ነው። ዘማሪው የጻፈው ቃል በእርግጥ ይኸው ነው? እነዚህ የጳውሎስ ወይም የማርቆስ ቃላት ናቸው? እንደዚያ ከሆነ ሰዎች በሌላ መንገድ የሚረዱት ለምንድን ነው?

ምንም እንኳን በብሉይና አዲስ ኪዳን መካከል የሰነድ ችግሮች የተለያዩ ቢሆኑም፣ መሠረታዊ ጉዳዮች ተመሳሳይ ናቸው። (1) የመጀመሪያ ሰነዶች በእጃችን የሉም። (2) በእጃችን የሚገኙት (ጥንታዊ ትርጉሞችን ጨምሮ) ለአሥራ አራት መቶ ዓመታት በተደጋጋሚ በእጅ ሲገለበጡ የኖሩ በሺዎች የሚቆጠሩ ቅጂዎች ናቸው። (3) ምንም እንኳን አብዛኛዎቹ የብሉይም ሆኑ የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሰነዶች ከመካከለኛው ዘመን የኋለኛው አጋማሽ ቢመጡና ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም፣ እነዚህ የኋለኞቹ ሰነዶች ከቀደምት ቅጂዎችና ትርጉሞች በከፍተኛ ደረጃ ይለያሉ። እንዲያውም ከፊል ወይም ሙሉ የአዲስ ኪዳን መልእክቶች የተጻፉባቸው ከአምስት ሺህ የሚበልጡ የፅርዕና በሺዎች የሚቆጠሩ የላቲን ሰነዶች ሲኖሩ፣ ከእነዚህ መካከል ሁለቱ ሙሉ ለሙሉ ተመሳሳይ የሆኑበት ሁኔታ አልታየም።

ለሆነም ችግሩ ያሉትን ሰነዶች ሁሉ መገምገም፣ ሰነዶቹ የሚለያዩባቸውን ስፍራዎች ማነጻጸር (እነዚህ «የተለዩ» ወይም “variants” ይባላሉ) እና የትኞቹ እንደተሳሳቱና የትኞቹ የመጀመሪያውን ምንባብ እንደሚወክሉ መወሰን ይሆናል። ምንም እንኳን ይህ የማይቻል ተግባር ቢመስልና በአንዳንድ ሁኔታዎች ለማከናወን የሚያዳግት ቢሆንም፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚው ተስፋ አይቆርጥም። ለዚህም ምክንያቱ የጥንታዊ ሰነዶችን የመጀመሪያ ምንባቦች ለመወሰን የሚያስችለውን ሰነዳዊ ሂስ (textual criticism) ማወቁ ነው።

በዚህ ስፍራ ስለ ሰነዳዊ ሂስ ማብራሪያ መስጠቱ ዓላማችን አይደለም። ይህንን ብሩሲ ዎክ (ብሉይ ኪዳን) እና ጎርደን ፊ (አዲስ ኪዳን) ካቀረቧቸው ጽሑፎች ውስጥ ማግኘት ይቻላል። “Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual (Grand Rapids: Zondervan, 1978.)” በዚህ ስፍራ ዓላማችን ስለ ሰነዳዊ ሂስ መሠረታዊ መረጃ ማቀበል ይሆናል። ይህም የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ለምን እንደሚጠቀሙበትና በመጽሐፍ ቅዱስህ ግርጌ፣ «ሌሎች ጥንታዊ መጻሕፍት. . . ይጨምራሉ» ወይም «አንዳንድ ሰነዶች. . . አይጨምሩም» የሚሉ አሳቦች ለምን እንደሚሰፍሩ የተሻለ ግንዛቤ እንዲኖርህ ያደርጋል።

ለዚህ መጽሐፍ ዓላማ ልትረዳቸው የሚገቡህ ሦስት ነገሮች አሉ

1. ሰነዳዊ ሂስ ጥንታዊ በታክለበት ቁጥጥር የሚሠራ ነው። ተርጓሚው ምንባቦችን በሚመርጥበት ጊዜ ከግምት ውስጥ የሚያስገባቸው ሁለት ዓይነት መረጃዎች አሉ። እነዚህም ውጫዊ መረጃ (የሰነዶች ባሕርይ ጥራት) እና ውስጣዊ መረጃ (መጽሐፍ ቅዱስን በእጃቸው የሚገለብጡ ሰዎች የሚፈጽሙባቸው ስሕተቶች) ናቸው። ምሁራን ለእነዚህ መረጃዎች ለእያንዳንዳቸው ምን ያህል ከብደት ሊሰጡ እንደሚገባ የተለያዩ አሳቦችን ያቀርባሉ። ነገር ግን ጠንካራ ውጫዊና ጠንካራ ውስጣዊ መረጃ በአንድ ላይ መጣመሩ ለአብዛኛዎቹ ምርጫዎች መሠረት እንደሚሆን ብዙዎቹ ይስማማሉ። እነዚህ ሁለት የመረጃ መስመሮች በሚጋጩበት ጊዜ ግን ምርጫው የበለጠ ከባድ ይሆናል።

ውጫዊ መረጃ የተለየውን ምንባብ ጥራትና ዕድሜ ከሚደግፉ ሰነዶች ጋር የተያያዘ ነው። ይህ ለብሉይ ኪዳን ሙሉ ለሙሉ ለማለት ይቻላል የመካከለኛው ዘመን ቅጂዎች በሆኑት የዕብራይስጥ ሰነዶችና ከዚያ የቀደመ ዕድሜ ባላቸው የፅርዕ ትርጉሞች [ፊፕቱዋጀንት (LXX)] አንዱን የመምረጥ ጉዳይ ነው። የዕብራይስጥ ሰነዶች ከፍተኛ

ጥንታዊነትን እንደሚያንጸባርቁና ነገር ግን ብዙውን ጊዜ የሴፕቲዋጀንትን እርማት እንደሚጠይቁ የምሁራን ዘገባ ያስረዳል። አንዳንድ ጊዜ ዕብራይስጡም ሆነ ፅርዑ በቂ ስሜት ስለማይሰጡ፣ ከቀረቡት አሳቦች በመነሣት ግምታዊ ምርጫ ማካሄዱ የግድ ይሆናል።

ለአዲስ ኪዳን የተሻለ ውጫዊ መረጃ ግብጽ አገር ነበር። ጥንታዊው መረጃ በሌሎች ጥንታዊ የርም ግዛቶች ተመሳሳይ የዕድሜ አቻዎች ሲጠናከር፣ መረጃው እንደ ወሳኝ ይቆጠራል።

ውስጣዊ መረጃ ከጸሐፊዎችና ከገልባጮች ጋር የተያያዘ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የተለዩ ምንባቦች በሚያጋጥሟቸው ጊዜ በአብዛኛው የትኞቹ ስሕተት እንደሆኑ ያውቃሉ። ለዚህም ምክንያቱ ምሁራን የገልባጮችን ልማዶችና ዝንባሌዎች በጥንቃቄ በማጥናት ሊያውቋቸው መቻላቸው ነው። ብዙውን ጊዜ ሌሎች ስሕተቶች እንዴት ሊከሰቱ እንደቻሉ በአጥጋቢ ሁኔታ የሚያብራራው ልዩ ምንባብ የመጀመሪያው እንደሆነ የምናስበው ነው። የምንባብ ምርጫዎችን በማካሄዱ ረገድ የጸሐፊው ስልትና የቃላት አጠቃቀምም ከፍተኛ ሚና ስለሚኖራቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች እነዚህንም ነገሮች ሊያውቋቸው ይገባል።

ቀደም ሲል እንደተገለጸው፣ በሰነዶች መካከል ያሉትን ልዩነቶች በማነጻጸር ከላቀ ማረጋገጫ ላይ ልንደርስ የምንችለው ጠንካራ ውጫዊና ጠንካራ ውስጣዊ መረጃዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው። ይህ በኋለኞቹ ደካማ ሰነዶች ላይ ተመሥርቶ የተተረጎመውን ኬ ጂ ቪ በተመሳሳይ ዘመን ከተተረጎሙት የኤን አር ኤስ ቪ ወይም ከኤን አይ ቪ ትርጉሞች ጋር በማነጻጸር ብቻ ማብራራት ይቻላል። የሰነዳዊ ሂስጥ ሥራ ለማብራራት ሦስት የተለዩ ምንባቦችን በምሳሌነት እንጠቀማለን፡-

1ኛ ሳሙኤል 8:16

ኬጂቪ: «መልካሞቹን ወጣቶችና አህዮች»

ኤንአይቪ: «ከሁሉ የተሻሉትን ከብቶችና አህዮች»

«ከብቶች» የሚለው የኤንአይቪ ምንባብ የተወሰደው ከ250-150 ዓ.ዓ. አካባቢ በግብጽ አገር ከተተረጎመውና በአብዛኛው ተአማኒነት ካለው የብሉይ ኪዳን የሴፕቲዋጀንት ትርጉም ነው። ኬጂቪ የመካከለኛውን ዘመን የዕብራይስጥ ምንባብ በመጠቀም ከ«አህዮች» ተርታ ሊሰለፍ የማይችለውን «ወጣቶች» የሚል ቃል ተጠቅሟል። ኬጂቪ የተከተለው የግልበጣ ስሕተት እንዴት ሊከሰት እንደቻለ መገንዘብ ይቻላል። በዕብራይስጥ «ወጣቶችህ» ለማለት “bhrykm”

የሚል ቃል ሲጻፍ፣ «ከብቶችህ» ለማለት ደግሞ “bqrykm” ይጻፋል። ጽሑፉን የገለበጠው ሰው አንዲት ፊደል በስሕተት በመቀየሩ የትርጉም ለውጥ ሊከሰት ችሏል። ሴፕቱዋጀንት የተተረጎመው ይህ ስሕተት ከመፈጠሩ በፊት በመሆኑ «ከብቶች» የሚለውን ይዞ ቆይቷል። በዚህ ቃል ላይ የተከሰተው ስሕተት በመካከለኛው ዘመን በተዘጋጀው የዕብራይስጥ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ለውጥ ሲያመጣ፣ ከእርሱ የቀደመውን የሴፕቱዋጀንት ትርጉም ሊለውጥ አልቻለም።

ማርቆስ 1:2

ኪጀቪ: «በነቢያት እንደተጻፈ. . .»

ኤንአይቪ: «ኢሳይያስ እንደጻፈው. . .»

ኤንአይቪ የተጠቀመው ምንባብ በምርጥ ጥንታዊ የፅርዕ ሰንዶች ሁሉ ውስጥ ይገኛል። በተጨማሪም ይህ በጥንታዊ የላቲን፣ የኮፕቲክና የስሪያክ ትርጉሞች ሁሉ ውስጥ የሚገኝ ሲሆን፣ ከዘጠነኛው ምእተኛው በፊት ከአንዱ በስተቀር የቤተ ክርስቲያን አባቶች ሁሉ የሚያውቁት ብቸኛ ምንባብ ነበር። በኋለኞቹ የግሪክ ሰንዶች ላይ የተከሰተውን ሁኔታ መገንዘቡ አዳጋች አይሆንም። ሚልክያስ 3:1 እና ኢሳይያስ 40:3 አንድ ላይ ስለሚመጡ የኋለኛውን ገልባጭ ይበልጥ ግልጽ ለማድረግ ሲል የማርቆስን የቀድሞ ምንባብ «አርሞታል»

1ኛ ቆሮንቶስ 11:29

ኪጀቪ: «ሳይገባው የሚበላና የሚጠጣ»

ኤንአይቪ: «የሚበላና የሚጠጣ ማንም ቢሆን»

«ሳይገባው» የሚለው ቃል በየትኞቹም ጥንታዊና አስተማማኝ የፅርዕ ሰንዶች ውስጥ አይገኝም። በላቲንና በኋለኞቹ የፅርዕ ትርጉሞች ውስጥ ሊካተት የቻለው ከቁጥር 27 ተወስዶ ነው። ሁሉም የታወቁ መዛግብት በቁጥር 27 ላይ ይህንኑ ቃል ተጠቅመዋል። መጀመሪያውን እዚያው ከነበረ ከጥንታዊ መዛግብቶች ሁሉ ውስጥ ከቁጥር 29 እንዴት እንደተወገደ በጥሩ ሁኔታ ማብራራቱ አስቸጋሪ ነው።

እዚህ ላይ በአብዛኛው ተርጓሚዎች የሚጠቀሙት ጥንቃቄ በተሞላበት ሁኔታ የታረሙትን የፅርዕና የዕብራይስጥ ምንባቦች እንደሆነ መገንዘቡ ጠቃሚ ነው። ለአዲስ ኪዳን ይህ ማለት «ምርጥ ምንባብ» የመስኩ ኤክስፐርቶች በሆኑት ምሁራን ቀደም ሲል የተወሰነ ነው ማለት ነው። በተጨማሪም የብሉይም ሆነ የአዲስ ኪዳናት ተርጓሚዎች ልዩነቶችንና ሰነዳዊ ድጋፋቸውን የሚያካትተውን

«አፓራተስ» (በግርጌ ማስታወሻዎች የተቀመጠውን ሰነዳዊ መረጃ) መጠቀም ይችላሉ ማለት ነው።

2. ምንም እንኳን ሰነዳዊ ሂስ ሳይንስ ቢሆንም እጅግ ብዙ ሰብአዊ ልዩነቶችን ስለሚያካትት ቀጥተኛ ሳይንስ አይደለም። አንዳንድ ጊዜ በተለይም ተርጓሚዎቹ በቡድን የሚሠሩ ከሆነ የትኛው ልዩ ምንባብ የመጀመሪያ፣ የትኛው ደግሞ በጽሑፍ ከመገልበጥ የመጣ ስሕተት እንደሆነ ለመወሰን የተለያዩ አቋሞችን ይይዛሉ። ብዙውን ጊዜ እንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች በሚከሰቱበት ጊዜ የአብዛኞቹ ምርጫ በዋናው ትርጉም ውስጥ ሲካተት፣ የአናሳዎቹ ምርጫ በግርጌ ማስታወሻ እንዲሰፍር ይደረጋል።

ጥርጣሬ የሚፈጠርበት ምክንያት ምርጡ የመዛግብት መረጃ ለስሕተቱ ከተሰጠው ምርጥ ማብራሪያ ጋር መጋጨቱ ወይም የመዛግብቱ መረጃ በእኩል መጠን ከመቀመጡ የተነሣ፣ የትኛውም ልዩነት ሌላኛው ሊከሰት የቻለበትን ሁኔታ ሊያብራራ የሚችል ሆኖ መገኘቱ ይሆናል። ይህንን በ1ኛ ቆሮንቶስ 13:3 ልናብራራው እንችላለን።

ኤንአይቪ ምንባብ፡ «ሰውነቴን ለእሳት እሰጣለሁ»

ኤንአይቪ ግርጌ፡ «እመካ ዘንድ ሰውነቴን እሰጣለሁ»

በግሪኩ ልዩነቷ አንዲት ፊደል ብቻ ናት፤ «kauthesomai/kauchesomai»። ሁለቱም ልዩነቶች ብዙ የጥንታዊ መዛግብት ድጋፎችና ለመተርጎም የሚያስቸግሩ ባሕርያት አሏቸው። (1ኛ ቆሮንቶስ ክርስቲያኖች በእሳት እየተቃጠሉ ከመሠዋታቸው በፊት የተጻፈ መጽሐፍ ነበር። ይሁንና፣ «እመካ ዘንድ» የሚለውን አሳብ ተሰማሚ ፍቺ ማግኘቱ አስቸጋሪ ነው።) የራስን ብያኔ ለመውሰድ ጥሩ የማብራሪያ መጽሐፍ መጠቀም የሚያስፈልገው እዚህ ላይ ነው።

ከላይ የቀረበው ምሳሌ ትኩረትህን ወዳለፈው ምዕራፍ ለመመለስም ጥሩ ስፍራ ነው። ትክክለኛውን ምንባብ መምረጥ ከይዘት ጥያቄዎች አንዱ እንደሆነ ትገነዘባለህ። ጥሩ ሐቲት አድራጊ የሚቻል እስከሆነ ድረስ ጳውሎስ በትክክል የጻፈውን ነገር ማወቅ አለበት። በሌላ በኩል፣ ያ ምርጫ የጳውሎስን አሳብ ብዙም እንደማይለውጠው መታወቅ አለበት። የትኛውንም ምርጫ ብንወስድ ጳውሎስ ለማስተላለፍ የፈለገው መልእክት አንድ ሰው ፍቅር ከሌለው ሥጋውን ለከፋ መሥዋዕትነት አሳልፎ ቢሰጥ ወይም ይህንኑ የሚመስል ነገር ቢያደርግ ዋጋ እንደሌለው ነው።

የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ምንባቦችን መምረጥ አለባቸው የሚባለው እንግዲህ ምክንያቱ ይኸው ነው። በተጨማሪም የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች አንዳንድ ጊዜ ለምን በአሳብ እንደሚለያዩና በተመሳሳይ ጊዜም የሐቲት ተግባር እንደሚያከናውኑ ከዚህ እንረዳለን። ተርጓሚዎች ለምን እንደሚለያዩ ወደሚያስረዳው ሁለተኛው ነጥብ ከማለፋችን በፊት፣ ቀጥለን ስለ ኪንግ ጄምስ የእንግሊዝኛ የመጽሐፍ ቅዱስ እትም መጠነኛ ገለጻ እናቀርባለን።

3. ኪጂቪ (ኪንግ ጄምስ ቨርሻን) የሚባለው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ በዓለም እጅግ የታወቀ ብቻ ሳይሆን የእንግሊዝኛ ቋንቋዎች ሕያው መገለጫ ነው። በዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ዘመን የማይሸራቸው (ሐረጎች) የእንግሊዝኛ ቋንቋ ሐረጎች ሰፍረው ይገኛሉ። ይሁንና፣ በ1611 ዓ.ም. ሥራውን ያካሄዱት የኪጂቪ ተርጓሚዎች የተጠቀሙባቸው የአዲስ ኪዳን መዛግብት ከሺህ ዓመታት በላይ በእጅ በመገልበጣቸው ምክንያት ስሕተቶች የታጩቁባቸው ጥንታዊ ሰነዶች ነበሩ። ከእነዚህ ስሕተቶች ጥቂቶቹ የተወሰኑ ምንባቦችን ፍቾ ቢለውጡም፣ የዶክትሪን ለውጥ አያመጡም።

ለዚህ ነው እንግዲህ መጽሐፍ ቅዱስን ለማጥናት የሚፈልግ ሰው ከኪጂቪ በስተቀር የትኞቹንም ዘመናዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች መጠቀም የሚኖርበት። ዘመናዊ ምርጫዎችን እንዴት ማካሄድ እንደሚቻል የሚያስረዳው አሳብ ተርጓሚዎች ሊያካሄዱቸው ወደሚገቡባቸው ሌሎች ምርጫዎች ያሻጋግረናል።

የቋንቋ ጥያቄ

ቀጣዮቹ ሁለት ዓይነት አሳቦች፣ ማለትም ቃላዊና ሰዋሰዋዊ ምርጫዎች ወደ ዋናው የአተረጓጎም ሳይንስ ይመሩናል። ችግሩ ቃላትንና አሳቦችን ከአንዱ ወደ ሌላው ቋንቋ የማስተላለፍ ጉዳይ ነው። ዘመናዊ የአተረጓጎም ንድፈ አሳቦች የሚያካትቷቸውን ፍሬ ነገሮች ለመረዳት የሚከተሉትን ሙያዊ (ቴክኒካል) አገላለጾች መገንዘብ ጠቃሚ ነው።

መነሻ ቋንቋ፣ ይህ የትርጉም አሳቦችን የሚያቀብለን ቋንቋ ሲሆን፣ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ስንገገር ዕብራይስጥ፣ አረማይክ፣ ወይም ፅርዕ መሆኑ ነው።

ተቀባይ ቋንቋ፣ አሳቦቹ ከመጀመሪያው ቋንቋ የሚመለሱበት ሲሆን፣ መጽሐፍ ቅዱስን አስመልክቶ እንግሊዝኛ፣ አማርኛ፣ ወዘተ. . . ሊሆኑ ይችላሉ።

ታሪካዊ ርቀት፣ ይህ በቃላት፣ በሰዋሰውና በፈሊጣዊ አነጋገሮች ረገድ በመነሻ(በመጀመሪያ) ቋንቋና በተቀባይ ቋንቋ መካከል የሚገኙትን ልዩነቶች የሚያሳይ ነው።

የአተረጓጎም ቴዎሪ (ንድፈ አሳብ)፣ ይህ በሁለት ቋንቋዎች መካከል ያለውን ልዩነት ለማጥበብ ምን ያህል ርቆ መሄድ እንደሚቻል የሚያስረዳ ንድፈ አሳብ ነው። ለምሳሌ፣ አምቦልን ለማያውቁ ሰዎች አሳቡን ለመግለጽ «ችቦ» የሚል ቃል መጠቀም ይቻላል? ወይስ አምቦልን «አምቦል» ብለን በመተርጎም ልዩነቱን አንባቢው ለራሱ እንዲፈልግ እናድርግ? በአደባባይ መሳሳም ፀያፍ ለሆነባቸው ማኅበረሰቦች «ቅዱስ አሳሳም»ን «እጅ መጨባበጥ» ብለን እንተርጉመው?

እነዚህ ሦስት ቃላት ከሚከተሉት መሠረታዊ የአተረጓጎም እሳቤዎች ጋር እንዴት እንደሚዛመዱ አስተውል።

ቃል በቃል፡ የመነሻው ቋንቋ ቃላትና ሐረጎች ስሜት በሚሰጥ መልኩ በተቀባይ ቋንቋ ውስጥ ቃል በቃል እንዲተላለፉ የሚደረግበት አተረጓጎም ነው። ቃል በቃል ትርጉም ታሪካዊ ርቀቱን እንዳለ ጠብቆ ያሸጋግረዋል።

ነፃ፣ የመጀመሪያውን ትክክለኛ ቃላት ለመጠበቅ ሳይጨነቁ አሳቡን ብቻ ለማስተላለፍ የሚደረግ ጥረት ነው። ነፃ ትርጉም በተቻለው መጠን ታሪካዊ ርቀትን ለማስወገድ ይጥራል።

አቻዊ ተዛምዶ፡ ይህ የመነሻውን ቋንቋ ቃላት፣ ፈሊጣዊ አነጋገሮችና ሰዋሰዋዊ መዋቅሮች በተቀባዩ ቋንቋ አቻዊ አገላለጾች ለመተካት ጥረት የሚደረግበት አተረጓጎም ነው። እንዲህ ዓይነቱ አተረጓጎም የታሪካዊና ሐቃዊ ጉዳዮችን ታሪካዊ ርቀት እንዳለ ሲጠብቅ፣ የቋንቋ፣ የሰዋሰውና የስልት ጉዳዮችን ከተቀባይ ቋንቋው ጋር «ያዛምደዋል።»

ተርጓሚዎች ሁልጊዜም አንዱን የአተረጓጎም መስመር ተከትለው ባይሄዱም፣ በአብዛኛው ከእነዚህ መሠረታዊ ቴዎሪዎች አንዱን ማንጸባረቃቸው አይቀርም። አንዳንድ ጊዜ ቃል በቃል ወይም ነፃ አተረጓጎሞች ከሚገባው በላይ በመለጠጣቸው፣ «የሐዋርያው የጳውሎስ መልእክት ወደ ሮሜ ሰዎች» የሚለው «ወደ ዋሽንግተን ሰዎች» (!) ተብሎ ተተርጉሟል። ሮበርት ያንግም በ1862 በታተመው ቃል በቃል ትርጉሙ 1ኛ ቆሮንቶስ 5:13፣ «በእናንተ መካከል ግልሙትና እንዳለ ይወራል፤ እንዲህ ዓይነቱ ግልሙትና በአሕዛብ መካከል እንኳ

አልተሰማም፤ የአባቱን ሚስት የወሰደ ሰው በእናንተ ዘንድ አለና (!)» ሲል ተርጉሟል።

ዛሬ የምንጠቀምባቸው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ከታሪካዊ ርቀት አንጻር የሚከተለውን ሊመስሉ ይችላሉ፡-

ቃል በቃል	አቻዊ ተዛምዶ	ነፃ
ኬጅቪ አርኤስቪ ኤንአርኤስቪ	ኤንአይቪ	ጂኤንቢ
ኤንኤኤስቢ	ኤንኤቢ	ጂቢ
	ኤንኢቢ	

ከሁሉም የሚሻለው የአተረጓጎም ቲዎሪ አቻዊ ተዛምዶ ነው። ቃል በቃል አተረጓጎም ብዙውን ጊዜ እንደ ሁለተኛ ምንጭ ጠቃሚ ሲሆን፣ ፅርዑ ወይም ዕብራይስጡ ምን ይመስል እንደነበር ለመገንዘብ ያስችላል። ነፃ ትርጉምም ስለ ምንባቡ ፍች አስተሳሰብህን ለማንቃት ይረዳል። ነገር ግን ለማንበብና ለማጥናት የምንጠቀምበት መሠረታዊ አተረጓጎም እንደ ኤንአይቪ ዓይነት ሊሆን ይገባል።

የቃል በቃል አተረጓጎም ችግሩ ርቀቱን ትክክለኛ ባልሆኑት ስፍራዎች መጠበቁ ነው - በቋንቋና ሰዋሰው። ይህም ተርጓሚው በዚያ መንገድ ሊቀርቡ የማይችሉትን የፅርዕና የዕብራይስጥ ገጽታዎች በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ ውስጥ እንዲያንጸባርቅ ያደርገዋል። ለምሳሌ፡ ማንኛውም የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተናጋሪ በሮሜ 12:20 ኬጅቪ እንደተረጎመው፣ «የእሳት ከሰል» ብሎ ሊናገር አይችልም። ይህ ኬጅቪ የግሪኩን መዋቅር በቀጥታ ለመከተል ያደረገው ጥረት ሲሆን፣ ትክክለኛ ፍቸው «የሚነድ ከሰል» (ኤንአይቪ) ወይም «የተቀጣጠለ ከሰል» (ኤንኢቢ) የሚል ይሆናል። (የአማርኛው ትርጉም «የእሳት ፍም» ሲል ጥሩ ገልጾታል።)

የቀጥተኛ አተረጓጎም ሁለተኛው ችግር ዕብራይስጡ ወይም ፅርዑ ለመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ግልጽ ሆኖ እያለ እንግሊዝኛው ወይም አማርኛው አሻሚ ትርጉም እንዲሰጥ ማድረግ ነው። ለምሳሌ፡ በ2ኛ ቆርንቶስ 5:16 kata sarka የሚለው ፅርዐዊው አገላለጽ (በኤንኤኤስቢ እንደቀረበው) «በሥጋ (ማወቅ)» ተብሎ ቃል በቃል ሊተረጎም ይችላል። ይህ ግን በእንግሊዝኛም ቋንቋ የተለመደ ዓይነት አገላለጽ አይደለም። በተጨማሪም፣ ሐረጉ አሻሚ ትርጉም ይሰጣል። ኤንኤኤስቢ እንደሚያሳየው፣ «በሥጋ» የሚታወቀው ሰውዬው ነው? ወይስ የሚያውቀው ሰውዬ ይህንኑ በሥጋዊ መንገድ እያደረገ ነው?

ሰውዬው በሥጋ እየታወቀ ነው ከተባለ «ውጫዊ ይዞታውን» የሚገልጽ ይመስላል። እውቅናውን በሥጋዊ መንገድ እያደረገው ነው ከተባለ ደግሞ ዓለማዊ አመለካከትን የሚያንጸባርቅ ይመስላል። ይህን ምንባብ በተመለከተ የፅርዑ ግልጽ ሲሆን፣ ኤንኤይቪም፣ «[ለአዲስ ሕይወት ስለተነሣን፣ ቁ. 15] ማንንም በዓለማዊ አመለካከት አንገምትም» ሲል በትክክል ተርጉሞታል።

በሌላ በኩል፣ የነፃ ትርጉም ችግር በተለይም ለጥናት ስንጠቀም ተርጓሚው የጥንቱን አሳብ ከመጠን በላይ ማዘመኑ ነው። በተጨማሪም እንዲህ ዓይነቱ «ትርጉም» ወደ ማብራሪያ እስከሚቀርብ ድረስ ከመጀመሪያው አሳብ ይርቃል። ነፃ ትርጉም በአብዛኛው በአንድ ተርጓሚ የሚሠራ ነው። ተርጓሚው በሁሉም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንባቦች ውስጥ የሚገኙትን የተለያዩ ችግሮች የሚገነዘብ ሐቲት አዋቂ ካልሆነ አንባቢውን ወደ ተሳሳተ አቅጣጫ ሊመራው ይችላል። ይህ በተለይ ትክክለኛ ሳይሆን ተወዳጅነትን ባተረፈው የሕያው ቃል ትርጉም የሚታይ ነው። በዚህ ትርጉም ውስጥ የቀረቡትን እንደ «ችቦ» (መዝ. 119:105)፣ ወይም «የእጅ መጨባበጥ» (1ኛ ጴጥ. 5:14) በትዕግሥት ማስተናገድ የሚቻል ቢሆንም፣ የፅርዑን «ካሪዝማታ» («መንፈሳዊ ስጦታዎች») «ልዩ ችሎታዎች» ብሎ መተርጎሙ የነጻነትን ድንበር ብዙ መጋፋት ይሆናል (1ኛ ቆሮ. 12-14)። ሕያው ቃል 1ኛ ቆሮንቶስ 11:10ን፣ «ከሰው በታች መሆኗን ለማመልከት» ብሎ መተርጎሙ በተለይ አሳሳች ነው። ምክንያቱም መሠረታዊ (የመጀመሪያ) አሳቡ ሥልጣን ያላት ሴቷ እንደሆነች የሚያመለክት በመሆኑ ነው። በ1ኛ ጴጥሮስ 5:13 ጴጥሮስ ሮም ለማለት ሆን ብሎ ባቢሎንን በመጠቀም ምሥጢራዊ መልእክት አስተላልፎአል። ስለሆነም ያንን እንዳለ «ባቢሎን» ብሎ መተርጎምና ሌላ ቦታ ተጨማሪ ማብራሪያ መስጠቱ «ሮም» ብሎ በመተርጎም የጴጥሮስን ሆን ተብሎ የታቀደ ሰው ለመልእክት ከማጥፋት ይቻላል ነበር። ሕያው ቃል ጥሩ ተነባቢነት ቢኖረውም፣ አንድ ሰው በዋናነት እንዲጠቀመው ከተፈለገ ስሕተቶቹ ሁሉ ተወግደውለት እንደገና መጻፍ ይኖርበታል።

ዘ ኒው ሪቫይዥድ ስታንዳርድ ቪርዥን (ኤንአርኤስቪ) ነፃ ትርጉም ካለመሆኑም በላይ ከሕያው ቃል በላይ ትክክለኛነት ይታይበታል። ነገር ግን ስለ ሰዎች በሚናገርበት ጊዜ ከቦታዊ ገደብ ውጭ ለመሆን የተወሰነ ነጻነት ተጠቅሟል። ይህም አንዳንድ ጊዜ አግባብ የሌላቸውን ዓረፍተ ነገሮች እንዲጠቀም አድርጎታል። ስለሆነም በዮሐንስ 3:4፣ «ካረጁ በኋላ ወደ እናት ማህፀን ገብቶ እንደገና መወለድ ይቻላል?» የሚል ዓረፍተ ነገር ተጠቅሟል። ይህም፣ «አንድ ሰው ካረጀ በኋላ ወደ እናቱ ማህፀን ገብቶ እንደገና ሊወለድ ይችላል?» ከሚለው

አሪጂናል የአርኤስቪ ትርጉም ጋር ሲነጻጸር ስሜትና ጣእም እንደሌለው እንገነዘባለን። በተመሳሳይ ሁኔታ በመዝሙር 1 አርኤስቪ በአንድ ጻድቅ («ምስጉን ነው በከፋዎች ምክር ያልሄደ. . .» ቁ.1) እና በብዙ ኃጢአተኞች («ከፋዎች እንዲህ አይደሉም. . .» ቁ. 4) መካከል አስፈላጊውን ንጽጽር ሲያሳይ፣ ኤንአርኤስቪ ግን ስታዊ ልዩነት ላለማሳየት ሲል ብዙ ቁጥር በመጠቀሙ ንጽጽሩን አጥፍቶታል።

የተለያዩ ትርጉሞች የ«ታሪካዊ ርቀት»ን ችግሮች የሚያስተናግዱበት መንገድ የችግሮቹን ዓይነቶች በማብራራት ሊጤን ይችላል።

1. ክብደት፣ መለኪያ፣ ገንዘብ። ይህ በተለይ አስቸጋሪ አካባቢ ነው። ተርጓሚው የፅርዕና ዕብራይስጥን ቃላትን («ኤፋህ፣» «ጎመር፣» ወዘተ...) እንዳለ በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ ፊደላት ይጽፋል ወይስ አቻ ፍቶቻቸውን ይፈልጋል? የክብደትና የመለኪያ መሣሪያዎችን በአቻ ቃላት ለመተርጎም ከፈቀደ፣ መደበኛ የሆኑትን «ፓውንዶች» እና «ጫማዎች» ይጠቀማል ወይስ ወደፊት አሻግሮ በመመልከት «ሊትር» እና «ሜትር» ይመርጣል? የዋጋ ንረት የገንዘብ አቻዎችን በጥቂት ዓመታት ውስጥ ሊለውጥ ይችላል። በማቴዎስ 18:24-28 ወይም ኢሳይያስ 5:10 እንደተጠቀሰው፣ መለኪያዎች ወይም የገንዘብ ንጽጽሮችን ወይም አስገራሚ ውጤቶችን ለማስገኘት የሚያገለግሉ መሆናቸው በበኩሉ ችግሩን የበለጠ ያወሳሰባል። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታዎች ውስጥ የፅርዕን ወይም የዕብራይስጡን ቃል በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ መገልበጡ አንባቢው የምንባቡን መልእክት እንዳይረዳው ሊያደርግ ይችላል።

እነዚህን ነገሮች አስመልክቶ ኪጀቪና፣ አርኤስቪ አንድ ወጥ መስመር አይከተሉም። የመጀመሪያዎቹን ቃላት ወደ እንግሊዝኛ በመመለሳቸው እንደ «ጎመር» እና «ሰቅል» የሚሉ ቃላት ሰፍረውባቸዋል። ነገር ግን የዕብራይስጡ 'ammah', «ኩቢት» (cubit), «zereth» «ስንዝር» (span) ተብሎ ሲተረጎም፣ የግሪኩ 'mna' (ሚና) የእንግሊዝ ፓውንድ፣ 'denarius' ደግሞ ፔኒ (በአማርኛው ዲናር) ተብሏል። ለአሜሪካኖች ይህ ሁሉ ትርጉም አልባ ወይም አሳሳች የመሆን አዝማሚያ አለው።

ኤንኤስቪ «ኩብ» እና «ስንዝር» ከመጠቀሙ ውጭ ሌሎችን ከቀድሞ ቃላቱ እንዳለ በመውሰድ በእንግሊዝኛ ፊደላት ካስቀመጠ በኋላ፣ የእንግሊዝኛውን አቻ ፍቶች በግርጌ ማስታወሻ ላይ ይገልጻል። (በዮሐንስ 2:6 ብቻ ትርጉሙ በግርጌ እንዲሰፍር ተደርጓል።) ኤንኤስቪም «ኩቢት»ን ወደ ጫማ ከመለወጡ፣ የግርጌ ማስታወሻዎች

በእንግሊዝኛ መደበኛ መለኪያዎችና በሜትር አቻዎች ከመገለጻቸው ውጭ ተመሳሳይ መስመር ተከትሏል። ችግሩ ግን በማቴዎስ 20:2 ዲናር የአንድ ቀን ምንዳ መሆኑ ለምሳሌው ጠቃሚ ሆኖ ሳለ ምንም ዓይነት የግርጌ ማስታወሻ አለማድረጋቸው ነው። በማርቆስ 14:5 ደግሞ ይህንን መርሕ ጭራሽ ወደ ጎን ትተው ሦስት መቶ ዲናርን «ከአንድ ዓመት ደመወዝ በላይ» ሲሉ ተርጉመውታል።

ሕያው ቃል ሁሉንም ነገር ወደ አቻ ቃላት ይለውጣል። ነገር ግን ብዙውን ጊዜ አቻዎቹ አሳቡን በትክክል የሚገልጹ አይደሉም። እንዲሁም ደግሞ ዲናርን ወደ 1960ዎቹ ዶላር መተርጎማቸው የገንዘቡን የተለዋዋጭነት ባሕርይ ያላገናዘበ ነበር።

ለብዙዎቹ መለኪያዎች አቻ ፍችዎች ወይም በቀጥታ የተወሰዱ ቃላት በግርጌ ማስታወሻዎች መስፈራቸው አግባብ እንደሆነ ለመግለጽ እንወዳለን። ነገር ግን እንደ ኢሳይያስ 5:10 እና ማቴዎስ 18:24-28 በመሳሰሉት ምንባቦች አቻ ፍችዎችን መጠቀሙ የተሻለ ነው። በእነዚህ ምንባቦች ላይ ጄኤንቢ ከኤንኤኤስቢ በላይ ስሜት የሚሰጥ መሆኑን አስተውል።

ኢሳይያስ 5:10

ኤንኤኤስቢ «አሥር የወይን ሄክታር አንድ 'ባዝ' (bath) (በአማርኛው 'ባዶስ') ወይን ይሰጣል። አንድ የ'ሆመር' (homer) (በአማርኛው 'ቆርስ') መስፈሪያ ዘር አንድ 'ኤፋ' (ephah) (በአማርኛው 'ኢፍ') ብቻ ይሰጣል።»

ጄኤንቢ: «በአምስት ሄክታር መሬት ላይ ሚያድጉ የወይን ዘለላዎች አምስት ጋሎን ወይን ብቻ ይሰጣሉ። አሥር ቡሼል ዘር አንድ ቡሼል ፍሬ ብቻ ይሰጣል።»

ማቴዎስ 18:24፣ 28

ኤንኤኤስቢ «የአሥር ሺህ ታሌንቶች ዕዳ ያለበትን ሰው ወደ እርሱ አመጡ. . . ነገር ግን ያ ባሪያ ወጥቶ ሲሄድ የአንድ መቶ ዲናር ዕዳ ያለበትን ሰው አገኘ።»

ጄኤንቢ: «የብዙ ሚሊዮን ዶላሮች ዕዳ ያለበትን ሰው ወደ እርሱ አመጡት. . . ከዚያም ሰውዬው ወጥቶ ሲሄድ የጥቂት ዶላሮች ዕዳ ያለበትን ሰው አገኘ።»

2. *ፀያፍ ቃላት*። በሁሉም ቋንቋዎች ወሲባዊና የመጻዳት ድርጊቶች የሚተላለፉባቸው ፀያፍ የሆኑ አገላለጾች አሉ። እንደዚህ ዓይነት አገላለጾች አንድ ተርጓሚ ሲያጋጥሙት ከሚከተሉት ሦስት

ምርጫዎች መካከል አንዱን ሊከተል ይችላል። (1) አሳቡን ቃል በቃል በመተርጎም የእንግሊዝኛውን ወይም የአማርኛውን አንባቢ ግራ ማጋባት ወይም ፍችውን በግምት እንዲረዳ ማድረግ፤ (2) የቃል በቃል አቻ ትርጉም መከተልና አንባቢውን ማስደንገጥ ወይም ማስቀየም፤ ወይም (3) አቻ መግለጫ መፈለግ።

አቻ የጸያፍ ነገሮች መግለጫ ከተገኘ ሦስተኛው ምርጫ ምናልባትም ከሁሉም የተሻለ ይሆናል። ይህ ካልሆነ ሁለተኛውን አማራጭ መውሰዱ ይሻላል። በተለይም በእንግሊዝኛ/አማርኛ ለጸያፍ አገላለጾች የትሕትና አባባል ለማይፈልጉት አሳቦች ይህ የተሻለ አቀራረብ ነው። ስለሆነም ራሔል፣ «የሴቶች ወግ ደርሶብኛል» (ዘፍጥ. 31:35፣ ኤንኤስቢን ከኬጄቪና አርኤስቪ ጋር አነጻጽር) ያለችውን አሳብ በቀጥታ ከመተርጎም ይልቅ፣ «የወር አበባ መጥቶብኛል» /ኤንአይቪን ከጂኤንብ ጋር አነጻጽር/ ማለቱ ይመረጣል። በዘፍጥረት 18:11 ለቀረበው ተመሳሳይ አሳብ ጂኤንቢ፣ «ሣራ የወር አበባዋን ከማየት ታቅባ ነበር» ሲል፣ ኤንአይቪ ግን ነፃ ሆኖ፣ «ሣራ ልክ ከመውለድ ዕድሜ አልፋ ነበር» ብሏል። በተመሳሳይ ሁኔታ፣ «አስገደዳትና ከእርሷ ጋር ተኛ» የሚለው (2ኛ ሳሙ. 13:14፣ ኬጄቪ)፣ «ደፈራት» ተብሏል (ኤንአይቪ፣ ጂኤንቢ)።

ይሁንና፣ ተርጓሚዎቹ ራሳቸው አሳቡን ከሳቱ እንዲህ ዓይነት አሠራር አደገኛ ሊሆን ይችላል። ይህም የኤንአይቪ፣ ጂኤንቢና ኤልቢ ተርጓሚዎች በ1ኛ ቆሮንቶስ 7:1፣ «ለሰው አለማግባት መልካም ነው» የሚለውን በገለጹበት ሁኔታ ውስጥ ተንጸባርቋል። «ከሴት ጋር አለመገናኘት» ወይም «ሴትን አለመንካት» የሚለው አሳብ ከሴት ጋር የግብረሥጋ ግንኙነት መፈጸምን እንጂ ጋብቻን አያመለክትም። በዚህ ረገድ የእንግሊዝኛ አቻ ትርጉም የተጠቀመው ኤንኤቢ ወደ አሳቡ በጣም ተጠግቷል፤ «ከሴት ጋር ምንም ግንኙነት አለማድረግ መልካም ነው።» (የ1954ቱ የአማርኛ ትርጉምም፣ «ከሴት ጋር አለመገናኘት ለሰው መልካም ነው» ሲል ተመሳሳይ መልእክት አስተላልፎአል።)

3. ቃላት፣ ብዙ ሰዎች ስለ ትርጉም ሲያስቡ በአመዛኙ የሚያስቡት ስለ ቃላት ነው። ስለሆነም ትርጉም እንዲህ ያለ ቀላል ሥራ ይመስላል፤ ማለትም የዕብራይስጡን ወይም የፅርዑን የሚተካ ተመሳሳይ ቃል መፈለግ። ነገር ግን ትክክለኛ ቃል ማግኘትን ይጠይቃል። ትርጉምን እጅግ አድካሚ የሚያደርገውም ይኸው ነው። ችግሩ ተስማሚውን የእንግሊዝኛ/አማርኛ ቃል መምረጥ ብቻ አይደለም። ነገር ግን ለመነሻ ቋንቋው ባዕድ የማይሆኑ ፍካሬያዊ አሳቦች ያሉትን ቃል መምረጥ እጅግ ከባድ ነው።

አንዳንድ የዕብራይስጥ ወይም የፅርዕ ቃላት በእንግሊዝኛ ወይም አማርኛ ከሚታዩው የተለዩ የፍች ዝርዝሮችን አካትተው መገኘታቸው ደግሞ ችግሩን ይበልጥ ያወሳስባል። በተጨማሪም ቃላቱ አያሌ የተለያዩ ፍችዎች ይኖሯቸዋል። ሆን ተብለው የሚታቀዱት የቃላት አጠቃቀሞች ደግሞ ከአንዱ ቋንቋ ወደ ሌላው የሚተረጎሙ አይደሉም።

ቀደም ብለን የተለያዩ ተርጓሚዎች በ1ኛ ቆሮንቶስ 7:36 ላይ የተጠቀሰውን «ድንግልና» የሚለውን ቃል ለመተርጎም የመረጧቸውን አቅጣጫዎች ተመልክተናል። በምዕራፍ አንድ ደግሞ ጳውሎስ 'sarx' (ሥጋ) የተሰኘውን ቃል እንዴት እንደተጠቀመበት አጥንተናል። ኤንአይቪ በተለይ ይህንን ቃል በጥሩ ሁኔታ ተርጉሞታል፤ ጳውሎስ «ሥጋ»ን እና «መንፈስ»ን በሚያነጻጽርበት ጊዜ «የጋጢአት ባሕርይ፤» ነገር ግን ኢየሱስ የዳዊት ዘር መሆኑን በሚገልጽበት በሮሜ 1:3 «ሰብአዊ ባሕርይ፤» በ2ኛ ቆሮንቶስ 5:16 «ከግላማዊ አመለካከት» («በሰው መመዘኛዎች» ከሚለው የ1ኛ ቆሮንቶስ 1:26 አሳብ ጋር አነጻጽር) እና «ሰውነት» ሲል ገልጾአል (አንደ ቆላስይስ 1:22 ባሉት ምንባቦች።)

እንዲህ ዓይነቱ ነገር ብዙ ጊዜ ተደጋግሞ ሊብራራ የሚችል ሲሆን፣ አቻዊ ተዛምዶ አተረጓጎም ከቃል በቃል ትርጉም በላይ የሚመረጠውም ለዚህ ነው።

4. ሰዋሰውና የቃላት ተከታታይነት። ምንም እንኳ አብዛኞቹ የኢንዶ-ኤሮፒያን ቋንቋዎች ብዙ ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም፣ ቃላትና አሳቦች በዓረፍተ ነገሮች የሚሳኩበትን ሁኔታ አስመልክቶ እያንዳንዱ ቋንቋ የራሱ የሆኑ መዋቅሮች አሉት። በተለይ የአቻዊ ተዛምዶ ትርጉም ሊመረጥ የሚገባው በእነዚህ ነጥቦች ላይ ነው። የቃል በቃል አተረጓጎም መጽሐፉ የተጻፈበትን የመጀመሪያውን ቋንቋ መዋቅሮች በቀጥታ ወደ ተቀባይ ቋንቋ ሰዋሰውና የቃላት ተከታታይነት (አገባብ) በመመለስ የተቀባዩን ቋንቋ መዋቅሮች ያፋልሳል። ብዙውን ጊዜ ተቀባይ ቋንቋ እነዚህን በቀጥታ የማስተላለፍ ሁኔታዎች ለማስተናገድ ቢችልም፣ ይህ እምብዛም ተመራጭነት ያለው አሠራር አይደለም። በሺዎች ከሚቆጠሩ ምሳሌዎች መካከል ሁለቱን ለአብነት ያህል መርጠናል፤ ማለትም አንድ ከፅርዕ፣ አንድ ከዕብራይስጥ።

ሀ. ከግሪክ ቋንቋ ባሕርያት አንዱ «የእኔ መጽሐፍ» በሚሉ ዓይነት የባለቤትነት የአገናዛቢ ሰዋሰው (possessive) መዋቅሮች ላይ ማተኮሩ ነው። እንዲህ ዓይነቱ መዋቅር በተለይ በእንግሊዝኛ ቋንቋ ግራ የሚያጋባባቸው ሁኔታዎች ያጋጥማሉ። (ለምሳሌ፣ “The book of me.”) ሌሎች «መለኮታዊ ጸጋ» (God’s grace) ዓይነት አገናዛቢ

አፀፋዎች በእንግሊዝኛ ቋንቋ እግዚአብሔር ጸጋን እንደሚሰጥ ወይም ጸጋው ከእርሱ እንደሚመጣ የሚያሳዩትን ያህል ጸጋው የእርሱ ሀብት እንደሆነ አያሳዩም። እንዲህ ዓይነት «እውነት ያልሆኑ» አገናዛቢ ቃላት ብዙውን ጊዜ «የእግዚአብሔር ጸጋ» (the grace of God) በሚለው ዓይነት መዋቅር ይተካሉ።

በፅርዕ ቋንቋ የኋለኛውን መዋቅር የሚከተሉ ብዙ አገናዛቢ ቃላት ምንጭን ለማመልከት፣ በሁለት ስሞች መካከል ልዩ ግንኙነቶችን ለማሳየት፣ ወዘተ. . . አገልግለዋል። የቃል በቃል ትርጉም እነዚህን ወደ «የ. . .» (ዡፍ) ሐረጎች ስለሚቀይር፣ እንግዳ የሆኑ አገላለጾችን ያስከትላል። ለአብነት ያህል ከላይ የቀረበውን «የከሰሎች እሳት» (coals of fire) ወይም በዕብራውያን 1:3 (ኪጀቪ) የተገለጸውን «የቃሉ ኃይል» (the word of his power) መመልከት ይቻላል። (የ1954ቱ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ «በሥልጣኑ ቃል» ሲል ተርጉሟል።) እነዚህ ሁለቱም ገላጭ አገናዛቢ አፀፋዎች በመሆናቸው ኤንኦይቪ «የሚነዱ ከሰሎች» እና «ኃይለኛ ቃሉ» ሲል በትክክል ተርጉሟቸዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ ኤንኦይቪ «የተስፋ ጽናት» (1ኛ ተሰ. 1:3) እና «የመንፈስ ቅዱስ ደስታ» (1:6) ሲል የተረጎማቸው አሳቦች፣ በኤንኦይቪ «በተስፋ የታገዘ ጽናት» እና «መንፈስ ቅዱስ የሚሰጠው ደስታ» ተብለው ተተርጉመዋል። (የ1954ቱ የአማርኛ ትርጉም «የተስፋችሁን መጽናት» እና «የመንፈስ ቅዱስ ደስታ» ሲል ተርጉሞታል።) እነዚህ የሚመረጡ ብቻ ሳይሆኑ ይበልጥ ትክክል ናቸው። ለዚህም ምክንያቱ በእንግሊዝኛ/አማርኛ ቋንቋ ትርጉም አልባ ለሚሆኑት የፅርዕ ቋንቋ አገላለጾች ከቃል በቃል ይልቅ አቻዊ ተዛምዶ ስለሚያቀርቡ ነው።

የሚገርመው ኪጀቪ (ኤንኦይቪ ሳይሆን፣ አርኤስቪ ተመሳሳይ ፈለግን ተከትሏል) አቻዊ ተዛምዶ ለማቅረብ ከሞከረባቸው ጥቂት ስፍራዎች በአንዱ (1ኛ ቆር. 3:9) ተርጓሚዎቹ የአገናዛቢ አፀፋውን ፍች ሙሉ በሙሉ መሳታቸው ነው። «ከእግዚአብሔር ጋር አብረን የምንሠራ ነንና፣ የእግዚአብሔር እርሻ ናችሁ፤ የእግዚአብሔር ሕንፃ ናችሁ» ሲሉ የተረጎሙት «አብረን የምንሠራ» በሚሉ ቃላት በመተካታቸው ሳይሆን አይቀርም። (የ1954ቱ የአማርኛውም መጽሐፍ ቅዱስ ይህንኑ በሚመስል መልኩ «የእግዚአብሔር እርሻ ናችሁ፤ የእግዚአብሔር ሕንፃ ናችሁ፤ ከእርሱ ጋር አብረን የምንሠራ ነንና» ሲል ተርጉሞታል።) ነገር ግን በጳውሎስ ዓረፍተ ነገር ውስጥ *እግዚአብሔር* የሚለው ቃል አዎንታዊ አገናዛቢ አፀፋ ሆኖ ያገለገል ሲሆን፣ *እኛ* (ጳውሎስና አጵሎስ) እና *እናንተ* (ቤተ ክርስቲያን እንደ እግዚአብሔር እርሻና ሕንፃ) ላይ ትኩረት አድርጓል። ይህም

በኤንአይቪ፡ «ሁላችንም የእግዚአብሔር ሠራተኞች ነን፤ እናንተ የእግዚአብሔር እርሻና ሕንፃ ናችሁ» ተብሎ በትክክል ተተርጉሟል። በተለይ በኤንኤቢ የጳውሎስ አሳብ ፍንትው ብሎ ወጥቷል። «እናንተ የእርሱ እርሻዎችና ሕንፃዎች በመሆናችሁ የእግዚአብሔርን ሥራ አብረን እየሠራን ነን።» ይላል።

ለ. የኬጀቪ ተርጓሚዎች በእንግሊኛው ቋንቋ መደበኛ የአገላለጽ መግባቢያነት በማይፈጥር መልኩ የዕብራይስጥን የቃላት ቅደም ተከተልን ወስደው ተርጉመዋል። በኬጀቪ መጽሐፍ ቅዱስ ምን ያህል ቃላት (ዓረፍተ ነገሮች) «እና» (and) በሚል ቃል እንደሚጀምሩ ልብ ብለህ ታውቃለህ? በዘፍጥረት ምዕራፍ አንድ ከቁጥር አንድ በስተቀር ሁሉም ቁጥሮች የሚጀምሩት በ«እና» (and) ነው። በጠቅላላው ይህ ሁኔታ ሠላሳ እንድ ጊዜ ተደጋግሟል። ይህንን ከኤንአይቪ ጋር አነጻጽር። ኤንአይቪ ይህንን ቁጥር ወደ አሥራ አንድ ዝቅ ከማድረጉም በላይ የቋንቋውን ፍላጎት ለአንባቢው በሚጥም መልኩ አቅርቧል።

የኤንአይቪ ተርጓሚዎች አብዛኞቹ የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ዓረፍተ ነገሮች ከሁለቱ የ«እና» ቅርጾች አንዱን እንደሚከተሉ በመገንዘብ የተሻለ ሥራ አቅርበዋል። «እና» የሚለው ቃል ምንም የሚያያዝ ነገር በሌለበት ሁኔታም ተጠቅሶ እናገኛለን። እንዲያውም ምንም የሚከተሉት ነገር የሌላቸው ስድስት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት (ኢያሱ፣ መላፍንት፣ 1ኛ ሳሙኤል፣ ዕዝራ፣ ሩትና አስቴር) የሚጀምሩት በ«እና» ነው። ይህም በአሁኑ ዘመን የዕብራይስጥ የሰዋሰው ምሁራን በዕብራይስጥ ቋንቋ «እና» የሚለው ቃል በእንግሊዝኛው ዓረፍተ ነገር መጀመሪያ ላይ «ካፒታል» ሆኖ እንደመጠቀም መሆኑን እንዲገነዘቡ አድርጓቸዋል። ይህ ማለት ግን የዕብራይስጡን «እና» ወደ ሌሎች ቋንቋዎች መተርጎም የለብንም ማለት ሳይሆን፣ ብዙውን ጊዜ 'and' የዚሁ ቃል አቻ የእንግሊዝኛ ፍች እንደማይሰጥ ለመገለጽ ነው። በአብዛኛው የሚሻለው በካፒታል ፊደል የሚጀምር ቀለል ያለ የእንግሊዝኛ ዓረፍተ ነገር መጠቀሙ ነው።

ሌላው ምሳሌ ኬጀቪ የሚጠቀምበት፣ «እንዲህም ሆነ» (“and it came to pass”) የሚለው አገላለጽ ነው። ይህ እንኳንና አሁን ኬጀቪ በተተረጎመበት በ17ኛው መቶ ክፍለ ዘመንም ቢሆን ያረጀና እምብዛም በተለምዶዊ ንግግሮች ውስጥ የማይገኝ አባባል ነበር። ኬጀቪ ይህንን የዕብራይስጥ የትረካ ስልት ቃል በቃል ስለተከተለው ውጤቱ በእንግሊዝኛ ነግግሮች ውስጥ የማያገለግል የመጽሐፍ ቅዱስ

ቋንቋ ሆኖ ቀረ። አንድ ሰባኪ ይህንን አሳብ ስቶ ሁሉም ነገር ጊዜያዊና አላፊ መሆኑን ከ1ኛ ቆሮንቶስ 13:8-10 ሲተነትን ሰማን። የኤንአይቪ ተርጓሚዎች ግን እንዲህ ዓይነቱን ሐረግ ባለመተርጎማቸው የተሻለ ተግባር አከናውነዋል። የዕብራይስጥን ቋንቋ ወደ እንግሊዝኛ/አማርኛ ለመመለስ የሚያስፈልገው አቻ ፍች እንጂ አቻ ቃል ወይም ሐረግ አይደለም።

የተሟላ ትርጉም ለመምረጥ

እስካሁን የተቃና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እንድትመርጥ ለመርዳት ስንሞክር ቆይተናል። አሁን ስለ አያሌ ትርጉሞች ጥቂት የማጠቃለያ አሳቦችን በመስጠት ይህንን ክፍል እንደመድማለን።

በመጀመሪያ፣ በዚህ ማብራሪያችን ላይ ሁሉንም የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች እንዳልዳሰሰን ሊታወቅ ይገባል። በሃያኛው ክፍለ ዘመን ታትመው የቀረቡትን ከሰባ አምስት በላይ የእንግሊዝኛ አዲስ ኪዳን ትርጉሞችን ቀርቶ፤ ሙሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞችንም በገለጻችን ውስጥ ልናካትት አልቻልንም። ከኋለኞቹ ትርጉሞቹ አብዛኛዎቹ እጅግ በጣም ጠቃሚዎች ናቸው። ለምሳሌ ሁለቱ አተረጓጎሞች ከትክክለኛነታቸው የተነሣ ከሕያው ቃል በጣም የተሻሉ ናቸው።

እዚህ ካላነሣናቸው የመላው መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች መካከል አንዳንዶቹ የተዛባ ሥነ መለኮታዊ ይዘት ያላቸው ናቸው። ለዚህ ምሳሌ የሚሆነን የይሖና ምስክሮች የኒው ምርልድ (1961) መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ይህ በዚህ ሃይማኖት ኑፋቄያዊ ዶክትሪኖች የተሞላ የቃል በቃል ትርጉም ነው። ሌሎች ደግሞ የ400 ዓ.ም. የሱርስት ትርጉም የሁሉም ቁልፍ እንደሆነ የሚያምነው የጀርጅ ሌምሳ (1940) ዓይነት እንግዳ ሥራዎች ናቸው። ከዚህም በላይ ከጥቅሙ በላይ ተፈላጊነትን ያተረፈው <Amplified Bible> ሊጠቀስ ይችላል። በአጠቃላይ የተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞችን መጠቀም፣ የሚለያዩባቸውን ስፍራዎች ማጤንና እነዚያን ልዩነቶች ከሌሎች ምንጮች ማጣራቱ፣ አንድ ቃል በሆነ ዓረፍተ ነገር ውስጥ ከአያሌ ነገሮች መካከል አንድ ፍች ሊኖረው እንደሚችል በመግለጽ አንባቢው የሚመስለውን እንዲመርጥ ከማድረግ የተሻለ ነው።

እንግዲህ የትኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እናንብብ? ኤንአይቪ የተቃና ትርጉም እንደሆነ ለመጠቀም እንሻለን። ጂኤንቢ እና ኤንኤቢም ግልጽ ትርጉሞቹ ናቸው። ከእነዚህ አንዱን ወይም ሦስቱንም ማንበቡ ለትክክለኛ ግንዛቤ ይረዳል። ኤንአይቪ በወንጌል አማኞች ትውፊት ዘንድ ምርጥ ምሁራን የተሰባሰቡበት ኮሚቴ ያከናወነው የትርጉም ሥራ ነው። ኤንኤቢ ደግሞ በአሜሪካ

ካቶሊካውያን ዘንድ በኮሚቴ በተሰባሰቡ ምሁራን ተካሂዷል። ጂኤንቢ ሮበርት ጂ. ብራሽር የተባለ አንድ ምሁር ሌሎችን እያማከረ ለብቻው የተወጣው ግሩም ትርጉም ነው። የዚህ ሰው የሥነ ልሳን ብቃት በትርጉም ሥራ ውስጥ የአቻዊ ተዛምዶን ጠቀሜታ ሊያሳይ ችሏል።

ከእነዚህ አንድ ወይም ከዚያ በላይ እየተጠቀምህ ከኤንኤኤስቢ፥ አርኤስቢ፥ ወይም ኤንአርኤስቢ መካከል ብትጨምር መልካም ነው። እነዚህ ኬጀቪን ለማሻሻል የተደረጉ ጥረቶች ናቸው። ተርጓሚዎቹ የተሻሉ የመጀመሪያ ምንባቦችን በማግኘታቸው በኬጀቪ ውስጥ የነበሩትን የመጀመሪያ ያልሆኑ ምንባቦች አስወግደዋል። ይህም ሆኖ የኬጀቪን ቋንቋ ለመከተልና በመጠኑ ለማሻሻል ጥረት አድርገዋል። አርኤስቢና ኤንአርኤስቢ ከኬጀቪ በጣም የተሻሉ ትርጉሞች ሲሆኑ፥ ኤንኤኤስቢ ኬጀቪን ስለሚመስል የማይሰብና ቀጥተኛ ያልሆነ አተረጓጎም የተንጸባረቀበት ነው።

ከእነዚህ አንድ ወይም ሁለት እየተጠቀምህ ኤንኢቢን ወይም ጂቢን ወይም ሁለቱንም እንድታነብ እንመክርሃለን። ኤንኢቢ በምርጥ የእንግሊዝ ምሁራን የተተረጎመ ሲሆን፥ አሜሪካኖች በቀላሉ በማይረዱቸው የብሪትሽ አገላለጾች የተሞላ ነው። ጂቢ <Jerusalem Bible> ከተባለ የፈረንሳይኛ እትም ወደ እንግሊዝኛ የተተረጎመ ነው። እነዚህ ሁለቱ ከላይ ከተመለከትናቸው የአቻዊ ተዛምዶ ትርጉሞች በላይ ነጻነት ይታይባቸዋል። ይህም ሆኖ፥ ሁለቱም ጠቃሚ ገጽታዎች ስላሏቸው ከሌሎች ትርጉሞች ጋር ልንጠቀምባቸው ይገባል።

በሚቀጥሉት ምዕራፎች የትርጉሙን ዓይነት ካልጠቀስን በስተቀር ኤንኤይቪን የምንጠቀም መሆናችንን እንገልጻለን። በመደበኛነት ኤንኤይቪን እያነበብህ ከሌሎች ሦስት ምድቦች (RSV/NRSV/NASB; GNB/NAB, NEB/JB) ቢያንስ አንዱን የምትጠቀም ከሆነ፥ ማስተዋል ለታከለበት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትና ንባብ ክፍተኛ የሆነ አጀማመር እያሳየህ እንዳለህ እንገነዘባለን።

መልእክቶች፡

ዓውደ ንባባዊ አስተሳሰብ

ስለ ተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ ጽሑፋዊ ቅርጾች የምናካሂደውን ውይይት የአዲስ ኪዳን መልእክቶችን በማጥናት እንጀምራለን። ከመልእክቶች ከምንጀምርባቸው ምክንያቶች አንዱ፡ ለተርጓሚው ቀለል ብለው ስለሚታዩ ነው። ለነገሩ «ሁሉም ኃጢአትን ሠርተዋልና» (ሮሜ 3:23)፤ «የኃጢአት ደመወዝ ሞት ነው» (ሮሜ 6:23)፤ «ጸጋው በእምነት አድኖአችኋል» (ኤፌ. 2:8) ወይም «በመንፈስ ተመላለሱ» (ገላ. 5:16)፤ «በፍቅር ተመላለሱ» (ኤፌ. 5:2) የሚሉትን አሳቦች ለመገንዘብ ተርጓሚ የሚፈልግ ማን ነው?

በሌላ በኩል፡ የመልእክቶች ለትርጉም «መቅለል» በጣም አሳሳች ሊሆን ይችላል። ይህ በተለይም በሥነ አፈታት ደረጃ እውነት ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው የተወሰኑ ክርስቲያኖችን በ1ኛ ቆሮንቶስ መልእክት ለመምራት ቢሞክር ችግሮቹን መመልከቱ እውነት ነው። «የጳውሎስን አሳብ (7:25) እንዴት አድርገን ነው እንደ እግዚአብሔር ቃል የምንወስደው?» የሚሉ ጠያቂዎች ይኖራሉ። በተለይም ጳውሎስ አስተያየት የሰነዘረባቸውን ጉዳዮች የማይወዱ ከሆነ ይህን ለማለት ይነሣሣሉ። ሌሎችም ጥያቄዎች ይሰነዘራሉ። በአሁኑ ወቅት አንድ ሰው ከአንድ ቤተ ክርስቲያን ቢያስወጡት በቀላሉ ወደ ሌላ ቤተ ክርስቲያን ሄዶ ሊቀላቀል ከሚችልበት የዛሬው የቤተ ክርስቲያን ሁኔታ ጋር፤ ወንድምን የመገዘቱ ጉዳይ ከ(ምዕራፍ 5) ጋር ሊዛመድ የሚችለው እንዴት ነው? አንድ ሰው ለሃያኛው ክፍለ ዘመን የጸጋ ስጦታዎች አይሠሩም በሚባልበት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚያመልክ ከሆነ፤ የምዕራፍ 12-14 ጥቅም ምንድን ነው? ሴቶች ሲጸልዩና ትንቢት ሲናገሩ ራሳቸውን መከናኘብ እንደሚገባቸው የሚያስረዱትን የ11:2-16 ምንባቦች እንዴት እንረዳለን? ወይም ደግሞ ለአምልኮ በተሰበሰበው ሕዝብ ፊት መጸለይና ትንቢት መናገር እንደሚችሉ የሚያሳዩትን ግልጽ አሳቦች ከየት እናገኛለን?

ከዚህ አንጻር፡ መልእክቶችን መተርጎም ሁልጊዜም ከሚታሰበው በላይ የከበደ መሆኑ ግልጽ ነው። ስለሆነም ለክርስትና እምነት ካላቸው ጠቀሜታና እጅግ ብዙ ሥነ አፈታታዊ ጉዳዮች የተነሣባቸው ከመሆናቸው ሳቢያ በመጽሐፉ ውስጥ ለምናነሣቸው ሐቲታዊና ሥነ አፈታታዊ ጥያቄዎች ሁሉ እንደ ሞዴሎች አድርገን እንጠቀምባቸዋለን።

የመልእክቶች ባሕርይ

1ኛ ቆሮንቶስን ለመልእክቶች ሐቲት ሞዴል አድርገን ከመጠቀሚያችን በፊት፣ ስለ መልእክቶች ሁሉ (ከአራቱ ወንጌላት፣ ከሐዋርያት ሥራና ከዮሐንስ ራእይ ውጭ ያለው የአዲስ ኪዳን ክፍል) አንዳንድ አጠቃላይ አሳቦች ማስተላለፉ ተገቢ ነው።

በመጀመሪያ ደረጃ፣ መልእክቶች ራሳቸው አንድ ወጥ አለመሆናቸውን መገንዘቡ ጠቃሚ ነው። ከብዙ ዓመታት በፊት አዶልፍ ዴይስማን በብዙ የፓፒሪስ ጥንታዊ የጽሑፍ ግኝቶች ላይ ተመሥርቶ መልእክቶችን ከደብዳቤዎች ለይቷል። «እውነተኛ ደብዳቤዎች» ሲል የጠራቸው ለሕዝብ የሚተላለፉ ጉዳዮች ሳይሆኑ፣ ለተወሰነ ግለሰብ ወይም ግለሰቦች የሚላኩ ነበሩ። መልእክት ግን ከዚህ በተቃራኒ ለሕዝብ የሚሰራጭ የሥነ ጽሑፍ ዘር እንደሆነ አስረድቷል። ዴይስማን ራሱ የጳውሎስ መልእክቶች፣ 2ኛና 3ኛ ዮሐንስ «እውነተኛ ደብዳቤዎች» እንደሆኑ ገልጾአል። ምንም እንኳ አንዳንድ ምሁራን የአዲስ ኪዳን መልእክቶችን እንደዚያ ብሎ መከፋፈሉ አግባብነት የለውም ቢሉም፣ ክፍፍሉ ጠቃሚ ነው። ሮሜና ፊልሞን በይዘት ብቻ ሳይሆን አንዱ ከሌላው በላይ የግል ጉዳዮችን የሚያነሳ በመሆኑ ይለያያሉ። እንዲሁም ደግሞ ከየትኞቹም የጳውሎስ ደብዳቤዎች በላይ 1ኛና 2ኛ ጴጥሮስ የመልእክትነት ባሕርይ አላቸው።

የዚህን ልዩነት ጠቀሜታ ለማወቅ ምናልባትም የጥንቱን ዘመን የደብዳቤ ቅርጽ መመልከቱ ይረዳል። በእኛ ደብዳቤዎች ውስጥ የሚታየው መደበኛ ቅርጽ (ቀን፣ ሰላምታ፣ ማዕከላዊ አካል፣ መደምደሚያና ፊርማ) በዚያን ጊዜም ነበር። በሺህ የሚቆጠሩ ጥንታዊ ደብዳቤዎች የሚያሳዩት ባሕር በአዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኘውን ቅርጽ ነው። (በሐዋርያት ሥራ 15:23-29 የቀረበውን የኢየሩሳሌም ጉባኤ ደብዳቤ ተመልከት።) ቅርጹ ስድስት ክፍሎች ነበሩት።

1. የጸሐፊው ስም (ለምሳሌ፣ ጳውሎስ)
2. የተቀባዩ ስም (ለምሳሌ፣ በቆሮንቶስ ላለች የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን)
3. ሰላምታ (ለምሳሌ፣ ከእግዚአብሔር አባታችን ጸጋና ሰላም ይብዛላችሁ)
4. የጸሎት ምቹት ወይም ምስጋና (ለምሳሌ፣ ሁልጊዜ ስለ እናንተ እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ. . .)

5. ማዕከላዊ አካል

6. የማጠቃለያ ሰላምታና ስንብት (ለምሳሌ፡፡ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ ከእናንተ ጋር ይሁን. . .)

ከዚህ ቅርጽ ውስጥ ሊለዋወጥ የሚችለው አራተኛው ሲሆን፤ ይህም በብዙዎቹ ጥንታዊ ደብዳቤዎች ውስጥ (በ3ኛ የሩሐንስ 2 የሚታየውን ዓይነት) የጸሎት ምኞት ያካተተ ነው። ወይም ደግሞ ምንም እንኳን በጳውሎስ መልእክቶች ውስጥ እንደተለመደው በአንዳንድ ስፍራዎች ምስጋናና ጸሎት ሊኖር ቢችልም (በገላትያ፡ 1ኛ ጢሞቴዎስና ቲቶ እንደሚታየው) ጭራሽ ላይኖር ይችላል። ከአዲስ ኪዳን መልእክቶች መካከል በሦስቱ ውስጥ (ማለትም በ2ኛ ቆሮንቶስ፤ በኤፌሶን፤ በ1ኛ ጴጥሮስ ከራእይ 1:5-6 ጋር ያነጻጽሩ) ምስጋናው የቡራኬን መልክ ይይዛል።

እንደ 1-3 ወይም 6 የመሳሰሉ መደበኛ ቅርጾች የሌሉባቸው የአዲስ ኪዳን መልእክቶች ምንም እንኳን በከፊል መልእክታዊ ቢሆኑም እውነተኛ ደብዳቤዎች ሊሆኑ ያልቻሉ ናቸው። ለምሳሌ ሦስት ክፍል ትራክትና አንድ ክፍል ደብዳቤ እንደሆነ የሚነገርለት የዕብራውያን መልእክት ለተወሰነ የሕዝብ ቡድን ነበር የተላከው (ዕብ. 10:32-34፤ 13:1-25)። ነገር ግን ከምዕራፍ 1-10 ያለው ብዙም ደብዳቤን የማይመስል ሲሆን፤ ክርስቶስ ቀደም ብለው ከተላኩት አገልጋዮች ሁሉ በላይ መሆኑን የሚያስረዳ ጠንካራ ሙግታዊ ስብከት ከተላለፈ በኋላ አንባብያኑ በክርስቶስ ላይ ያላቸውን እምነት አጽንተው እንዲይዙ ተመክረዋል (2:1-4፤ 3:7-19፤ 5:11-6:20፤ 10:19-25)። እንዲያውም ጸሐፊው፡ «የምክርን ቃል እንድትታገሡ እመክራችኋለሁ» ብሏል (13:22)።

1ኛው የሩሐንስ መልእክት ምንም ዓይነት የመደበኛ ደብዳቤ መልክ ካለመያዙ በስተቀር፤ ከዚህ ጋር ተመሳሳይ ነው። ይህም ሆኖ ለተወሰኑ የሕዝብ ቡድኖች የተጻፈ ሲሆን፡- (ለምሳሌ፡፡ 2:7፤ 12-14፤ 19፤ 26ን ተመልከት)፤ የመደበኛ ደብዳቤ ቅርጾች ሁሉ ሲወርድ የመጣበትን ማዕከላዊ አካል ይመስላል። ቁም ነገሩ ለሰፊው የቤተ ክርስቲያን ማኅበረሰብ የተላለፈ ሥነ መለኮታዊ ጽሑፍ አለመሆኑ ነው።

ያዕቆብና 2ኛ ጴጥሮስ እንደ ደብዳቤዎች የተዘጋጁ ቢሆኑም፤ የተለመደውን ዓይነት የሰላምታና የስንብት ፈለግ አይከተሉም። ከዚህም ሌላ ሁለቱም ለተወሰኑ ተደራሲያን ካለመጻፋቸውም በላይ የጸሐፊዎቹ ግላዊ አሳቦች አልተንጸባረቁባቸውም። እነዚህ ለአዲስ ኪዳን «መልእክቶች» ተስማሚ ምሳሌዎች ናቸው። ይህም ለጠቅላላው የቤተ

ከርስቲያን ምእመናን /ምንም እንኳ 2ኛ ጳጳሮስ የክርስቶስ ምጽአት እንደሌለ ለሚናገሩ ሰዎች የተሰጠ ምላሽ ቢመስልም (3:1-7)/ የተላለፈ መልእክት ነው። በሌላ በኩል፣ ያዕቆብ የሙግት ይዘት ስለሌለው በተለያዩ የሥነ ምግባር ጉዳዮች ላይ ትምህርት የሚሰጥ የሰብከቶች ስብስብ ይመስላል።

ከእንደዚህ ዓይነት የዘርፍ ልዩነቶች ባሻገር ግን ሁሉም መልእክቶች የሚጋሩት አንድ ነጥብ አለ። ይህም መልእክቶችን ለመወሰንም ሆነ ለመተርጎም ወሳኝ ነው። ይህም መልእክቶች ሁሉ በወቅታዊ ጉዳዮች ላይ ያተኮሩ ሰነዶች (occasional documents) መሆናቸው ነው። እነዚህ ሁኔታዎች ደግሞ የአንደኛው ክፍለ ዘመን ጉዳዮች ናቸው። ምንም እንኳ የመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ ያረፈባቸውና ከዚህም የተነሣ ለሁልጊዜም የሚያገለግሉ ቢሆኑም፣ ከጸሐፊው ዓውደ ንባብ ለመጀመሪያዎቹ ተደራሲያን ዓውደ ንባብ መተላለፋቸው ግልጽ ነው። አንዳንድ ጊዜ አተረጓጎማቸውን አስቸጋሪ የሚያደርገውም ይኸው ነው። በወቅታዊ ሁኔታዎች ላይ የተመሠረቱና በመጀመሪያው ምእተ ዓመት ለነበሩት ተደራሲያን የተጻፉ መሆናቸው።

ከሁሉም በላይ የወቅታዊነት ሁኔታቸው ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። ይህም ማለት ከደራሲው ወይም ከተደራሲያኑ ወገን ለጽሑፉ መነሻነት ያገለገሉ ሁኔታዎች ነበሩ ማለት ነው። ሁሉም የአዲስ ኪዳን መልእክቶች ማለት ይቻላል፣ በተደራሲያኑ አካባቢ ከተፈጠሩት ሁኔታዎች ላይ የተጻፉ ናቸው። (ምናልባት ፊልሞና፣ ያዕቆብና የሮሜ መልእክቶች ከዚህ የተለዩ ሊሆኑ ይችላሉ።) ብዙውን ጊዜ ለመልእክቶች መከሰት ምክንያት የሚሆነው ሁኔታ እርማት የሚገባው ባሕርይ፣ መስተካከል የሚገባው ዶክትሪናዊ ስሕተት፣ ወይም ተጨማሪ ማብራሪያ የሚያስፈልገው በአሳብ መተላለፍ ነበር።

መልእክቶችን ለመተርጎም ከምንቸገርባቸው ምክንያቶች ብዙዎቹ ከዚህ ባሕርያቸው የመነጨ ናቸው። መልሶች ቢኖሩንም ጥያቄዎቹ ወይም ችግሮቹ ምን እንደነበሩ፣ ወይም ችግር ኖሮ እንደሆነ ለማወቅ ያዳግተናል። ይህ አንደኛው ተናጋሪ ስልክ ላይ የተጠቀመባቸውን ቃላት በመስማት በዚያኛው የስልኩ ጫፍ ማን እንደነበርና ምን እንደተናገረ ለመገንዘብ እንደ መሞከር ነው። ይህም ሆኖ፣ የምናጠናው ምንባብ ለየትኛው ጥያቄ መልስ እየሰጠ እንደሆነ ለማወቅ የግድ «በዚያኛው ጫፍ» የተነገሩትን ቃላት ለመስማት መሞከሩ መልካም ነው።

እዚህ ላይ አንድ ተጨማሪ አሳብ ማከሉ ጠቃሚ ይሆናል። መልእክቶች በወቅታዊ ሁኔታዎች ላይ የማተኮር ባሕርይ አላቸው

ስንል በቀዳሚነት ሥነመለኮታዊ አይደሉም ማለታችን ነው። መልእክቶች የጳውሎስ ወይም የጳጥሮስ ሥነ መለኮት ማጠቃለያዎች አይደሉም። በአስከትሎት መልክ የተላለፈ ሥነ መለኮታዊ መልእክት ቢኖርም፣ የተከሰተውን ችግር ለማቃለል። የታሰበ «ገቢራዊ ሥነ መለኮት» ነው። ይህ ከሌሎች ስፍራዎች ሁሉ በላይ የጳውሎስ ሥነ መለኮት ተግልቶ በቀረበበት የሮሜ መልእክት ውስጥም ሳይቀር የሚታይ ነው። ይሁንና፣ ይህ ከአሕዛብ ሐዋርያነቱ ጋር የተያያዘ መጠነኛ ሥነ መለኮታዊ መልእክቱ ብቻ እንደሆነ ልንመለከት እንችላለን። በዚህም አሕዛብ እንዴት ወደ እግዚአብሔር ጸጋ ሊመጡ እንደሚችሉና ይህም እንዴት ከ«ሕግ» እንደሚዛመድ ለማሳየት ጳውሎስ በሮሜ መልእክት ውስጥ «ጽድቅ»ን እንደ ዋንኛ አሳብ የገለጸበት ነው። በሮሜ (15 ጊዜ) እና በገላትያ (8 ጊዜ) በብዛት የተጠቀሰው የጽድቅ አሳብ በሌሎች የጳውሎስ መልእክቶች ውስጥ ሁለት ጊዜ ብቻ ተጠቅሷል (1ኛ ቆሮ. 6:11፤ ቲቶ 3:7)።

ስለሆነም አንድ ሰው የክርስትና ሥነ መለኮትን ለማግኘት ወደ መልእክቶች ደጋግሞ ሊሄድና ብዙ ነገሮችን ሊመለከት ይችላል። ይሁንና፣ በቀዳሚነት ክርስቲያናዊ ሥነ መለኮትን ለማስተላለፍ የተዘጋጁ አለመሆናቸውን ማጤኑ ተገቢ ነው። በመልእክቶች ውስጥ የሚገኘው ሥነ መለኮት ሁልጊዜም አንድን ጉዳይ ለማቃለል የቀረበ ነው። ይህ በአሁንዚ ላይ ስለሚኖረው አስከትሎት በሚቀጥለው ምዕራፍ ውስጥ እንነጋገራለን።

እነዚህ ቀዳማዊ ሁኔታዎች እያሉ የመልእክቶችን ያኔዚያ መሥራት ወይም ያኔዚያዊ ንባብ ማካሄድ የሚቻለው እንዴት ነው? ከዚህ በኋላ 1ኛ ቆሮንቶስን ወስደን ለጥናታችን እንጠቀምበታለን። ሁሉም መልእክቶች እንደ 1ኛ ቆሮንቶስ አለመሆናቸውን ብናውቅም፣ ስለ መልእክቶች ሊነሡ የሚገቡ ጥያቄዎች ሁሉ በዚህ ክፍል ውስጥ እንደተነሡ እንገነዘባለን።

ታሪካዊ ዓውድ

ስለ የትኞቹም መልእክቶች አንድ ሰው ሊያነሣ የሚገባው ጉዳይ ደራሲው ስለሚናገረው ሁኔታ ጊዜያዊ መልሶ የማዋቀር ተግባር የሚመለከት ሊሆን ይገባል። ጳውሎስ 1ኛ ቆሮንቶስን እንዲጽፍ የገፋፋውና በቆሮንቶስ የነበረው ሁኔታ ምን ነበር? ስለ ሁኔታቸው እንዴት ሊያውቅ ቻለ? ከእነርሱ ጋር ምን ዓይነት ግንኙነት ነበረው? እርሱና ተደራሲያኑ በዚህ ደብዳቤ የሚያነሡት ጉዳይ ምንድን ነው? ለእንደዚህ ዓይነት ጥያቄዎች ምላሽ ማግኘት ይኖርብሃል? ይህንን ለማድረግ የምትወስደው እርምጃ ምንድን ነው?

በመጀመሪያ፡ ስለ ቆሮንቶስና ስለ ሕዝቧ የምትችለውን ያህል ለማወቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ወይም የማብራሪያ መጽሐፍን መግቢያ ማንበብ ይኖርብሃል። ከሌሎች ነገሮች በተጓዳኝ ቆሮንቶስ በጥንት ከተሞች መመዘኛ በአንጻራዊነት ወጣት ከተማ እንደነበረችና ጳውሎስ መጀመሪያ በጎበኛት ጊዜ፣ የ94 ዓመታት ዕድሜ እንደነበራት ልትገነዘብ ያሻል። ነገር ግን ለንግድ አመቺ ስፍራ በመሆኗ ምክንያት የብዙ ሕዝብና ባሕል መከማቻ፣ ሀብታም፣ የሥነ ጥበብ ማዕከል፣ ሃይማኖታዊ (ቢያንስ 26 ቤተ መቅደሶችና ቤተ ጣዖታት ነበሩባት) እና በስሜታዊ እርካታ ላይ የምታተኩር ከተማ ነበረች። ትንሽ ካነበብህና ምናባዊ ግንዛቤ ካዳበርህ በኋላ በመጠኑ ኒውዮርክ፣ ሎስአንጅለስንና ላስቬጋስን የምትመስል ከተማ እንደሆነች ትገነዘባለህ። ይህም በገጠር ላለች ቤተ ክርስቲያን የተጻፈ ደብዳቤ አለመሆኑን እንድትገነዘብ ይረዳሃል። በሁሉም ገጾች ላይ የሰፈረውን አላብ ለመገንዘብ በምትሞክርበት ጊዜ ይህንን ሁሉ ልብ ማለት ይኖርብሃል።

ሁለተኛ፡ በተለይ ጥናት በምታካሂድበት ጊዜ ጠቅላላውን ምንባብ በአንድ ጊዜ የማንበብ ልማድ ልታዳብር ይገባል። ይህ በአንድ ሰዓት ሊጠናቀቅ የሚችል ተግባር ቢሆንም ሌላ የማካካሻ መንገድ የለውም። ይህ ማንም ሰው ሌሎችን ደብዳቤዎች የሚያነብበት ዓይነት ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ደብዳቤም የተለየ አይደለም። በምታነብበት ጊዜ የምትፈልጋቸው አንዳንድ ነገሮች ቢኖሩም፣ በዚህ ጊዜ የምታነበው የሁሉንም ዓረፍተ ነገር ወይም ቃላት ፍች ለማወቅ አይደለም። መጀመሪያ ልትጨብጥ የሚገባህ ትልቁን እይታ ነው።

የማንበብንና የመልሶ ማንበብን አስፈላጊነት አጽንኦት ሰጥተን ልንጨርስ አንችልም። መልእክቱን ምክንያታዊ (ሎጂካል) በሆኑ ክፍሎች ከከፋፈልህ በኋላ የእያንዳንዱን ክፍል ጥናት በተመሳሳይ መንገድ ልታካሂድ ትችላለህ። ዓይኖችህን ከፍተህ አንብብ! ደጋግመህ አንብብ!

ጠቅላላውን መልእክት ማንበቡ ጥቂት፣ በጣም ጥቂት የማስታወሻ አሳቦችን ከጥቅሶቹ ጋር ለማስፈር ይረዳሃል። ይህም በአእምሯቸው ማስታወሻ መውሰድ ለማይችሉት ሰዎች ጠቃሚ ነው። ትልቁን ሥዕል ለማግኘት በምታነብበት ጊዜ ልታስታውሳቸው የሚገቡህ ነገሮች የትኞቹ ናቸው? የዚህ ንባብ ዓላማ ችግሩን መልሶ ማዋቀር እንደሆነ አስተውል። ስለዚህ አራት ዓይነት ማስታወሻዎችን ብትወስድ መልካም ነው።

1. ስለ መልእክቱ ተቀባዮች ምን አስተዋልህ? ለምሳሌ፣ አይሁዳዊ ወይም ግሪካዊ፣ ሀብታም ወይም ባሪያ፣ ችግሮቻቸው፣ አመለካከቶቻቸው፣ ወዘተ. . .

2. የጳውሎስ አመለካከቶች

3. ለመልእክቱ መጻፍ የተጠቀሰው ሁነኛ ሁኔታ

4. የመልእክቱ ተፈጥሯዊና ምክንያታዊ አከፋፈሎች

ይህን ሁሉ በአንድ ጊዜ መፈጸሙ የሚከብድህና በአንድ ጊዜ የማንበቡን ጥቅም የሚያሳጣህ ከሆነ፣ መጀመሪያ አንብበውና በኋላ የቅኝት ንባብ በማካሄድ እነዚህን ነጥቦች አውጣ። ከላይ በቀረበው የአራት ዓይነት ማስታወሻዎች መርህ መሠረት የሚከተሉትን ዓይነት ነገሮች ልታጤን ትችላለህ።

1. አንዳንድ አይሁዶች በመካከላቸው ቢኖሩም የቆሮንቶስ አማኞች በአብዛኛው አሕዛብ ናቸው (6:9-11፤ 8:10፤ 12:2፣ 13)፤ እውቀትና ጥበብ ይወዳሉ (1:18-2:5፤ 4:10፤ 8:1-13፤ ለዚህም ነው በ6:5 ምፀታዊ አገላለጽ የቀረበው)፤ ኩሩዎችና ትዕቢተኞች በመሆናቸው (4:18፤ 5:2፣ 6) ጳውሎስ ላይ ሊፈርዱ ችለዋል (4:1-5፤ 9:1-18)፤ ነገር ግን ብዙ ውስጣዊ ችግሮች አሉባቸው።

2. የጳውሎስ አመለካከት በተግሣጽ (4:8-21፤ 5:2፤ 6:1-8)፣ በልመና (4:14-17፤ 16:10-11) እና በምክር (6:18-20፤ 16:12-14) መካከል ይዋኸቃል።

3. ለመልእክቱ መጻፍ ምክንያት የሆነውን ሁኔታ ከ1:10-12 ልትመለከት ትችላለህ። ጳውሎስ ከቀሎዴ ቤተሰቦች እንደሰማ ገልጾአል። በ5:1ም መረጃው ከሰዎች መገኘቱን ያስረዳል። በ7:1፣ «ስለ ጻፋችሁልኝስ ነገር» ደግሞ ከቤተ ክርስቲያኒቱ ደብዳቤ እንደደረሰው ያሳያል። «ስለ» የሚለውን ከ7:25፤ 8:1፤ 12:1፤ 16:1 እና 16:12 ልታጤን ትችላለህ። ምናልባትም በደብዳቤያቸው ስለ እነዚህ ጉዳዮች ጠይቀውት ተራ በተራ ምላሽ እየሰጠ ይሆናል። አንድ ተጨማሪ ነገር፣ በ16:17 ስለ እስጢፋኖስ፣ ፈርዶናጥስና አካይቆስም መምጣት የተገለጸውን አስተውለሃል? ጳውሎስ አማኞች ለእስጢፋኖስ እንዲገዙ ስለሚጠይቅ (ቁ. 16)፣ እነዚህ ሰዎች (ቢያንስ እስጢፋኖስ) የቤተ ክርስቲያኒቱ አገልጋዮች ነበሩ ማለት ነው። ምናልባትም እንደ ይፋዊ የልዑካን ቡድን ደብዳቤውን ይዘው የመጡት እነርሱ ሳይሆኑ አይቀሩም።

እነዚህን ነገሮች ሁሉ ካልያዝህ ተስፋ አትቁረጥ። እኛ በዚህ ጉዳይ ላይ ብዙ ስለሠራን በቀላሉ እንረዳለን። ዋናው እንደዚህ ዓይነት ፍንጮችን ለመመልከት ዓይኖችህን ከፍተህ ማንበብህ ነው።

4. አሁን መልእክቱን በአስተዋጽኦ መልክ ወደ ማዘጋጀቱ አስፈላጊ ተግባር እንሄዳለን። ይህንን መልእክት በተሰማሚ ክፍሎች ከፋፍሎ ማንበቡ ቀላል ስለሆነ፣ ይህ በተለይ ለ1ኛ ቆሮንቶስ አስፈላጊ ነው። ሁሉም የጳውሎስ መልእክቶች በተለያዩ ጉዳዮች የተዋቀሩ ባይሆኑም እንዲህ ዓይነቱ ተግባራዊ አስተዋጽኦ ሁልጊዜም ጠቃሚ ነው።

መጀመር የሚያስፈልገው ከግልጽ ዐበይት ክፍፍሎች ነው። 1ኛ ቆሮንቶስን አስመልክቶ 7:1 ትልቅ ፍንጭ ነው። እዚህ ላይ ጳውሎስ የቤተ ክርስቲያን ሰዎች ደብዳቤ እንደ ጻፉለት ስለሚናገር፡ በ1:10-12 እና 5:1 የቀረቡለትን አሳቦች ስለሚገልጽ፡ ከምዕራፍ 1-6 ያለው ክፍል የቀረቡለትን ጥያቄዎች የመለሰበት እንደሆነ ልናስብ እንችላለን። በመልእክቱ ውስጥ ላሉት ሌሎች ክፍፍሎች ሁሉ ፍንጭ የሚሰጡን የመግቢያ ሐረጎችና ርዕስ ጉዳዮች ናቸው። በመጀመሪያዎቹ 6 ምዕራፎች ውስጥ 4 እንዲህ ዓይነት ነገሮች አሉ።

የክፍፍል ችግር በቤተ ክርስቲያን (1:10-4:21)

የዜማዊው አማኝ ችግር (5:1-13)

የክስ ችግር (6:1-11)

የምኞት ችግር (6:12-20)

ቀደም ብለን «ስለ» የሚለውን የመግቢያ ፎርሙላ በማንሣት ከምዕራፍ 7-16 ያሉትን አብዛኞቹን የክፍፍል ፍንጮች ተመልክተናል። በዚያ ፎርሙላ ያልቀረቡ ጉዳዮች ሦስት ሲሆኑ፣ እነዚህም 11:2-16፣ 11:17-34 እና 15:1-58 ናቸው። ምናልባት በምዕራፍ 11 (ቢያንስ 11:17-34) ለጳውሎስ የተነገሩ ቢሆኑም፣ ከምዕራፍ 8 እስከ 14 ያለው ነገር ሁሉ በአንድም ሆነ በሌላ በኩል ከአምልኮ ጋር የተያያዘ በመሆኑ በዚህ ምድብ ውስጥ ገብቷል። ምዕራፍ 15 ላይ ለተነሣው ጥያቄ የተሰጠ መልስ ይሁን አይሁን መለየቱ አስቸጋሪ ነው። ጳውሎስ የሚጠቅሰው ሪፖርቱን ይሆን ደብዳቤውን ስለማይታወቅ በቁጥር 12 «ከእናንተ አንዳንዶቹ፡-ትንሣኤ ሙታን የለም እንዴት ይላሉ?» የሚለው አሳብ ብዙም አይረዳንም። ይህም ሆነ ያ የቀረው የደብዳቤው ክፍል እንደሚከተለው በቀላሉ በአስተዋጽኦ መልክ ሊደራጀ ይችላል።

በጋብቻ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ባሕርይ (7:1-24)

ስለ ደናግል (7:25-40)

ለጣዎት ስለ ተሠዋ ምግብ (8:1-11:1)

በቤተ ክርስቲያን ስለ ሴቶች ራስ መሸፋፈን (11:2-16)

በቅዱስ ቁርባን ፊት ስለሚካሄድ በደል (11:17-34)

ስለ መንፈሳዊ ስጦታዎች (12-14)

የአማኞች አካላዊ ትንሣኤ (15:1-58)

ስለ ምጽዋት (16:1-11)

ስለ አጵሎስ መመለስ (16:12)

የግጠቃለያ ምክሮችና ሰላምታዎች (16:13-24)

የኤን አይ ቪን አከፋፈል ተከትለህ በ7:25 ላይ ያለውን አሳብ አልፈህ ይሆናል። ወይም ከ1-4፣ 8-10 እና 12-14 ያሉትን ምዕራፎች በተመሳሳይ ቡድኖች ውስጥ አስገብተህ ይሆናል። ነገር ግን፣ እነዚህ የኋለኞቹ ሦስት ክፍሎች የተሟሉ ክፍሎች እንደሆኑ አስተዋልህ? ለምሳሌ፣ የተወሰኑ መንፈሳዊ ስጦታዎች በቁጥር 1-2 እና 8 በመጠቀሳቸው ምዕራፍ 13 እንዴት ከምዕራፍ 12-14 ያለው የአከራካሪው ክፍል አካል ሊሆን እንደቻለ አስተውል።

ከመቀጠላችን በፊት ሁለት ነገሮችን በጥንቃቄ ማስተዋሉ ተገቢ ነው። (1) በጳውሎስ መልእክቶች ውስጥ እንደዚህ የተለያዩ ጉዳዮችን የሚያነሳበት ሌላው ክፍል 1ኛ ተሰሎንቄ 4-5 ነው። ብዙውን ጊዜ ሌሎቹ መልእክቶች አንድ ረዥም የክርክር ነጥብ ይዘው ይሁን እንጂ አከራካሪ ነጥብ አንዳንድ ጊዜ አያሌ ግልጽ ክፍሎች አሉት። (2) ይህ አስተዋጽኦ ጊዜያዊ ብቻ ነው። ለመልእክቱ መጻፍ የሚጠቀሰውን ምክንያት (ማለትም ሪፖርት እና ደብዳቤ) የምናውቀው ላይ ላዩን ብቻ ነው። ለማወቅ የምንፈልገው ግን ጳውሎስ እነዚህን ምላሾች እንዲሰጥ ያነሳሁትን የቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ችግሮች ግላዊ ትክክለኛ ባሕርይ ነው። ስለሆነም ለአሁኑ በአንደኛው ጉዳይ ማለትም ከ1-4 በተጠቀሰው የክፍፍል ጉዳይ ላይ ስናተኩር እንቆያለን።

የ1ኛ ቆሮንቶስ 1-4 ታሪካዊ ዓውድ

የመልእክቱን ጥቂት ክፍሎች በምታጠናበት ጊዜ ከዚህ በላይ ያደረግነውን ነገር በአብዛኛው መድገም ይኖርብሃል። ለእያንዳንዱ ትምህርት የቤት ሥራ የምንሰጥህ ቢሆን የሚከተለውን ይመስላል። (1) 1ኛ ቆሮንቶስ ከምዕራፍ 1-4 ቢያንስ ሁለት ጊዜ (ከሁለት የተለያዩ

የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ቢሆን ይመረጣል) አንብብ። የጠቅላላውን ጉዳይ «ስሜት» ለማግኘት የሚያስችል ትልቅ ሥዕል ለመጨበጥ እያነበብህ መሆኑን አትዘንጋ። ለሁለተኛ ጊዜ (ባሉህ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ሁሉ ለማንበብ ከፈለግህ ለሦስተኛ ወይም ለአራተኛ ጊዜም ልታነብ ትችላለህ) ካነበብህ በኋላ፣ (2) ስለ ተደራሲያንና ስለ ችግራቸው ፍንጭ የሚሰጡህን ነገሮች ሁሉ በማስታወሻ ደብተርህ ውስጥ አስፍር። እዚህ ጋ ሁሉንም ነገር በደንብ ለመዳሰስ ልትሞክርና ምንም ተዛማጅነት የሌላቸውን ነገሮች ልታስወግድ ይገባል። (3) ከዚያም የጳውሎስን ምላሽ ርእሰ ጉዳይ የሚያመለክቱትን ቁልፍ ቃላትና የተደጋገሙ ሐረጎች ዘርዘር።

ይህንን ክፍል በሞዴልነት ከመረጥንባቸው ምክንያቶች አንዱ ለአብዛኛው የ1ኛ ቆይታቸው ክፍል ወላኝ በመሆኑ ብቻ ሳይሆን ከባድ በመሆኑም ነው። ችግሩን ለመመልከት ዓይኖችህን ከፍተህ ጠቅላላውን ክፍል በጥንቃቄ ካነበብህ ምንም እንኳን ጳውሎስ ችግሩን በመግለጽ ቢጀምርም (1:10-12) የምላሹ አጀማመር (1:18-3:4) ከችግሩ ጋር የሚዛመድ ባለመሆኑ ስለ ጉዳይ ተስፋ ልትቆርጥ ትችላለህ። እንዲያውም ጳውሎስ ጣልቃ የገባ የሚመስለውን አሳብ (1:18-3:4) ካለማዳበሩም በላይ፣ የማጠቃለያ ክፍል በሆነው በ3:18-23 «ጥበብ» እና «ሞኝነት» (በ1:18-3:4) ያለው ክፍል ቁልፍ አሳቦች) ከሰዎች ትምክህት ጋር ከመዛመዳቸውና ጳውሎስ፣ አጵሎስና ኬፋ ከመጠቀሳቸው በቀር 1:18-3:4 ከተነሣው አሳብ ያፈነገጠ ጉዳይ ሊመስል ይችላል። ስለሆነም ችግሩን መገንዘብ የሚቻልበት ዋናው መንገድ የቀረቡት አሳቦች ሁሉ እንዴት እንደሚስማሙ መረዳት ነው።

መጀመር የሚያስፈልገው ጳውሎስ የሚናገራቸውን ነገሮች በመዘርዘር ነው። በ1:10-12 በመሪዎቻቸው ስም መለያየታቸውን ያስረዳል (3:4-9፤ 3:21-22፤ 4:6)። ነገር ግን ከፍፍሉ በአሳብ የመለያየት ጉዳይ ብቻ እንዳልሆነ አስተውለሃል? እንዲያውም ይጣሉ (1:12፤ 3:3) እና በመሪዎቻቸው ይታበዩ ነበር (4:6ን ከ3:12 ጋር አነጻጽር)።

ይህ ሁሉ ግልጽ ይመስላል። ነገር ግን ችግሩን ለማግኘት እየተጠነቀቅን በምናበብበት ጊዜ ሁለት ተጨማሪ ነገሮችን ልናገኝ ይገባል።

1. በ4:1-5 እና 4:18-21 እንደሚታየው፣ በጳውሎስና በቤተ ክርስቲያኒቱ መካከል አንዳች መጥፎ መንፈስ ያለ ይመስላል። ይህንን ከግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ጠቡ አንዱ ጳውሎስን፣ ሌላው አጵሎስን

የመምረጡ ጉዳይ ሳይሆን፤ ጳውሎስን መቃወማቸው ጭምር እንደሆነ መረዳት ይቻላል።

2. በዚህ ክፍል ከሚገኙት ቁልፍ ቃላት አንዱ ጥበብ ነው። (ይህ ቃል ከምዕራፍ 1-3 26 ጊዜ የተጠቀሰ ሲሆን፤ በሌሎች የጳውሎስ መልእክቶች ሁሉ ውስጥ 18 ጊዜ ብቻ ተጠቅሷል።) ይህ ቃል የትችት እንጂ የተወዳጅነት መገለጫ እንዳልሆነ ግልጽ ነው። እግዚአብሔር የዚህን ዓለም ጥበብ እንዳሳፈረው ተመልክቷል (1:18-22; 27-28; 3:18-20)። ይህንንም ያደረገው በመስቀሉ (1:18-25)፤ የቆሮንቶስን አማኞች በመምረጡ (1:26-31) እና በጳውሎስ ስብከት ደካማነት (2:1-5) ተግባራዊ አድርጓል። ክርስቶስ በመስቀሉ አማካኝነት ለእኛ የእግዚአብሔር ጥበብ ሆኖልናል (1:30)። ይህም ጥበብ የተገለጸው መንፈሱ ላለባቸው ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት ነበር (2:10-16)። ጳውሎስ በሙግቱ ውስጥ ጥበብን በዚህ መንገድ መጠቀሙ ይህም የክፍፍል ችግር አካል እንደሆነ ያመለክታል። ግን እንዴት? ቢያንስ በመሪዎች ጉዳይና በጥበብ ምክንያት ጳውሎስን በመቃወም ክፍፍሉን ያካሄዱ እንደነበር ልንገምት እንችላለን።

ከዚያ በላይ የምንለው ነገር ሁሉ ከመላ ምት ወይም ከትምህርታዊ ግምት አያልፍም። ጥበብ ለፍልስፍናም ከፊል ሙያዊ ቃል ስለሆነና በጳውሎስ ዘመን የግሪኩን ዓለም የሞሉ የተለያዩ ተዘዋዋሪ ፈላስፋዎች ስለነበሩ፤ የቆሮንቶስ አማኞች አዲስ የክርስትና እምነታቸውን እንደ አዲስ «መለኮታዊ ጥበብ» ማሰብ ጀምረው ሊሆን ይችላል። ይህም መሪዎቻቸውን እንደ ተጓዥ ፈላስፋዎች በተራ ስብአዊ መመዘኛዎች እንዲገመገሙ አደረጋቸው። ነገር ግን ይህ ግምታዊ ገለጻ ጠቃሚ ሊሆን ቢችልም፤ ምንባቡ በቀጥታ ከሚያስተላልፈው አሳብ ያለፈ መሆኑ ግልጽ ነው።

ከጳውሎስ መልስ ሦስት ጠቃሚ ነገሮችን በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል። (1) በ3:5-23 መሠረት፤ የቆሮንቶስ አማኞች የቤተ ክርስቲያንን አመራር ባሕርይና አገልግሎት ሙሉ ለሙሉ በተዛባ መልኩ ተረድተውት ነበር። (2) በተመሳሳይ ሁኔታ ከ1:18-3:4 እንደሚታየው የወንጌሉም መሠረታዊ ባሕርይ አልገባቸውም ነበር። (3) 4:1-21 እንደሚለው ደግሞ ስለ ጳውሎስና ከእርሱ ጋር ስለነበራቸው ግንኙነት የሰጡት ፍርድ ትክክለኛ ባለመሆኑ ከእርሱ ጋር የነበራቸውን ግንኙነት እንደገና መገምገም ያስፈልጋቸው ነበር። በዚህም ወደ ጳውሎስ ምላሽ ግምገማ እንደተሸጋገርን ትገነዘባለሁ።

ሥነ ጽሑፋዊ ዓውድ

በመልእክቶች ጥናት ውስጥ ቀጣዩ እርምጃ የጳውሎስን ሙግት ከላይ ለቀረበው ጊዜያዊ ችግር እንደተሰጠ መልስ አድርጎ መውሰድ ይሆናል። በምዕራፍ 1 ላይ እንደምታስታውሰው ይህ መጀመሪያ በምሁራን ሥራዎች ላይ ሳትደገፍ በግልህ ልትወጣው የምትችለው ነው።

ለዚህ ክፍለ «ትምህርት» የቤት ሥራ ብንሰጠህ ኖሮ የሚከተለውን ይመስል ነበር። በ1ኛ ቆሮንቶስ 1:10-4:21 የተጠቀሰውን የክርክር ነጥብ አንቀጽ በአንቀጽ ለይና ለጠቅላላው ክርክር የሚያበረክቱትን አስተዋጽኦ በአንድ ወይም በሁለት ዐረፍተ ነገሮች ግለጽ። ወይም ጳውሎስ ለክፍፍል ችግር ለሚያቀርበው ምላሽ እንዴት እንደሚያገለግሉ ግለጽ።

አንቀጾችን እንደ ተፈጥሯዊ የአሳብ አሐዶች ብቻ ሳይሆን በተለያዩ መልእክቶች ውስጥ የሚገኘውን አሳብ ለመረዳት ወሳኝ ቁልፎች አድርገህ መገንዘብ ይኖርብሃል። እዚህ ጋ ደጋግመህ መጠየቅ ያለብህ ነገር ቢኖር፣ «መልእክቱ ምንድን ነው?» የሚለውን እንደሆነ ታስታውሳለህ። ስለሆነም ሁለት ነገሮችን መቻሉ ጠቃሚ ነው። (1) የእያንዳንዱን ዐረፍተ ነገር ይዘት ጨምቀህ አስቀምጥ። ጳውሎስ በዚህ አንቀጽ ውስጥ የሚለው ምንድን ነው? (2) በሌላ አንድ ወይም ሁለት ዐረፍተ ነገሮች ጳውሎስ በዚህ ስፍራ ይህንን ለምን እንዳለ ምክንያትህን ጻፍ። ይህ ይዘት ለጠቅላላው አሳብ ምን አስተዋጽኦ ያበረክታል?

ለጠቅላላው የ1ኛ ቆሮንቶስ ምዕራፍ 1-4 ይህንን በዚህ ስፍራ ልናደርግ ስለማንችል፣ በሁለተኛው የጳውሎስ ምላሽ ክፍል (3:5-16) ውስጥ ወደሚገኙት ሦስት ወሳኝ ምዕራፎች እንሸጋገራለን። እስከዚህ ነጥብ ድረስ ጳውሎስ በመንፈስ ቅዱስ ምሪት የወንጌሉን እምብርት በማመልከት የቆሮንቶስን አማኞች ብቃት የጎደለው ግንዛቤ ለማስተካከል ሞክሯል። ይህንንም ያደረገው የተሰቀለው መሢሕ ከሰው ጥበብ በላይ መሆኑን በማመልከት ነበር (1:18-25)። ይህም እግዚአብሔር ሕዝቡን ከጠራበት መንገድ ጋር ተነጻጽሮ ተገልጾል። ክፍሉን ስንመለከት ጳውሎስ ለሕዝቡ፣ «ወንጌሉ አዲስ ዓይነት ጥበብ ይመስላችኋል? እንዴት እንደዚያ ሊሆን ይችላል? አዲስ የእግዚአብሔር ሕዝብ ትሆኑ ዘንድ በጥበብ ስም ሊጠራችሁ የሚችል ማን ነው?» የሚል ይመስላል። የጳውሎስ ስብከት ራሱ ለዚህ መለኮታዊ ግጭት በማብራሪያነት ያገለግላል (2:1-5)። ጳውሎስ በ1:6-16 እንደሚያረጋግጥላቸው ይህ ሁሉ ጥበብ መሆኑ አይካድም። ይሁንና፣

ይህ መንፈስ ቅዱስ በውስጣቸው ላላቸው የእግዚአብሔር አዲስ ሕዝብ የተገለጠ ጥበብ ነው። የቆሮንቶስ ክርስቲያኖች በውስጣቸው መንፈስ ቅዱስ ስላላቸው መንፈስ ቅዱስ እንደሌለባቸው ሰዎች የሚወስዱቸውን እርምጃዎች እንዲያቆሙ ለመሸጋገሪያነት በተጠቀመው አሳብ ያሳስባቸዋል (3:1-4)። የጳውሎስና አጵሎስ መጨቃጨቅ ሰብአዊ ፍጡራን መሆናቸውን ብቻ የሚያሳይ ነበር።

በዚህ ሙግት ውስጥ ቀጣዮቹ ሦስት አንቀጾች የሚያገለግሉት እንዴት ነው? የ3:5-9 ይዘት የሚገልጸው የሚጣሉባቸውን መሪዎች ባሕርይና አገልግሎት ነው። ጳውሎስ የቆሮንቶስ ክርስቲያኖች ከሚያስቡት ባሻገር፣ እነዚህ ሰዎች ጌቶች ሳይሆኑ አገልጋዮች እንደሆኑ አጽንኦት ሰጥቶ ያስረዳል። ከቁጥር 6-9 ከእርሻ በተወሰደ ምስያ ስለ አገልግሎታቸው ደረጃ የቆሮንቶስን አማኞች የተሳሳተ ግንዛቤ የሚጋፉ ሁለት ነጥቦችን ያስተላልፋል። (1) ምንም እንኳ ሥራዎቻቸው ቢለያዩና እያንዳንዳቸውም የየራሳቸውን «ሽልማት» የሚቀበሉ ቢሆኑም፣ ጳውሎስና አጵሎስ ተመሳሳይ ተግባር በማከናወን ላይ ነበሩ። (2) ቤተ ክርስቲያንን፣ አገልጋዮችንና ዕድገትን ጨምሮ ሁሉም ነገርና ሁሉም ሰዎች የእግዚአብሔር ናቸው።

እነዚህ ሁለት ነጥቦች ለችግሩ እንዴት ወሳኞች እንደሆኑ አስብ። ቤተ ክርስቲያንን በመሪዎቿ ምክንያት ከፋፍለዋት ነበር። ይሁንና፣ እነዚህ መሪዎች ሰዎችን የሚገዙ ጌቶች አልነበሩም። እነዚህ የተለያዩ ተግባራትን ቢያከናውኑም እንኳ በአንድ መስክ ላይ የተሰማሩ ሠራተኞች ነበሩ። እንደ ቆሮንቶስ አማኞች ሁሉ እነዚህም አገልጋዮች የእግዚአብሔር ናቸው።

አንቀጾችን ለማሰብ ካለመቻል የተነሣ ብዙውን ጊዜ በተሳሳተ መንገድ የሚተረጎም ሌላው ምንባብ 3:10-15 ነው። ሁለት ነገሮችን አስተውል። (1) በቁጥር 9 መጨረሻ ላይ ጳውሎስ ዘይቤውን ከእርሻ ወደ ሕንጻ ይቀይራል። ይህም በዚህ አንቀጽ ሁሉ ውስጥ የሚያገለግል ዘይቤ ነው። (2) ሁለቱም ዘይቤዎች የተጠቀሱት ለተመሳሳይ ግለሰቦች ነው። (ጳውሎስ ይተክላል ወይም መሠረት ይጥላል፤ አጵሎስ ውኃ ያጠጣል ወይም በመሠረቱ ላይ ይገነባል፤ እርሻው ወይም ሕንጻው የእግዚአብሔር ነው።) ይህም ሆኖ፣ የእያንዳንዱ አንቀጽ መልእክት ይለያያል። የ3:10-15 አሳብ በግልጽ ቀርቦአል «እያንዳንዱ እንዴት እንደሚገነባ ይጠንቀቅ።» አንድ አገልጋይ ጥሩ ወይም መጥፎ አድርጎ ሊገነባ እንደሚችልና ውጤቱም ከዚያ አኳያ ሊለያይ እንደሚችል ጳውሎስ ዘይቤዎቹን በማብራራት አስረድቷል። ከዳር እስከ ዳር የምትገነባው ቤተ ክርስቲያን እንደሆነች አስተውል። ጳውሎስ እያንዳንዱ ክርስቲያን ሕይወቱን በክርስቶስ ላይ ስለሚገነባበት ሁኔታ

አልነበረም የሚያስረዳው። ይህ አሳብ እንዲያውም ከዚህ ክፍል ጋር ተዛማጅነት የለውም። ነገር ግን ጳውሎስ በዚህ ስፍራ የሚያስረዳው የፍርድ ቀን እንደሚመጣ በማሳየት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በጥንቃቄ ተግባራቸውን እንዲያከናውኑ ለማበረታታት ነው። ቤተ ክርስቲያንን በሰው ጥበብ ወይም ከመስቀሉ በራቀ የጥበብ ቃል ማነጽ በእንጨት፣ በሣርና በአገዳ እንደማነጽ ነው።

ቀጣዩ ምንባብም (3:16-17) በተሳሳተ መንገድ ከክርስቲያኖች ሕይወት ጋር ሲዛመድ ቆይቷል። ለዚህም ትንሽ ቆየት ብሎ (በ6:19) ጳውሎስ የክርስቲያኖችን ሰውነት «የመንፈስ ቅዱስ ቤተ መቅደስ» ብሎ መጥራቱ ከፊል ምክንያት ሳይሆን አይቀርም። ስለሆነም እነዚህ ጥቅሶች አንድ ክርስቲያን ሰውነቱን ወይም መንፈሳዊ ሕይወቱን መበደል እንደሌለበት የሚያስረዱ ተደርገው ሲጠቀሱ ኖረዋል። በሌላ ስፍራ ግን ጳውሎስ የቤተ መቅደስን ዘይቤ ተጠቅሞ ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ እንደሆነች አስተምሯል (2ኛ ቆሮ. 6:16፤ ኤፌ. 2:19-22)። በዚህም ስፍራ ሊያደርግ የፈለገው ይህንኑ ነው። ኤን አይ ቪ፣ «እናንተ ራሳችሁ የእግዚአብሔር ቤተ መቅደሶች ናችሁ» ብሎ በመተርጎም ይህንኑ አሳብ ለማንጸባረቅ ሞክሯል።

በዚህ ዓውደ ንባብ የጳውሎስ አሳብ ምንድን ነው? በከተማይቱ ውስጥ ካሉት ሌሎች ቤተ መቅደሶች ሁሉ በላይ የቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን በቆሮንቶስ የእግዚአብሔር መቅደስ እንድትሆን ይፈልጋል። ይህንን በራሳችን ቃል ለመግለጽ፣ የቆሮንቶስ አማኞች ለከተማይቱ አኗኗር የእግዚአብሔር አማራጮች ነበሩ። የእግዚአብሔር ምርጫ ነበር። የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ያደረጋቸው ነገር ቢኖር የመንፈስ ቅዱስ በመካከላቸው መኖር ነበር። ነገር ግን በመከፋፈላቸው የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ በማፈራረስ ላይ ነበሩ። የቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ለእግዚአብሔር ውድ (ማለትም የተቀደሰች) ስለሆነች የሚያፈርሷት በእግዚአብሔር እንደሚፈርሱ ጳውሎስ አስረድቷል።

በመንፈስ ቅዱስ የተቀጣጠለው የጳውሎስ ክርክር አሁን ሙሉ ለሙሉ መፍትሔ አግኝቷል። ስለ ወንጌሉ የነበራቸውን ብቁ ያልሆነ ግንዛቤ በመግለጽ ነበር አሳቡን የጀመረው። ይህም ወንጌል በሰዎች ጥበብ ላይ አለመመሥረቱ ብቻ ሳይሆን በሁሉም ረገድ ከሰው ጥበብ የሚቃረን ነው። ከዚያም ስለ ቤተ ክርስቲያን አመራር የነበራቸውን የተሳሳተ ግንዛቤ ይገልጻል። በዚህም ጊዜ መሪዎችና ቤተ ክርስቲያን ራሷ ክፍፍልን ቢያስፋፋ የእግዚአብሔር ፍርድ እንደሚደርስባቸው ያስጠነቅቃል። በ3:18-23 እነዚህን ሁለት ጭብጦች በማጠቃለያ አሳብነት አንድ ላይ ይገልጻቸዋል። የሰው ጥበብ ሞኝነት ስለሆነ፣ ስለ ሰዎች መመካት አያስፈልግም!

ይህንን ጥናት ስናጠቃልል የሚከተሉትን ነጥቦች አስተውል። (1) ሐቲቱ ራሱን የቻለ ነው። ማለትም አሳቡን ለመረዳት ከምንባቡ ውጭ መሄድ አያስፈልገንም። (2) ከሙግቱ ጋር የማይገጥም ምንም ነገር በምንባቡ ውስጥ የለም። (3) ይህ ሁሉም ነገር ስምምነት እንዲኖረው አድርጎታል። ሐቲት ማለት እንግዲህ ይህ ነው። ለእነርሱ የተሰጠው የእግዚአብሔር ቃል ይኼ ነበር። ስለ አንዳንድ የይዘት ጉዳዮች ጥያቄዎች ቢኖሩህ የማብራሪያ መጽሐፍ (commentary) ልትጠቀም ትችላለህ። ነገር ግን እስካሁን ያደረግነውን ሁሉ ራስህ ልታደርግ ትችላለህ። ይህ መለማመድን የሚጠይቅና አንዳንድ ጊዜም ከባድ የማሰብ ተግባር የሚጠይቅ ሊሆን ቢችልም፣ ልትፈጽመው ትችላለህ። ውጤቱ ደግሞ አስደሳች ነው።

ለተጨማሪ ጊዜ

ይህንን ምዕራፍ ከማጠቃለላችን በፊት ለተጨማሪ ጊዜ የሐቲት ሂደት እናካሄዳለን። አሁን ሐቲት የምናደርገው ከ1ኛ ቆሮንቶስ ውጭ ሌላ ምንባብ ሲሆን፣ ስለ ቤተ ክርስቲያን ክፍፍል የሚናገር ነው።

ፊልጵስዩስ 1:27-2:13ን ደጋግመህ አንብብ። በዚህ ስፍራ የጳውሎስ ክርክር የሚከተለውን መልክ እንደሚይዝ አስተውል። ለመልእክቱ መጻፍ ምክንያት የሆነውን ሁኔታ ስንመለከት ጳውሎስ ወጎኒ ቤት በመግባቱ (1:13፣ 17) ቤተ ክርስቲያን አፍሮዲጡ (4:14-18) በተባለው አባሏ አማካኝነት እርዳታ እንደ ላከችለት እንገነዘባለን። አፍሮዲጡ ጳውሎስ ዘንድ ሳለ በመታመሙ ቤተ ክርስቲያን ሰምታ በሁኔታው ያዘነች ይመስላል (2:26)። ነገር ግን እግዚአብሔር ስላዳነው መልእክቱንም የጻፈው (1) ያለበትን ሁኔታ ለመግለጽ (1:12-26)፣ (2) ለስጦታቸው ለማመስገን (4:10፣ 14-19)፣ እና (3) ሁለት በሚያህሉ ነገሮች ላይ ምክር ለመስጠት ነበር። ይኸውም በስምምነት እንዲኖሩ (1:27-2:17፣ 4:2-3) እና ከአይሁዳዊነት ጋር የተያያዘውን መናፍቅነት እንዲያስወግዱ ለማሳሰብ ነበር (3:1-4:1)።

ጳውሎስ በእስር ቤት ስላለው ሁኔታ ገልጾ የጨረሰ ሲሆን፣ አዲስ ክፍል የምክሩ አካል ነበር። ለምሳሌ፣ ከቁጥር 12-16 ያለውን አገላለጽ በሚመስል ሁኔታ ስለ ራሱ እንደማይናገር አስተውል። እኔ/የእኔ/እኔን/ ከሚለው ዓይነት አገላለጽ በቁጥር 27 ወደ እናንተ በግልጽ መሸጋገሩን ትመለከታለህ?

ለመሆኑ በዚህ ክፍል የእያንዳንዱ አንቀጽ መልእክት ምንድን ነው?

የመጀመሪያው አንቀጽ 1:27-30 ምክሩን ይጀምራል። መልእክቱ በቁጥር 27 በአንድ መንፈስ እንዲጸኑ የተነገረው ይመስላል። ይህ በተለይም ተቃውሞ እየገጠማቸው በመሆኑ በስምምነት እንዲኖሩ የተሰጣቸው ምክር ነው። (ማስታወሻ፡ ቁጥር 27 የአንቀጹ መልእክት ነው ብለን ካሰብን፡ «ከቁጥር 28-30 የሚያስተላልፈው መልእክትና በተቃውሞና በመከራ ላይ የሚሰጠው አጽንኦት ምንድን ነው?» ብለን መጠየቅ አለብን።)

2:1-4 ከስምምነት ጋር የሚዛመደው እንዴት ነው? መጀመሪያ፡ ምክሩን ይደግመዋል (ቁ. 1-2)፤ ይህም ስለ መጀመሪያው አንቀጽ ትክክል መሆናችንን ያስረዳል።) አሁን ግን አማኞች ተስማምተው ይኖሩ ዘንድ ትሕትና አስፈላጊ መሆኑ ተመልክቷል።

አሁን ደግሞ 2:5-11ን ሞክር። መልእክቱ ምንድን ነው? አማኞቹ የክርስቶስን ትሕትናና ክብር እንዲገነዘቡ የተነገረው ለምንድን ነው? የአንተ መልስ የእኛን አገላለጽ መከተል ባይኖርበትም፤ የሚከተሉትን ነጥቦች ማካተት ይኖርበታል። ጳውሎስ አማኞች እንዲላበሱት ለሚፈልገው ትሕትና የክርስቶስ ትስእብትና ሞት አቻ የሌለው አርአያ ነበር። (በዚህ ዓይነት ጥያቄዎችን ማንሣት በምትጀምርበት ጊዜ የአንቀጹ መልእክት ስለ ክርስቶስ አንድ አዲስ ነገር ማስተማር እንዳልሆነ ትገነዘባለህ። ጳውሎስ ስለ ክርስቶስ እነዚህን ታላላቅ እውነቶች የሚያነሣው የፊልጵስቴስ አማኞች ስለ እርሱ ማወቅ ብቻ ሳይሆን እርሱን እንዲመስሉት ለማድረግ ነው።)

ወደ 2:12-13 እለፍ። የዚህስ መልእክት ምንድን ነው? ይህ ማጠቃለያ መሆኑ ግልጽ ነው። «ስለዚህ» የሚለውን ቃል ተመልክት። የክርስቶስን ምሳሌነት ተከትለው ጳውሎስን መታዘዝ ነበረባቸው። በምን? ትሑት መሆንን የሚጠይቅ አንድነት በመላበስ።

በመጨረሻም፡ ጳውሎስ ስለ ክፍፍል ከሚጽፍበት ሁኔታ ተነሥተህ በቆሮንቶስም ተመሳሳይ ችግር የበለጠ ከባድና ውስብስብ ባሕርይ እንደተላበሰ ልትገነዘብ ትችላለህ። ይህም የ1ኛ ቆሮንቶስን መልእክት ዳግም ለማዋቀር የምናደርገውን ጥረት ሊያግዝ ይችላል።

አስቸጋሪ ምንባቦች

በራስህ እንዲህ ዓይነት መልመጃዎችን ልታዘጋጅ እንደምትችል ያመንንባቸውን ሁለት ምንባቦች ሆን ብለን ሠርተንልሃል። አንቀጾችን በትክክል ማሰብ ከቻልህና ትክክለኛ ታሪካዊና ዓውደ ንባባዊ ጥያቄዎችን መጠየቅ ከቻልህ አንተም ይህንኑ ልታደርግ ትችላለህ። ነገር ግን ትርጉማቸው ምን እንደሆነ እናስረዳቸው ዘንድ ሰዎች

በተደጋጋሚ የሚጠይቁን የሚከተሉት ዓይነት ምንባቦችም አሉ። እነዚህም እንደ ከመላእክት የተነሣ (1ኛ ቆሮ. 11:10)፣ ስለ ሙታን መጠመቅ (1ኛ ቆሮ. 15:29) ክርስቶስ በወኅኒ ላሉት ነፍሳት እንደሰበከ (1ኛ ጴጥ. 3:18)፣ ወይም የዓመፅ ሰው (2ኛ ተሰ. 2:3) የመሳሰሉት ናቸው። በአጭሩ፣ የአስቸጋሪ ምንባቦችን ፍቺ የምንረዳው እንዴት ነው?

አንዳንድ መመሪያዎችን ከዚህ በታች ዘርዝረናል።

1. ብዙውን ጊዜ ምንባቦቹ የሚከብዱን እውነቱን ለመናገር ለእኛ የተጻፉ ባለመሆናቸው ነው። ይህም ማለት የመጀመሪያው ደራሲና ተደራሲዎቹ በተመሳሳይ የባሕር ሞገድ የሚቀዝፉ በመሆናቸው በመንፈስ ቅዱስ ምሪት የሚጽፈው ደራሲ ስለ ተደራሲዎቹ ብዙ ነገሮችን መገመት ይችላል ነበር። ስለሆነም ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች «ገና ከእናንተ ጋር ሳለሁ ይህን እንዳልጎችሁ ትዝ አይላችሁም?» እናም «የሚከለክለውን አሁን ታውቃላችሁ» (2ኛ ተሰ. 2:5-6) ሲል እኛ ባለማወቃችን ልንረካ ያሻል። ቀደም ሲል በቃል የነገራቸውን ነገር አሁን ከጻፈላቸው ጋር አስማምተው ሊገነዘቡ ይችሉ ነበር። እኛ ግን በቃል የተላለፈውን መልእክት ባለማወቃችን የተጻፈውን ለመረዳት እንቸገራለን። ነገር ግን እግዚአብሔር እንድናውቅ የሚፈልገውን ነገር ነግሮናል። ያልነገረን ነገር ትኩረታችንን ሊሰብ ቢችልም በትክክል እነዚህን ነጥቦች አለማወቃችን ከግትርነት ሊጠብቀን ይገባል።

2. ቀደም ሲል እንደገለጽነው፣ ከእነዚህ ዝርዝር ጉዳዮች አንዳንዶቹን በትክክል ላናውቅ ብንችልም የጠቅላላውን ምንባብ መልእክት ልንረዳ እንችላለን። «ስለ ሙታን መጠመቅ» ምን ይሁን ምን ጳውሎስ ለምን ይህንን የቆሮንቶስ አማኞች ልምምድ እንደጠቀሰ አናውቅም። ይህ እነዚህ ሰዎች ወደፊት የሚመጣውን የአማኞች ትንሣኤ ሙሉ ለሙሉ እንደማያገሉ «ከገጠመኛቸው ለማረጋገጥ» የተደረገ ጥረት ነው።

3. ስለ አንዳንድ ዝርዝር ጉዳዮች እርግጠኛ ሆኖ መናገር ካለመቻሉ ባሻገር፣ ስለ ምንባቡ በርግጠኝነት ምን ማለት እንደሆነ መገንዘብ ቢያዳግትም ያልተረጋገጠውን አሳብ ምን እንደሆነ ለይቶ ማወቁ አስፈላጊ ነው። 1ኛ ቆሮንቶስ 15:59ን እንደገና በምሳሌነት እንመልከት። በእርግጠኝነት ምን ማለት ይችላል? ለመቀበል ፈለግንም አልፈለግንም አንዳንድ የቆሮንቶስ አማኞች «ስለ ሙታን ይጠመቁ» ነበር። በተጨማሪም፣ ጳውሎስ ድርጊታቸውን አይደግፈውም፤ አይኮንነውምም ነበር። ከድርጊቱ ባሻገር ጳውሎስ ፍጹም ለተለየ

ምክንያት ጠቅሶታል። ነገር ግን እነማን ይህንን እንደሚያደርጉ፣ ለማን እንደሚያደርጉና ለምን እንደሚያደርጉ አናውቅም! ምናልባትም መቼም ቢሆን ላናውቅ እንችላለን። ስለሆነም የድርጊቱ ዝርዝሮችና ፍች ምናልባትም ለዘላለም ከእኛ የተሰወረ ይሆናል።

4. እንደዚህ ዓይነት ምንባቦች በሚያግጥሙበት ጊዜ ጥሩ የማብራሪያ መጻሕፍትን መመልከቱ መልካም ነው። ተጨማሪ አሳቦች በሚስተናገዱበት ክፍል (Appendix) ውስጥ እንደገለጽነው፣ ጥሩ የማብራሪያዎችን ከሌሎች የሚለያቸው እንዲህ ዓይነት ምንባቦችን በግልጽ ሁኔታ ማስተናገዳቸው ነው። ግልጽ የማብራሪያዎች በመፍትሔነት የተጠቀሱትን አሳቦች ሁሉ በመዘርዘር ቢያንስ በአጭሩ ትክክል መሆን አለመሆናቸውን ምክንያት ሰጥተው ያብራራሉ። ሁልጊዜም የማብራሪያውን ከሚሰጠው ግለሰብ አሳብ ጋር ባትስማማም ስለ ተለያዩ አማራጮች ልታውቅ ትችላለህ። ጥሩ የማብራሪያ መጻሕፍት ደራሲያን ያንን ያደርጉልሃል።

በመጨረሻም፣ ምሁራን እንኳ ሁሉንም ነገር እንደማያውቁ ልናስገነዝብህ እንሻለን። አንድ ምንባብ ምን እንደሚል የሚያስረዱ ከአራት እስከ አሥራ አራት አማራጮች በሚኖሩበት ጊዜ፣ ምሁራን እንኳ ግምታዊ ውሳኔ እንደሚሰጡ ልትገነዘብ ትችላለህ። ከ40 በላይ የተለያዩ ግምታዊ አሳቦች የቀረቡበት የ1ኛ ቆይታ 15:29 ዓይነት ምንባቦች በአግባቡ ራሳችንን በትሕትና እንድንገዛ ሊረዱን ይገባል።

ይህም ሆኖ፣ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ያከናወንነው ግማሹን ተግባር ብቻ ነው። ይህ ወሳኝ የመጀመሪያ አጋማሽ ሲሆን፣ አሁን ሥራችንን በመቀጠል ይህ ከእኛ ጋር እንዴት እንደሚዛመድ እንጠይቃለን። የእግዚአብሔር ቃል ለእነርሱ ምን እንደነበር ተገንዝባለን። ለእኛስ? ይህ የቀጣዩ ምዕራፍ ትኩረት ይሆናል።